

83. Tiistaina 19 päivänä kesäkuuta 1990

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön perustamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2560

Hallituksen esitys n:o 70
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 78

2) Ehdotukset laeiksi maatilatalouden tuloverolain, verotuslain 45 §:n ja maatalouden investointivarauslain 1 ja 12 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 64
Lakialoite n:o 102/1987 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 192/1987 vp. sekä 62, 126 ja 135
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 82

3) Ehdotukset laeiksi verotuslain 131 §:n 3 momentin ja perintö- ja lahjaverolain 65 §:n 3 momentin kumoamisesta ja laiksi liikevaihtoverolain 80 §:n muuttamisesta 2579

Hallituksen esitys n:o 51
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24
Suuren valiokunnan mietintö n:o 80

4) Ehdotus laiksi etuostolain muuttamisesta 2580

Hallituksen esitys n:o 104/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 70

5) Ehdotus laiksi rakennuslain muuttamisesta 2597

Hallituksen esitys n:o 103/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 71

6) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta 2598

Hallituksen esitys n:o 157/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 72

7) Ehdotukset laiksi ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2600

Hallituksen esitys n:o 12
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 73

8) Ehdotus laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta ”

Hallituksen esitys n:o 20
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 74

9) Ehdotus laiksi opintotukilain muuttamisesta 2601

Hallituksen esitys n:o 44

Siv.

Siv.

”

”

Siv.

Siv.

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 81	
10) Ehdotus poronhoitolaiksi	2601
Hallituksen esitys n:o 244/1989 vp.	
Toivomusaloite n:o 493/1989 vp.	
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 69	
11) Ehdotus laiksi työsopimuslain muuttamisesta	2602
Hallituksen esitys n:o 77	
Toivomusaloite n:o 909/1987 vp.	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 83	
12) Ehdotus laiksi työsopimuslain muuttamisesta	2603
Hallituksen esitys n:o 57	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 84	
13) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi pysäköintivihemaksulain 1 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 37	
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 75	
14) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 8	
Lakialoite n:o 6	
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 76	
15) Ehdotus laiksi leimaverolain 10 ja 12 §:n muuttamisesta	2607
Hallituksen esitys n:o 24	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 79	
16) Ehdotukset laiksi asumisoikeusasunnoista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 59	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 77	

Esitellään:

17) Hallituksen esitys n:o 72 eräiden valtioneuvoston oikeuskansleria ja eduskunnan oikeusasiamiestä koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi	2607
18) Ed. Janssonin lakialoite n:o 44 Ahvenanmaan itsehallintolaiksi	2611
19) Ed. Metsämäen ym. lakialoite n:o 45 laiksi kunnallislain 56 §:n muuttamisesta	2614
20) Ed. Metsämäen ym. lakialoite n:o 46 laiksi kunnallisvaalilain muuttamisesta	„
21) Ed. T. Roosin ym. lakialoite n:o 47 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 108 §:n muuttamisesta	„
22) Ed. Mattilan lakialoite n:o 48 laeiksi Suomen Hallitusmuodon 71 §:n ja valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta	„
23) Ed. Särkijärven lakialoite n:o 49 laiksi kunnallislain 52 §:n muuttamisesta	„

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
H e t e m ä k i - O l a n d e r.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aaltonen, Alho, Andersson, Björklund, Björkstrand, Donner, Gustafsson, Hautala, Hurskainen, Ikkala, Jokinen, Jokiniemi, Jouppila, Kalima, Kautto, Kemppainen, Laurila, U. Leppänen, Louekoski, Majjala, Melin, Metsämäki, Moilanen, Nieminen, Nyby, Pesola, Pietikäinen, Puhakka, Puisto, Puolanne, Riihijärvi, Suominen, Säilynoja, Tennilä, Tiuri, Wasz-Höckert ja Väänänen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Wasz-Höckert, Tennilä, Louekoski ja Jokiniemi.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Nieminen, virkatehtävien takia edustajat Aaltonen, Andersson, Björklund, Björkstrand, Hurskainen, Kempainen, Louekoski, Maijala, Metsämäki, Niinistö, Nyby, Pesola, Puhakka, Riihijärvi, Sasi ja Suominen sekä yksityisaioiden vuoksi edustajat Alho, Donner, Gustafsson, Hautala, Ikkala, Jokinen, Jouppila, Kalima, Kautto, Laurila, U. Leppänen, Melin, Moilanen, Pietikäinen, Puolanne, Säilynoja, Tiuri, Wasz-Höckert ja Väänänen sekä liikenne-esteiden takia edustajat Jokiniemi ja Järvenpää.

Valtiopäivien keskeyttäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 19 §:n säännöksiin puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi keskeyttää valtiopäivät tämän päivän täysistunnon tai täysistuntojen päätyttyä sekä kokoontua jatkamaan vuoden 1990 varsinaisia valtiopäiviä tiistaina ensi syyskuun 11 päivänä kello 14.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Sivistysvaliokunnan työ

Ensimmäinen varapuhemies: Lue-taan sivistysvaliokunnalta saapunut kirjelmä.

Sihteeri lukee:

”Eduskunnan sivistysvaliokunta
Helsinki 19.6.1990

Eduskunnalle

Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 2 momentin säännöksiin viitaten sivistysvaliokunta kun-nioittaen pyytää saada toimia valtiopäivien keskeydyttyä.

Sivistysvaliokunnan puolesta:

Erkki Pystynen

Valiokunnan puheenjohtaja

Marjo Hakkila

Valiokuntasihteeri”

Ensimmäinen varapuhemies: Pu-hemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Valiokuntien jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Il-moitetaan, että valtioneuvoston jäseneksi ni-mitetyn ed. Rehnin sijaan on valittava uusi varajäsen perustuslakivaliokuntaan ja jäsen pankkivaliokuntaan. Ilmoitetaan, että perus-tuslakivaliokunnan ja pankkivaliokunnan täydennysvaalit toimitetaan tiistaina, tulevan syyskuun 11 päivänä pidettävässä täysistun-nossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään mainittuna tiis-taina kello 11.

Valtakunnanoikeuden jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Pu-hemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi valtakunnanoikeudesta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 1 §:n 2 mo-mentin mukaisesti, sellaisena kuin se on 18 päivänä maaliskuuta 1983 annetussa laissa, antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi valita uusi jäsen valtakunnanoikeuteen edes-menneen varatuomari Kristian Gestrinin si-jaan vuonna 1990 alkaneen nelivuotiskauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Il-moitetaan, että tasavallan presidentin kirjel-män ohella kuluvan kesäkuun 13 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esi-tykset n:ot 85—87, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Il-moitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemie-

helle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 230, 255, 258, 259, 261, 262, 264—273 ja 278. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön perustamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 70
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 78

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi maatilatalouden tuloverolain, verotuslain 45 §:n ja maatalouden investointivarauslain 1 ja 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 64
Lakialoite n:o 102/1987 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 192/1987 vp. sekä 62, 126 ja 135
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25
Suuren valiokunnan mietintö n:o 82

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai katsoa rauenneiksi. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus koskevat osittain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, ja kaikki kolme hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta ovat asiallisesti sidoksissa toisiinsa. Ehdotan tämän vuoksi meneteltäväksi siten, että päätös kaikista lakiehdotuksista tehdään samalla kertaa.

Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset on valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan katsottava rauenneiksi, jollei niitä kolmannessa käsittelyssä ole kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Jos lakiehdotukset täten raukeavat, on asia palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Pääministeri Holkeri: Arvoisa puhemies! Kuten arvoisan puhemiehen äskeisestä ilmoituksesta eduskunnalle kävi ilmi, vaaditaan hallituksen esityksen voimaan saattamiseksi eduskunnalta kahden kolmasosan enemmistö. Valtiopäiväjärjestyksestä johtuen tämän asian toteutuminen on siis opposition käyttäytymisen varassa. Mikäli sattuisi käymään niin, että oppositio estää tämän metsäverotuksen lainmuutoksen, ilmoitan tältä nimenomaiselta varalta, että hallitus ei tule esittämään tämän verolain säätämistä yksivuotisena, vaikka asia valtiovarainvaliokuntaan näin tulisivin palautumaan. (Ed. Viro-lainen: Minkä vuoksi?)

Yksivuotinen verolaki, kansanedustaja Virolainen, olisi metsätalouden itsensä kannalta erittäin turmiollinen, eikä sen säätämiseen ole myöskään poliittisia perusteita. Jos hallituksen esitys ei nyt mene läpi, oppositio omalta osaltaan tietää kantavansa yksin vastuun siitä verotuksen tuntuvasta kiristymisestä.

tä, jonka hallitus haluaa omalta osaltaan välttää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Näitä lakiehdotuksia voidaan arvostella sellaisina kuin hallitus on ne esittänyt ja millaisina ne ovat valiokuntakäsittelyn jälkeen. Käytäntöön vietyinä ne merkitsevät alueellisen verotuksellisen eriarvoisuuden lisääntymistä niin, että kärsivänä osapuolena on Pohjois-Suomi, erityisesti Pohjanmaa, sen ojitusalueet ja niillä olevat metsät ja siten laskun maksajana metsänomistajat.

Mutta asiaa voidaan arvioida myös lähtökohdistaan. Me vihreät olemme sitä mieltä, että paljon oikeudenmukaisempi menettely olisi myyntivoittoverotusmalliin tukeutuminen metsäverotuksessa. Se tosin aiheuttaisi sen, että pienten metsälöitten omistajien osalta tulisi myyntitilanteessa verotushuippuja, jotka kuitenkin voitaisiin normaalilla tasausjärjestelmällä tasata usealle vuodelle, jolloin tämä haittavaikutus eliminoituisi.

Me erityisesti pidämme siitä, että metsänomistajillakin on mahdollisuus nähdä metsät metsinä, ja jos mennään myyntiverotusmalliin, niin silloin on nimenomaan tähän mahdollisuudet. Ei ole pakkomyyntitilanteita. Voidaan myös luonnonsuojelulliset arvot ottaa huomioon ja nähdä metsä toimivana ekosysteeminä.

Vielä, jos on kysymys suojelutilanteesta, sellaisesta metsäalueesta, joka aiottaisiin suojella, ei joudu maksamaan veroa, kun sitä ei kuitenkaan tulla hakkaamaan. Tällä hetkellä on tilanne sellainen, että nyt joudutaan maksamaan veroa siihen hetkeen saakka, jolloin metsä suojellaan. Me olemme siis hylkäämisen kannalla.

Ed. Heikkinen: Arvoisa puhemies! Ratkaisevassa kolmannessa käsittelyssä on nyt maatilatalouden tuloverolaki, joka koskee myös metsäverotusta. Metsäverolainsäädännön muutokset sisältävät aivan uusia perustavaa laatua olevia periaatteita, jotka poikkeavat useissa kohdissa nykyisestä metsäverojärjestelmästä ja ovat selvästi ristiriidassa metsäverojärjestelmässämme aikaisemmin noudatettujen periaatteiden kanssa. Ne kiristävät merkittävästi verotusta etenkin alueilla, missä on runsaasti ojitusalueita, kuten Kainuussa, Lapissa ja Pohjanmaalla.

Uudistus sisältää kohtia, jotka heikentävät ja vaarantavat metsänomistajien oikeusturvaa ja antavat mahdollisuuden verotuksen kiristämiseen mielivaltaisella tavalla.

Metsäverojärjestelmämme perustuu veroluokitukseen sekä Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuksiin ja selvityksiin. Mikäli käsiteltävänä oleva lakiehdotus hyväksytään, voidaan lainvoimaista veroluokitusta muuttaa ilman, että siitä olisi edes valitusmahdollisuutta. Kuntakohtaisia kasvuarvioita voidaan tarkistaa, vaikka Metsäntutkimuslaitos, jolle niiden määrittäminen valtakunnan metsien inventointien yhteydessä kuuluu, ei pysty niitä luotettavasti määrittämään ja selvittämään. Käsiteltävänä olevan lakiesityksen mukaan, jos verokuutiometrimäärä on kunnassa pienempi kuin 70 prosenttia kunnan metsien kasvuarviosta, metsän veroluvut tarkistetaan kaikissa veroluokissa siten, että 70 prosentin osuutta ei aliteta.

Metsäntutkimuslaitoksen mukaan luotettavia kuntakohtaisia kasvuarvioita ei ole edes olemassa pienten kuntien osalta. Metsien inventoinnin yhteydessä luotettavat kasvuarviot saadaan vasta 150 000—200 000 hehtaarin pinta-alalta. Maassa on paljon kuntia, joiden pinta-ala on tätä pienempi. Luotettavia kuntakohtaisia kasvuarvioita ei siis käytännössä ole olemassa. Tästä huolimatta metsäveroluvut muutetaan kuntakohtaisesti. Käytännössä kuntakohtaista kasvuarviota korotetaan kaavamaisesti siten, että koko kunnan alueelle asetettu tavoite saavutetaan. Tällä menettelyllä mitätöidään asiallisesti tilakohtaisen luokituksen perusteet. Tätä voidaan nimittää jo mielivallaksi. Erityisen kohtalokkaaksi uudistus tulee osoittautumaan niissä kunnissa ja niillä tiloilla, joilla on paljon ojitusalueita.

Edellä mainittu tosiasia todetaan myös valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Mietinnön mukaan ”tarkistettaessa kunnan metsäveroluvut vähintään 70 prosentin tasoon metsämaan kasvun korjatusta arviosta saatava esiintyä ongelmia oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääsemiseksi sen vuoksi, että yksittäisessä kunnassa koalojen määrä voi olla hyvin pieni luotettavan vertailun suorittamiseksi”. Näin siis valtiovarainvaliokunta. Myös vakiokertoimen käyttötason korjaamisessa saattaa valiokunnan kannanoton mukaan toteuttaa yksittäisen maanomistajan osalta vain suurpiirteistä tarkkuutta. Valio-

kunnan mietinnössäkin tunnustetaan, että 70 prosentin vähimmäistason määrittäminen on lähinnä mielivaltaista ja johtaa selviin epäoikeudenmukaisuuksiin. Tästä huolimatta lakiesitys esitetään hyväksyttäväksi.

Suomen keskustan taholta olemme esittäneet ja vaatineet, että varattaisiin aikaa edensy syksyyn asti, että esimerkiksi Metsätutkimuslaitos voisi selvittää, onko säädettävän lain täytäntöönpano edes asiallisesti mahdollista ja millaisiin tuloksiin se käytännössä johtaa. Järjen ääntä ei kuitenkaan haluta kuulla. Lakiesitys runnotaan valmiiksi pakonomaisten keinoin, mistä pääministerin puheenvuoro oli oiva osoitus. Tässä toteutuu erinomaisen konkreettisesti pääministerin ajatus, jonka hän esitti muistaakseni työelämän lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Silloin pääministeri totesi tähän tapaan: ”Tärkeintä on, että syntyy päätöksiä.” Päätöksiä syntyy nytkin välittämättä päätösten sisällöstä.

Lakiesitys sisältää monia muitakin kohtia, jotka eivät kestä kriittistä ja asiallista tarkastelua. Tyydyn tässä yhteydessä viittaamaan vain keskustan taholta jätettyyn perusteltuun vastalauseeseen.

Lopuksi haluan tuoda lyhyesti vielä esiin yhden näkökohdan. Mietinnön mukaan ”valtiovarainvaliokunta edellyttää, että varataan riittävät varat valtakunnan metsien kahdeksannen inventoinnin mahdollisimman pikaiseen loppuun saattamiseen”. Tätä valiokunnan pontta pidän vallitsevassa tilanteessa ihmeellisenä. Myös Suomen metsissä on todettu merkittäviä ilmansaasteongelmien aiheuttamia tuhoja. Jotkut tutkijat pitävät niitä todella vakavina. Metsän kasvussa ne näkyvät ilmeisesti vasta pitkällä aikavälillä. On kuitenkin jokseenkin varmaa, että metsätuhot näkyvät tulevina vuosina myös metsän kasvussa. Tässä tilanteessa olisi hyvin perusteltua, että valtakunnan metsien kahdeksannelle inventoinnille varattaisiin tavanomaisia pitempi aika, jotta metsätuhot ja niiden vaikutus kasvuun voitaisiin ottaa huomioon. Nyt hallituksen edellytetään toimivan päinvastoin. Tässäkin näkyy esimerkki siitä, millaisia virhepäätelmiä tehdään, kun asioita runnotaan kiireellä läpi.

Lopuksi haluan muutamalla sanalla puutua pääministerin puheenvuoroon, jonka koin aika tavalla painostuksena ja uhkauksena, mikäli lakiesitys hylätään. Muistutan

herra pääministeriä siitä, että esillä on maatalouden tuloverolaki, joka sisältää säännökset sekä maatalouden verotuksesta että metsäverotuksesta. Ellei tätä lakia yksivuotisena hyväksytä, silloin todella palataan vanhaan lainsäädäntöön, joka pitää sisällään mm. konepoistot 30 prosentin suuruisena, pinta-alalisen verovapauden ja monia muita asioita, joilla maatalouden verotusta on kiristetty. Jos vanhaan lakiin palataan, ne onneksi poistuvat.

Muun muassa kaiken edellä lausutun ja monien muiden syiden perusteella on vaikea olla hyväksymässä esillä olevaa lakiehdotusta pysyväksi. Sen vuoksi kannatan ed. Pulliaisen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Metsäveroluokitusta on pyritty kiirehtimään ja saattamaan ajan tasalle samoin kuin metsätaloussuunnitelmien tekoa nopeuttamaan. Tässä on ollut erityisen mielenkiintoista keskustapuolueen haluttomuus saattaa metsäveroperusteet ajan tasalle.

Tältä osin myös haluan kommentoida ed. Pulliaisen ja ed. Heikkisen suosittelemaa periaatetta siitä, että metsäverotus siirtyisi enemmän myynnin verottamiseen. Toki pitkällä tähtäimellä myyntipainotteisempi verotusjärjestelmä on varmasti hyvä, mutta äkkiniäisesti toteutettuna sillä varmasti olisi puuhuollolle ja koko kansantaloudelle ja metsäteollisuudelle myös negatiivisia vaikutuksia. Elikkä tältä osin pinta-alaverotuspainotteisuus on varmasti hyödyllistä tässä tilanteessa.

Toisaalta hallituksen esityksessä on myös hyviä puolia, jotka keskusta tietysti ajankohdastakin johtuen jättää lukematta ja huomioimatta, mm. se, että metsänhakkuumahdollisuudet ehdotetaan otettavaksi huomioon tuottoperusteen alentamiseksi. Se on varsin tärkeä periaate, koska henkilökohtaisesti tiedän varsin paljon pieniä tiloja, joilla hakkuumahdollisuus on käytännössä käytetty eli isäntä maksaa vain metsäveroa saamatta koskaan hakkuutuloja. Tällaisen kohtuuden täytyisi todella korostua myöskin metsäverotuksessa.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki oletti, että tässä toteutettaisiin uusi verosysteemi äkki-

näisesti. Ei ole mitään syytä olettaa niin. Kaikki uudet verotussysteemit pitää toteuttaa liukumalla ja muuttaa vähitellen verotuskäytäntöä. Muuten siitä syntyy aina vaikeuksia.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle kommentina hänen äskeisen vastauspuheenvuoronsa johdosta se, että luonnollisesti, jos siirryttäisiin myyntivoittooperusteiseen verotusmalliin metsätulojen verotuksessa, tarvittaisiin pitkä ylimenokausi, jossa olisi yhtä aikaa rinnakkain sekä pinta-alapohjainen- että myyntitulo-pohjainen verotussysteemi ja niille keskenään ylimenösäännös. Tämähän on itsestään selvää, että näin olisi tehtävä jo siitäkin syystä, että jos metsänomistaja olisi hyvin pitkään maksanut pinta-alapohjaista veroa ja sitten vuosikymmenten jälkeen siirryttäisiin myyntivoittoon perustuvaan ilman, että otettaisiin huomioon jo maksettua osuutta, sillä tavalla hän maksaisi kaksinkertaisen veron. Tämähän luonnollisesti tulisi estettäväksi.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Hallitus ja eduskunta ovat työskennelleet metsäverotuksen uudistamisen parissa runsaat kaksi vuotta. Kaksi työryhmää on viettänyt aikaansa asian selvittelyn piirissä ja lisäksi kolmen hengen selvitysmiestyöryhmä. Harvaa asiaa lienee niin perusteellisesti pohdittu kuin tätä. Sinänsä se on ollut tarpeellistakin, koska harva asia myöskin on näin monimutkainen ja tavalliselle kansalaiselle kuin myöskin metsäntuottajalle ollut epäselvä. Jos joltain hyötyä keskusteluista ja selvityksistä on ollut, on se ilmeisesti koitunut nimenomaan metsäntuottajien tietoisuuden lisäyksi oman metsänsä ja Suomen metsätalouden puitteissa.

Täällä on arvosteltu hallituksen esitystä useasta kohdasta. Näkisin, että on tietysti mahdollista löytää heikkoja kohtia, mutta useimmiten niiden arvostelu lähtee siitä, ettei uutta ole verrattu edes nyt voimassa olevaan tai viime vuotta aiemmin voimassa olleeseen metsäverolainsäädäntöön. Uusi metsäveroehdotus painottaa tilakohtaisuutta, mikä puolestaan on kannustamassa metsänomistajia hyvään metsänhoitoon ja puusadon saattamiseen markkinoille oikea-aikaisesti.

Mielestäni ei ole myöskään riittävästi huomioitu sitä, että lakiesitys sisältää nyt ensimmäisen

kerän yliverotustilannetta estäviä leikkureita varovaisuusperiaatteen puitteissa. Erityistä arvostelua on kohdannut hallituksen esityksessä kaikkein vanhimpien veroluokituskuntien veroluokituksen harmonisointi 70 prosentin tasolle. On väitetty, että se on ennen kaikkea oikeusturvakysymys. On aihetta myöskin kysyä silloin sitä, eikö ole oikein, että nämä jotka ovat 30–40 prosentin veroasteella vuosikymmenet, 1950-luvulta tänne, olleet vapaamatkustajina verotuksessa, tulisivat nyt kohtuullisen verotuksen piiriin. Ihmettelen myös sitä, miksi samat veroluokitukset muuttuisivat juuri nyt harmonisoinnin takia epäluotettaviksi, kun ne ovat 30 vuotta kelvanneet sellaisinaan verotuksen pohjaksi. Ei tuo 70 prosentin tasoon harmonisointi epätarkkuutta lisää.

Toisaalta on myöskin syytä muistaa se, että valtakunnan metsien veroluokituksen painopiste on kohdistettu juuri näihin kaikkein eniten jäljessä oleviin veroluokituskuntiin. Silloin väitetty oikeusturvakysymyskin olisi vain muutaman vuoden kestävä, koska vuoteen 1995 mennessä kaikkein vanhimmat veroluokituskunnat on jo uudelleen luokitettu.

Myöskään ei ole näillä alueilla, jotka tästä ovat eniten olleet huolissaan, huomioitu sitä, että ojitusalueet ovat verovapautta nauttivia, ojituskustannuksiin saatu pääsääntöisesti metsänparannusrahoitusta, pitkäaikaisia lainoja 3 prosentin vuotuiskorolla niin, että myöskään kustannuksia ei ole maanomistajille sanottavasti syntynyt, ja nekin, mitä kuoletuksissa on, ovat paremminkin näissä korko-olosuhteissa, missä nyt elämme, ilmaista rahaa kuin kustannus.

Hakkuusäästöstä on myös esitetty arvostelua lähinnä sen takia, että se ei yltänyt siihen 30 prosentin tasoon aliarvostuksessa, jota kokoomuksen eduskuntaryhmä vuosi sitten oli edellyttänyt. Mutta on nähtävänä, että hakkuusäästöverolaissa on pikemminkin tällä hetkellä turvalauseke, jolla tulee olemaan merkitystä vasta 1996, kun valtakunnan metsien kahdeksannen inventoinnin luvut otetaan verotuksen pohjaksi. Silloin hakkuusäästön arvostus puoleen arvostaan on todellista rahaa.

Lain hylkäys johtaisi myös tämän ehdon poistumiseen. Pitäisin erittäin epäviisaana ja suurena vahinkona sitä, että oppositio joksikin kevyillä perusteilla ja pelkän politi-

kan tekemisen ilosta lähtee tämän lakiesityksen pysyväksi säätämisen estämään.

Olen myös katsellut muutamia lehtiä kesäkuun alkupäivinä, jotka ovat ottaneet kantaa metsäverotukseen. Helsingin Sanomat 4.6.1990 kirjoittaa pääkirjoituksessaan mm., että ”karkeasti arvioiden puolet noin 10 miljardin kantorahatuloista joutuu verolle”. Haluaisinpa tavata tämän pääkirjoituksen laatijan eduskunnan kahvilassa ja tarjota hänelle kahvit, mikäli hän näyttää pätevän laskelman, että näin asianlaita on. Harvoin joutuu valtakunnan päälehdessä lukemaan näin pehmeillä perusteilla olevaa pääkirjoitusta kuin Metsävero lievenee -otsikon alle on pantu.

Toisaalta on referoitu MTK:n Elina Rutasen puhetta 31.5., jonka hän on pitänyt Lounais-Suomen metsänhoitoyhdistysten liiton vuosikokouksessa Salossa. Rutasen mukaan pahinta on se, että hakkuusäästön vaikutus otettaisiin verotuksessa huomioon vain puolittain. Tämä kuvaa juuri sitä ailahtelevaista linjaa, jota MTK on pitkin tätä kahden vuoden käsittelyaikaa osoittanut. On otettu aina jokin heikko kohta esiin ja unohdettu se, mikä olisi kokonaisuus ja kokonaisuuden vaikutus metsätulon vero-kohtelussa. Suurelta osalta voidaan sanoa, että jos MTK tuottajien edustajana olisi noudattanut johdonmukaista linjaa alun perin eikä olisi jatkuvasti poukkoillut näkemyksissään siitä, mitä hallitus oli hahmottelemassa, niin asia olisi ollut myös täällä istuvalla eduskunnan väelle huomattavasti selvempi ja tavoite kirkkaampi.

Vetoan vielä erityisesti keskustapuolueen uuteen herra puheenjohtajaan, että hän ei lähtisi sille tielle, että tämä laki tulisi hylättyä.

Ed. Juhantalo: Arvoisa puhemies! Suomen keskusta on ollut käydyn metsäverokeskustelun aikana sitä mieltä, että meillä Suomessa tarvittaisiin pysyvä lainsäädäntö myös metsäverotukseen niin, että ei jouduttaisi lyhyiden aikavälien kautta jatkuvaan epävarmuuden tilaan myös metsänomistajien keskuudessa.

Me olemme kuitenkin pahoitelleet sitä, että hallitus ei ollut valmis asialliseen asian käsittelyyn vaan hyvin suurella nopeudella on halunnut viedä asian läpi eduskunnassa mm. asiantuntijapyyntöjä hylkäämällä. Se on

saanut meidän ryhmämme siihen toiveeseen, että me olisimme halunneet asian käsittelyn asiallisesti ja hyvin hoidetuksi ensi syksynä, mutta siihenkään hallitus ei ole suostunut.

Mikäli vastoin nyt esitettyjä toivomuksia, kun pääministeri on myös nyt hyvin tiukalle asian käsittelyn vetänyt, lait hyväksytään, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että niin sanottu 70 prosentin vähimmäissääntö, joka mahdollistaa kunnan metsäverolukujen tarkistamisen vähintään 70 prosenttiin metsämaan kasvun korjatusta arviosta, ei yksittäisen metsänomistajan kohdalla erityisesti ojitusalueet huomioon ottaen johda käytännössä kohtuuttomaan ja epäoikeudenmukaiseen verotuskohteluun, sekä siitä, että metsänomistajan oikeusturva uudistuksen yhteydessä taataan.”

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Hallituksen nyt kolmannessa käsittelyssä oleva esitys tarjosi meidän mielestämme alun alkaen kokonaisvaikutuksiltaan aivan käyttökelpoisen ja keskustelun pohjaksi hyvin kelpaavan pohjan myös metsäverotuksen uudistamiseksi. Me toivoimme, kun hallitus esityksen eduskuntaan saattoi, että eduskunnassa voitaisiin kuitenkin käydä asiasta perusteellinen ja seikkaperäinen keskustelu, kuulla asiantuntijoita ja tehdä kaiken sen prosessin jälkeen vankkaan, hyvin perusteltuun tietoon pohjautuvat ratkaisut. Toisin kuitenkin kävi. Sen jälkeen, kun täysistuntokäsittelystä asia pantiin valiokuntaan, muutamassa päivässä lakiesitys pakotettiin valtiovarainvaliokunnassa ja erityisesti sen ve-rojaostossa läpi käsiteltäväksi.

Jo aiemmassa vaiheessa siis pääministeri itse tietojeni mukaan puuttui asiaan ja halusi, että tämän kevään aikana esitys eduskunnassa viedään läpi. Kun asiaa jaostossa käsiteltiin ja asiantuntijoita kuultiin, tuli täysin vakuuttuneeksi siitä, että asian käsittely olisi vaatinut enemmän aikaa, perusteellisempaa paneutumista, enemmän asiantuntijoita, asiantuntijoiden antamien lausuntojen vertailemista keskenään, eräitä välttämättömiä muutoksiakin hallituksen esitykseen. Kaiken sen jälkeen olisi kaikesta päättäen ollut ainespuut siihen, että olisi voitu tehdä järkevä esitys uudeksi metsäverolainsäädännöksi.

Tähän ei siis mahdollisuuksia ollut, koska lähinnä pääministerin johdolla eduskunta, sen valtiovarainvaliokunta ja verojaosto patistettiin kovaan kiireeseen. Asiantuntijain kommentit selvästi osoittivat, että äsken mainittua lisätarkastelua, lisää asiantuntijain kuulemista ja mielipiteitten vertailua keskenään olisi tullut suorittaa huomattavasti pitempään, kuin nyt oli kaiken kaikkiansa mahdollisuus. Arvoisa puhemies! Tässäkin yhteydessä vielä täytyy antaa arvo sille, että jaoston puheenjohtaja sentään olisi ollut valmis asian seikkaperäisempään, perusteellisempaan käsittelyyn.

Menettelytavan osalta näiltä osin kolmannessa käsittelyssä pääministeri näyttää puutuneen toisen kerran asian käsittelyyn ilmoittaen nyt sen, että uutta esitystä ei hallituksen toimesta tule. Minä ymmärrän tämän niin, että jos eduskunta hallituksen esityksen nyt hylkää, sen jälkeen kuulemani perusteella hallitus ei aio tuoda uusia esityksiä eduskuntaan, jolloin voimaan astuvat ne lait, jotka ovat viimeksi olleet voimassa, ymmärtääkseni vuonna 1987. Kuten ed. Heikkinen sanoi, niissä esityksissä on nyt käsittelyssä olevaan esitykseen verrattuna mielestäni eräitä asioita, jotka lähinnä maatalouden verotuksen osalta ovat paljon paremmalla tolalla ja paljon paremmassa muodossa kuin nyt käsittelyssä olevassa laissa. Siispä näiltä osin voi tervehtiä ihan tyydytyksellä sitä, jos vanha laki astuu voimaan lain hylkäyksen jälkeen. Myönnän, että eräitä heikkouksiakin ja huononnuksiakin vanha laki sisältää näihin esityksiin verrattuna, jotka nyt ovat käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Toivoisinkin ja vetoaisinkin vielä nyt pääministeriinkin siinä, että jos eduskunta hylkää lakiesityksen, se aivan ilmeisesti on eduskunnalta myös tahdon ilmaus siihen, että esitykset kaipaavat lisää aikaa niihin perehtymiseksi, lisää asiantuntijakuulemisia jnp. Antamalla uuden esityksen nyt käsiteltävän lain hylyn jälkeen hallitus voisi sallia eduskunnalle tämän kaiken mahdollisuuden, asiaan lisäpaneutumisen, lisääsiantuntijoiden kuulemisen ja syksyllä vielä ajan kanssa kertaalleen kokonaisuuden harjoittamisen.

Mitään hoppua ajallisesti kerta kaikkiaan ei ole siihen, että esitys nyt pitäisi saada kolmannessa käsittelyssä läpi. Kysyin asian ollessa jaostokäsittelyssä valtiovarainministe-

riön ja verohallituksen edustajilta, ennättääkö asian käsittelyn suorittaa vielä syyskuussa — muistaakseni käytin ilmaisua ”syyskuussa” — ja he kertoivat, että teknisesti hyvin ennättää, vaikka myöhemmässäkin vaiheessa. Laithan esitetään tuleviksi voimaan 1.1.1991. En oikein siis ymmärrä, miksi pääministerin pitää ilmoittaa tässä yhteydessä, että jos lait hylätään, hallitus ei uusia lakiesityksiä sitten annakaan. Toivon, että pääministeri näiltä osin olisi tarkistanut ilmoitustaan vielä.

Arvoisa puhemies! En tässä yhteydessä enää käy esittämään muutosesityksiä, joita keskusta lakiin toisessa käsittelyssä on esittänyt ja ne esityksensä äänestyksissä hävinnyt. Ehkä riittää vain lain sisällön osalta sen seikan toteaminen, että ensinnäkin esitykset pitävät sisällään sen, että metsäverokertymästä jatkossa maksavat lähinnä Pohjanmaalla, Lapissa, Kainuussa olevat metsänomistajat merkittävästi enemmän kuin maksavat tällä hetkellä. Lähinnä eteläisessä Suomessa todennäköisesti metsäverotus kevenee nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Kokonaisvaikutuksiltaan arvioin on se, että esitys ei verotusta kiristä ensi vuonna vuoden 1990 tasoon verrattuna. Se, että näin on, olisi, niin kuin jo aikaisemmin alussa mainitsin, tarjonut periaatteessa käyttökelpoisen pohjan asioitten ihan myönteiseenkin käsittelyyn, jollei menettelytapa olisi ajanut meitä tällaiseen putkeen kuin nyt on käynyt.

Sen ohella, että verotuksen rasisitten painopiste jakaantuu lakien seurauksena uudella tavalla, jos nämä hyväksyttäisiin, esitykset merkitsevät selviä kohtuuttomuuksia eräissä tapauksissa eräitten metsänomistajien kohdalla. Kiistatta on niin, että eräissä tapauksissa joidenkin tilojen kohdalla metsäverotus voi kiristyä jopa yli 100 prosenttia vuonna 1991 vuoden 1990 tasoon verrattuna.

Kolmas asia, johon vielä haluan kiinnittää lain sisällön osalta huomiota, on se, että lakiesityksessä on kohta, jolla metsäveron tuleva taso tulee riippumaan siitä vaiheesta, kun metsien kahdeksas valtakunnallinen inventointi on loppuun suoritettu ja kun sitä aletaan soveltaa todennäköisesti vuonna 1995. Kun nyt metsäveroluvut uuden esityksen mukaan ollaan lukemassa vain veronalaiselle metsämaalle, se johtaa tuossa vaiheessa, kun kahdeksas inventointi on käytössä, veron hyppäykselliseen nousemiseen toden-

näköisesti vuonna 1995 tai 1994. Sisällön puolelta meidän mielestämme tässä ovat esityksen kipeimmät ja hankalimmat kohdat.

Arvoisa puhemies! Kannatan siltä varalta, että esitystä ei hylätä, ed. Juhantalon perustelulausumaehdotusta, mutta toivon, että esitys nyt hylättäisiin ja että hallitus toisi uuden esityksen syksyllä eduskunnan käsittelyyn ja toisi esityksen, jossa se sallisi eduskunnalle sen perusteellisen paneutumisen ja käsittelyn, jota hyvä lainsäädäntötapa näissä asioissa välttämättä vaatii.

Ed. Wasz-Höckert merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Mäki-Hakola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On turha väittää, että lakia valiokunnassa ei olisi sillä perusteellisuudella käsitelty kuin tarve normaalisti vaatii, varsinkin sellaisen lain kyseessä ollessa, joka on erittäin perusteellisesti käsitelty valmisteluvaiheessa, josta on erittäin perusteellisesti neuvoteltu sekä maataloustuottajien että metsäteollisuuden ja hallituksen kesken ja päästy tällaiseen poliittiseen kompromissiin.

Haluan, rouva puhemies, todeta, että lakia on käsitelty valiokunnassa noin kolme viikkoa. On kuunneltu noin 25 asiantuntijaa. Varmasti keksitään aina uusia. Aina varmasti keksitään uusia, mutta taatusti kaikki ne asiat ovat esille tulleet, joiden esille olisi ollut tultavakin.

Kaiken kaikkiaan haluan todeta, että laki on käsitelty ja sitä on ollut tilaisuus käsitellä perusteellisemmin kuin syksyllä budjetin käsittelyn aikana, jolloin tulee varsin lukuisia verolakeja, jotka on käsiteltävä vielä suuremmassa kiireessä kuin tämä laki edellytti.

Vielä totean lopuksi, kun on vaadittu lakia hylättäväksi, että tämän jälkeen tästä seuraa, että pinta-alaisen verottomuus palautuisi ja sen lisäksi ne tulisivat putoamaan noin 50 prosenttia, kuntien verotulot vähenisivät, metsien harvennusvähennykset poistuisivat jne., investointivarausjärjestelmä poistuisi. Ennustan ja olen varma siitä, että myös maatalouspuolella verotus tulisi kiristymään, jos lakiesitys hylättäisiin, ja ne seuraukset toteutuisivat, jotka siitä normaalilla tavalla aiheutuisivat.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli oikein muistan, ed. Mäki-Hakola on aikaisemmin edustanut sitä kantaa, että lakia olisi pitänyt perusteellisemmin ja pidempään harkita ja käsitellä. Ed. Mäki-Hakola sekoittaa nyt lainsäädännössä kaksi eri asiaa. Lehdistössä asiaa on jauhettu kuukausitolkulla, mutta lait säädetään eduskunnassa. Eduskunnassa tämä asia on ollut hyvin lyhyesti ja vajavaisesti esillä.

Viitataan ed. Pekkarisen puheenvuoroon. Mikäli laki näin tulee, verotus kiristyy hyvin monella metsänomistajalla. Puheena olevassa lainsäädännössä on myös hyviä ominaisuuksia. Me olisimme halunneet saada hyvin kootuksi yhteen hyvät ominaisuudet ja ottaa heikkoudet pois, ja siksi käsittelyn jatkaminen syksyllä olisi ollut asiallisesti tarpeen.

Ed. Heikkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakolalle haluaisin muistuttaa, että metsäverolainsäädäntö on erittäin vaikea ja mutkikas asia, jota on valmisteltu kyllä paljon enemmän kuin kaksi vuotta. Se on lähes aina valmistelun alaisena. Mutta myös kahden viimeisen vuoden aikana sitä on tarkasteltu monelta eri näkökulmalta. Tämänkin asian valmistelun yhteydessä on käyty neuvotteluja MTK:n ja metsäteollisuuden ja muidenkin intressitahojen kanssa, mutta näissä neuvotteluissa ei käsitteäkseni ole ollut niitä eräitä uusia periaatteita, jotka nyt on otettu esille.

Aivan viime tipan valmisteluissa nämä 70 prosentin vähimmäissäännökset on otettu esille. Minkä takia tällaisia uusia periaatteita otetaan esille, joita ei sitten anneta edes tutkia? Me olisimme halunneet perehtyä asiaan ja niiden vaikutuksia selvittää, mutta tämä on estetty.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen antanut kaiken aikaa tämän prosessin eri vaiheissa tunnustusta myös ed. Mäki-Hakolalle, joka aiemmissa vaiheissa on ymmärtänyt, että juuri tätä lakia pitäisi eduskunnassa voida käsitellä perusteellisesti ja seikkaperäisesti. Minä olen hieman yllätynyt nyt, että hän kovasti puoltaa tässä vaiheessa sitä, että tämä menettelytapa olisi ollut oikea. Minä muistutan vain ed. Mäki-Hakolan mieleen, että jos oikein muistan, niin viikko, pari on siitä, kun tämä esitys lähetettiin valiokuntaan; viikko,

pari meni aikaa siihen, kun se tuotiin tänne takaisin. Se on aika lyhyt aika.

Ed. Mäki-Hakola sanoi, että jos palattaisiin vanhaan lakiin, pinta-alalisien veronalaisuus poistuisi ja pinta-alalisät tippuisivat. Näinhän näitä kahta asiaa laissa ei ole toisiinsa kytketty ymmärtääkseni. (Ed. Mäki-Hakola: Ne on näin kytketty!) — Ainakaan lakitekstissä niitä ei ymmärtääkseni ole kytketty tällä tavoin.

Ed. Perho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunnellessaan keskustapuolueen edustajien puheenvuoroja tulee entistä vakuuttuneemmaksi puheenvuoro puheenvuoron jälkeen siitä, että keskustassa tämä laki halutaan hylätä pelkästään lain käsitteilytavoista tai aikataulusta johtuen (Ed. Virolainen: Myös sisällön vuoksi!) ja tällä tavalla uhrata se parannus, joka kieltämättä metsäveroon tätä kautta tulee, kun ajatellaan kokonaisuutta.

Totean sen, että kun täällä sanotaan, että joidenkin tilojen verotus saattaa kiristyä, näin saattaa tapahtuakin, mutta se on väliaikaista ja korjaantuu ajan mittaan, kun tämä laki tulee luokitusten uusiutumisen ja muiden asioiden toteutumisen myötä koskemaan saman tasoisena koko valtakunnan metsänomistajia, joten tällä perusteella uhrata koko metsätalouden etu on minusta hyvin riskialaista työtä. Enkä ollenkaan ymmärrä, että tällainen vastuu voidaan poliittisesti ottaa.

Lopuksi totean vielä sen, että mm. MTK:n metsävaltuuskunnalla, joka on taatusti keskustalaisenemmistöinen puoluetalustaan, oli varsin hyvin tiedossa lakiesitys, kun se teki päätöksen hyväksyä tämä lakiesitys tai sen pohjalta tämän vuoden puutavaran myyntisopimus. (Ed. Virolainen: Yksimielisestikö?) Ihmettelen kovasti, että tällainen arvovaltainen kannanotto täällä lasketaan nollan arvoiseksi keskustapuolueen taholta.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perhon puheenvuorossa tuetaan sitä linjaa, joka tämän lainsäädännön myötä on valittu. Hallitusohjelman mukaan veropohjaa laajennetaan ja toisaalta myöskin pyritään verouudistuksessa marginaaliverojen huojentamiseen, joka hyödyntää eniten suurituloisia.

Tämä laki kohdentaa rankan verotuksen ojitusmaakuntien, lähinnä Pohjois-Suomen

ja siellä ennen kaikkea Pohjois-Pohjanmaan, metsänomistajiin. Näin ollen tulonsiirtoa tapahtuu heikko-osaisilta hyväosaisille. Metsäverotus kiristyy Pohjois-Suomessa ojitusalueilla, ja siitä hyötyvät veropohjan laajentamisen myötä hyvätuloiset. Se ei ole oikein ja on osoitus siitä, että laki ei ole valmis. Se on hätiköidysti tehty, viime tipassa tuotu erilaisia lisäyksiä, joita emme voi olla hyväksymässä. Sen takia aikalaisa olisi ollut erittäin tarpeen. Lopputulos toivon mukaan olisi myöskin ollut parempi.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Ed. Rengolle haluan ensinnäkin todeta sen, että eduskunnassa hallituksen esitystä ei ole sisällöllisesti muutettu, joten mitään viime hetken muutoksia hallituksen esitykseen ei ole tehty. Haluan myöskin todeta painokkaasti sen, että kaikki välttämättömät asiantuntijat tässä asiassa on kuultu, kaikkien merkittävien ja asiaa käsittelevien virastojen edustajat on kuultu ja myöskin eri puolilta Suomea, myöskin suoalueitten edustajia, on kuultu, nimenomaan henkilöitä, jotka käytännössä joutuvat olemaan metsätalouden, metsänhoidon ja myöskin metsäverotuksen kanssa tekemisissä.

Haluan myöskin tässä yhteydessä painokkaasti todeta sen, että kyse ei ole pelkästään uhkauksesta siltä osin, että tätä lakia ei voitaisi säätää yksivuotisena, koska tosiasia on se, että metsäverolakia ei voida säätää yksivuotiseksi. Ensimmäinen ongelma siinä on se, että lakiin sisältyy tasausvaraus, joka on järjestelmä, joka ulottuu useammalle vuodelle. On mahdotonta muodostaa lakiin yksivuotisena järjestelmää, jonka pitäisi ulottua useammalle vuodelle.

Toinen on se, että täällä on useita tilakoh- taisia vähennyksiä, jotka myöskin vähennyksinä ulottuvat useammalle vuodelle. Näitten toteuttaminen on erittäin vaikeaa. Totuus on se, että jos vähennysjärjestelmistä tehdään vain yksivuotisia, se merkitsee sitä, että metsäverotus yksivuotisessa laissa kiristyy siitä pysyvästä laista, joka eduskunnalle on esitetty.

Haluaisin myöskin keskustapuolueelle todeta kylmät tosiasiat. Ensinnäkin tasausvaraus merkitsee maatalouden tuloverotuksen keventymistä, tosin paremminkin lykkääntymistä, mutta alkuvaiheessa keventymistä 675 miljoonalla markalla.

Mitä tulee metsäveroon, laskelmat kiistatta osoittavat, että jos verrataan tämän vuoden tilapäisiä veroperusteita ensi vuoden veroperusteisiin, ensi vuonna metsäverotuksen pohja supistuu 185 miljoonaa markkaa. Siinä vaiheessa, jos verrataan tämänvuotisia, yksivuotisia, perusteita tilanteeseen, jolloin kahdeksas inventointi vuonna 1996 astuu voimaan, veropohjan supistuminen on 495 miljoonaa markkaa. Jos mennään pysyvään metsäverolakiin takaisin, verotuksen ero on 1 025 miljoonaa markkaa, minkä tämä hallituksen esitys tuo kevennystä. (Ed. Virolainen: Uusi esitys!)

Haluan nähdä, millä tavalla keskustapuolet menee selvittämään maanviljelijöille, metsänomistajille, mitä se on tehnyt, jos hallituksen esitys hylätään, koska tämä merkitsee merkittävää metsäverotuksen keventymistä ja poikkeaa linjaltaan kokonaisverouudistuksen linjasta sikäli, että sen tavoitteena oli pyrkiä veropohjan laajentumiseen. Metsäverotus on ainoa ala, jolla tulee tapahtumaan tosiasiaa toisin.

Täällä on sanottu, että välttämättä ei tiedetä sitä, mitä tässä yhteydessä säädetään. Eräisiin yksityiskohtiin on esitetty kritiikkiä. Käyn lyhyesti lävitse, millä tavalla metsävero tulevaisuudessa tullaan laskemaan, jos hallituksen esitys hyväksytään.

Ensinnäkin metsän laskennallinen puhdas tuotto arvioidaan kunnittain tai kuntaryhmittäin ns. tuottoperusteilla. Tuottoperusteita ovat määräperuste, rakenneperuste, hintaperuste, kuluperuste ja jakoperuste. Muihin paitsi jakoperusteeseen ehdotetaan hallituksen esityksessä muutoksia.

Aloitetaan määräperusteesta. Määräperuste on kasvun määrä, jota korjataan ottaen huomioon tuotoksen erilainen rakenne eri veroluokissa. Nyt tämä muuttuu siten, että hakkuumahdollisuus otetaan huomioon siten, että jos kunnan tai kuntaryhmän suurin kestävä hakkuumahdollisuus alittaa kasvun määrän, ero otetaan huomioon kasvun perusteella laskettua tuottoperustetta alentavana tekijänä. Tältä osin tarkemmat määräykset annetaan asetuksella. Laskennassa käytetään ns. Kuuselan suurinta hakkuusuunnitetta, joka löytyy Metsätalastollisen vuosikirjan 1988 sivulta 202.

Laskenta toteutetaan metsälautakuntien toimintapiirien alueella seitsemännen inventoinnin tiedoilla ilmastokorjatuilla kasvu- ja

suunnitearvioilla. Tämän lisäksi kasvun määrät yhtenäistetään tässä yhteydessä siten, että kasvumäärä rajoitetaan enintään 90 prosentin tasolle ja vähintään 70 prosentin tasolle verrattuna inventoinnissa todettuun kasvuun.

Kasvun ja verokuutiomäärän vertailut toteutetaan metsäverotoimikunta 1988:n mietinnössä sivulla 59, siis ei lain tekstissä, vaan mietinnön sivulla 59 esitetyllä menetelmällä. Kasvutietoina käytetään kulloinkin voimassa olevien metsäverolupien laskennassa sovellettua kasvua. Laskenta tehdään Metsäntutkimuslaitoksessa ja maatilatalouden tuloveroasetusta muutetaan Metsäntutkimuslaitoksen lausunnon pohjalta.

Sitten rakenneperuste. Rakenneperuste on suurimman kestävän hakkuusuunnitteen puutavaralajirakenne. Tältä osin myös järjestelmä tulee muuttumaan siten, että pysty-puustorakenne otetaan verokuutiometrin rakenteen perusteeksi. Tältäkin osin tarkemmat määräykset annetaan asetuksella, mutta lähtökohta on se, että lasketaan seitsemännen inventoinnin aineistosta ottaen huomioon piilevästä lahovikaisuudesta tehdyt selvitykset ja puutavarakaupassa nykyisin yleisesti sovellettavat mitta- ja laatuvaatimukset ja toteutetaan tämä sillä tavalla kuin metsäverotoimikunta 1988 mietinnössään sivulla 61—62 esittää. (Ed. Laine: Verotus yksinkertaistuu!)

Mitä tulee hintaperusteeseen, niin tässä lähtökohtana on bruttokantohintataso. Tätkin muutetaan siten, että verokuutiometrin keskimääräinen raha-arvo lasketaan kahden viimeksi kuluneen hakkuuvuoden hintojen perusteella ottaen huomioon veronalaisen hakkuusäästön ja kotitarvepuun 50 prosentin arvonalennus. Tässä lähtökohtana on se, että kotitarvepuun määrä ja veronalainen hakkuusäästön määrä lasketaan veronalaisen kasvun eli ns. sks-korjatun kokonaiskasvun, ja tämä kerrotaan varmuuskerroimella 0,9 vähennettynä hukkapuu, ja markkinahakkuutilaston markkinapuumäärien erotuksena kunnittain tai kuntaryhmittäin. Kunkin hakkuuvuoden kasvuna vertailussa käytetään sen vuoden kasvua, jona hakkuuvuosi päättyy. Aliarvostettava määrä otetaan huomioon edellä mainitulla määräpainolla verokuutiometrin raha-arvon laskennassa. Metsäntutkimuslaitos laskee aliarvostettavan määrän hakkuuvuosittain vero-

kuutiometrin raha-arvon valmistelun yhteydessä.

Mitä tulee kuluperusteeseen, niin siinä lähtökohtana on keskimääräisen puun kasvatuksen kulujen, poistojen ja arvonalennusten osuus määräperusteen bruttoarvosta. Tältäkin osin muutos tulee sikäli, että keskimääräistä vähennystä tarkistetaan uudistamismenojen, taimikonhoitomenojen, metsätaloussuunnittelumenojen ja metsän lannoittemenojen vähennysmenettelyn muutoksen johdosta.

Realisoimaton arvonn lisäys aliarvostetaan 50 prosentilla. Tarkistus kohdistetaan kaikkiin verokuutiometrin keskimääräisen rahanarvon laskennassa oleviin hakkuuvuosiin. Metsäntutkimuslaitos laskee keskimääräisen vähennyksen prosenttiosuuden metsälautakuntien toimintapiireittäin, jonka jälkeen asetusta muutetaan.

Mitä tulee jakoperusteeseen, sen lähtökohtana on maatilakohtainen veroluokitus, ja lainsäädäntöön ei tältä osin esitetä muutoksia, mutta valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti luokitusten uudistamisessa sovelletaan nopeutettua aikataulua.

Tällä tavalla järjestelmä toimii, ja on varsin helppoa tämän jälkeen ymmärtää, että voidaan löytää joitakin yksityiskohtia, joita voidaan arvostella. Mutta haluan korostaa sitä, että tässä on kyse kokonaisratkaisusta, johon ovat myös puukaupan osapuolet, sekä tuottajat että myös metsäteollisuus, päätyneet. Tämä merkitsee sitä, että tämä pitää ottaa kokonaisratkaisuna. On helppo jotakin yksityiskohtaa arvostella, mutta se ei muuta sitä, ettei järjestelmä kokonaisuutena saattaisi toimia kohtuullisen hyvin.

Tosin on syytä kyllä kysyä, yksinkertaistaako tämä verotusta, ja lähtökohtana verotuksessa pitäisi olla sen, että jokaisen verovelvollisen pitäisi ymmärtää, millä tavoin hänen veronsa lasketaan. Varmaa on se, että tästä maasta löytyy vain muutama henkilö, joka täysin kykenee ymmärtämään, millä tavalla metsäverotus lasketaan.

Tästä syystä henkilökohtaisena käsityksenä tuonkin esille sen, että jos tämä hallituksen esitys ei tule hyväksytyksi, ehkä pitäisi ryhtyä harkitsemaan puukaupan verotoimikunnan mietintöä uudelleen, jossa esitettiin lähdeveroa metsästä saatavaan tuloon. Järjestelmässä on tiettyjä puutteita, mutta se olisi ainakin yksinkertainen ja varmasti siinä

suhteessa oikeudenmukainen, että vain sellainen tulo, jonka metsänomistaja saa, joutuisi tosiasiaassa verotuksen piiriin. Mielestäni tämä on se vaihtoehto, jos tämä esitys kaatuu, jota tulee vakavasti harkita.

Ed. Heikkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun on puututtava ed. Sasin puheenvuoroon, kun hän yrittää numeroitten avulla todistaa, miten metsäverotus helpottuisi. Nämä arviot on tehty ja niitä on verrattu vuosien 1989—90 verotuksen tasoon, mitä verotuksen oletetaan olevan. Mutta on huomattava, että pysyvään lakiin verrattuna, joka oli viimeksi voimassa 1987, verotukseen on tehty merkittäviä kiristystoimenpiteitä. Pitäisi verrata nyt oikeaan vuoteen. Tämän hallituksen aikana on kiristetty ja näihin kiristyneisiin verotuksiin nyt yritetään verrata ja todistaa, että verotus huojeenee.

Tämä tilakohtainen vähennysasia on siinänsä hyvä, mutta siinäkin on kysymys siitä, että sieltä otetaan hyvin monia vähennyksiä pois tai jos annetaan uusia vähennyksiä, keskimääräisvähennystä vastaavasti pienennetään. Tosiasiaassa siellä on vain yksi tilakohtainen vähennys, ensiharvennushakkuuvähennys, joka helpottaa verotusta. Muissa vähennyksissä otetaan toisella kädellä pois, mitä toisella kädellä annetaan. Tämä ensiharvennushakkuuvähennys myönnetään todella hyväksi ja erinomaiseksi ja oikeaksi ratkaisuksi, ja tämä on varsinaisesti ainut uusi myönteinen piirre tilakohtaisten vähennysten osalta.

Lopuksi haluan hyvin päättävästi torjuen todeta sen, että meillä ei ole mahdollisuuksia eikä varaa siirtyä myyntivoittoverotukseen, mitä lähdeverotus tarkoittaa ja mihin ed. Sasi viittasi.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasin hyvän esittelypuheenvuoron jälkeen ihan kaksi huomiota ainoastaan. Toinen on se, että kyllä asiantuntijoita kuultiin aika monia niin kuin hän sanoi, mutta Sasi ei varmaan kiistä sitä, etteivät, luulisin, useimmat asiantuntijoista esittäneet joko konkreetteja muutosesityksiä tai ainakin joidenkin kohtien lisäselvittämistä tai epäilyjä sen suhteen, miten tämän tai tuon kohdan laita oikein on. Tämä on minun tulkintani niistä yli 20 asiantuntijasta.

Toinen huomio liittyy lain yksivuotisuuteen tai pysyvyyteen. Haluan alleviivata sitä, että keskusta ei varta vasten pyri yksivuotiseen lakiin, vaan me toki toivomme ja näemme välttämättömäksi sen, että tällaisen lainsäädännön pääsääntöisesti pitää olla pysyvää. Meidän on pakko äänestää tätä nurin tässä vaiheessa, koska me ymmärrämme, että vain sitä kautta on edes teknisesti mahdollisuus saada tilanne, jossa päästäisiin hieman enemmän aikaa käyttäen ja paremmalta pohjalta päättämään tästä asiasta.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Heikkinen otti esiin sen, että verotus kiristyi vuonna 1987. Se oli perintöä punamultahallituksen jäljiltä. Se hallitus ei uskaltanut vaalien alla panna toimeen asetuksen mukaista muutosta eli ottaa valtakunnan metsien seitsemännän inventoinnin kasvulukuja käyttöön. Näin tämä hallitus joutui ensi töikseen tekemään tämän likaisen työn edellisen hallituksen huonona perintönä.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain ed. Heikkiselle todeta, että hän itekin totesi puheenvuorossaan, että tämä hallituksen esitys merkitsee metsäverotuksen keventymistä, ja näinhän tosiasiassa on. Jos sitä ei hyväksytä, metsäverotus saattaa olennaisesti pitkällä tähtäimellä kiristyä.

Ed. Pekkariselle haluan todeta sen, että useat asiantuntijat totesivat, että heillä toki on omia muutosesityksiä, mutta kun tätä asiaa oli pitkään puitu, niin asiantuntijat, jotka olivat asiaa käsittelemässä, joutuivat tyytymään keskenään kompromissiin. Kun jokin ratkaisu täytyy synnyttää, niin eihän jokainen saa joka asiassa omaa tahtoaan läpi.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Arvoisat demarit ja muut porvarit — näin olen pakotettu sanomaan kaikkien verolakien eduskuntakäsittelyn yhteydessä!

Minä en moiti vasemmistoliiton puolesta tämän lain käsittelyjärjestystä. Mielestäni laki on käsitelty valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa ihan asiallisesti ja sen aikataulun mukaan, että me voisimme kyllä hyväksyä tämän lain, ilman että kiinnitämme

huomiota siihen nopeuteen, jolla laki ajettiin läpi.

Mutta ongelma tämän lain käsittelyn yhteydessä on se, minkä ed. Sasi sanoi, substanssi. Siis metsäverotus kevenee. Tämä on se ongelma. Metsäverotus kevenee entisestäänkin. Metsäverotus on jo entiselläänkin keveä, ja tässä yhteydessä metsäverotus kevenee edelleen. Metsäverotus kevenee ennen muuta Etelä-Suomessa, siellä missä ovat hyväkasvuiset metsät, ja samaan aikaan siihen liittyy se kohtuuttomuus, että metsäverotus kiristyy Pohjois-Suomessa ja siellä, missä on huonokasvuisia metsiä. Siis ongelma on tämän lain sisältö.

Hallitus tämän lain yhteydessä rikkoo niitä periaatteita, joita sillä yleisesti on ollut verouudistuksen yhteydessä. Ne periaatteet, jotka ovat siltä osin hyviä, että pyritään kaikkien tulojen yhtäläiseen verotukseen, ja osittain voimme myös yhtyä siihen, että on hyvä, kun veropohjaa laajennetaan. Mutta tässä tapauksessa hallitus rikkoo verouudistuksensa yleisiä periaatteita, ja valitettavaa on, että hallitus rikkoo niitä jälleen kerran suurituloisia ja tässä tapauksessa Etelä-Suomen hyvätuottoisia metsiä suosivalla tavalla.

Ed. Mäki-Hakola kantoi huolta siitä, että metsäverotus säilyy siinä tapauksessa entisellään, vuoden 1987 tasolla, jos tätä lakia ei hyväksytä, ja luetteli mm., että silloin verolliset pinta-alalisät palautuvat verottomiksi. Sehän on hyvä ja myönteinen asia, että pinta-alalisät palautuvat verottomiksi. Se suosii pienituloisia ihmisiä. Se suosii niitä, jotka saavat pinta-alalisiä, ja pinta-alalisiä saadaan suuremmassa määrin Pohjois- ja Itä-Suomessa kun Etelä-Suomessa. Ed. Mäki-Hakolan huoli pinta-alalisien palautumisesta verottomiksi on mielestäni huono huoli.

Ed. Mäki-Hakola pohti myös, mitä tapahtuu kuntien veroille sen jälkeen, kun pinta-alalisät palautuvat verottomiksi. Ed. Mäki-Hakolan olisi huomattavasti suurempi syy kantaa huolta siitä, että kunnat ovat menettäneet verotuloja, kun on poistettu harkintaverotus ja mitään uutta ei ole tullut tilalle. Oli tarkoitus, että yritysten harkintaverotuksen tilalle tulisi kiinteistövero, mutta kiinteistöveron säätämiseen tällä hallituksella ei ole ollut poliittista rohkeutta, vaan on periaatteessa päästy yksimielisyyteen siitä, että kiinteistövero säädetään vaalien jälkeen. Parempi

olisi, että ed. Mäki-Hakola kantaisi huolta siitä, että kuntien verotulot vähenevät siltä osin, ei pinta-alalisten verottomiksi palautumisen johdosta.

Tämä metsävero on siis sen tyyppinen vero, että se on hallituksen verouudistuslinjan kanssa ristiriidassa, ja sitten se on kuitenkin samassa linjassa niiden toimenpiteiden kanssa, joita hallitus on tehnyt suurituloisia ja rikkaita suosivan verotuksen aikaansaamiseksi maassamme.

Luettelen sosialidemokraateille muutamia niistä periaatteista, joilla Suomessa tulonjakoa on muutettu tämän hallituksen istuessa suurituloisia ja rikkaita suosivaan suuntaan.

Liikkeellehän lähdettiin siitä, että alennettiin verotuksen kattosääntöä ja verotuksen kattosäännöksi tuli 70 prosenttia aikaisemman 80 prosentin sijasta. Siinä yhteydessä uudistettiin myös varallisuusverokohtelua.

Sitten lähdettiin liikkeelle alentamalla kansalaisten tuloveroja suurituloisia suosivalla tavalla niin, että tänä päivänä suurituloisimpia 100 000 suomalaisen verotusta on alennettu tai ollaan alentamassa neljänneksellä alennettaessa heidän valtion tuloveroaan 51 prosentista 39 prosenttiin. 100 000 suurituloisinta suomalaista saa neljänneksen alennuksen valtiolle maksamiinsa tuloveroihin, mikä on selvästi suurituloisia suosiva hallituksen veropoliittinen linja.

Sen lisäksi on alennettu selvästi yrityksen tuloveroprosenttia, minkä ohella on edellä mainitulla tavalla poistettu yrityksiltä kunnallinen harkintaverot. Tämä on johtanut siihen, että useat yritykset eivät tämän jälkeen maksa kunnalle lainkaan veroa, toisin kuin aikaisemmin tapahtui.

Sen lisäksi on annettu varallisuusverohelpotuksia. On nostettu verotettavan varallisuuden alarajaa, ja tästä ovat hyötäneet sellaiset rikkaat, jotka eivät välttämättä edes ole olleet suurituloisia, ne, joilla on ollut vain paljon omaisuutta, mutta ei välttämättä suuria tuloja.

Suomessa on siirrytty myös osinkojen verotuksessa avoimelta eli yhtiöveron hyvitysjärjestelmään, joka suosii epäilemättä niitä, jotka omistavat paljon ja saavat korkotuloja, kun yritysten omistajat saavat hyväksien yritysten heidän puolestaan maksamat verot eli yksityiset ihmiset, osinkojen saajat, voivat vähentää omassa verotuksessaan yritysten heidän puolestaan maksamat verot.

Tämä on selvä tulonsiirto yrityksiltä niiden omistajille ja siinä mielessä yhteiskunnassa tulonsiirto suurituloisia suosivaan suuntaan.

Sitten ollaan käyttöön ottamassa myös lähdevero 10 prosentin suuruisena. Siitä on meille ilmoitettu, että hallitus ja pankit ovat päässeet sopimukseen. Pankit eivät halunneet suurempaa kuin 10 prosentin lähdeveroa. Kuitenkin esimerkiksi EY:ssä on direktiivisuositus, jonka mukaan lähdeveroprosentin pitäisi olla 15. Meille on tulossa pankkien sallima korkein lähdeveroprosentti, 10 prosenttia, johon hallitus on suostunut, ja koska lähdevero on pois siitä veropohjasta, jota olisi Suomessa pitänyt laajentaa kaikkien tulojen samalla tavalla verolliseksi saattamisen suuntaan, niin talletusten ja obligaatoiden lähdevero on erityisen suosiollinen suurituloisille. Heidän ei tarvitse maksaa veroja tulojensa mukaan, vaan he saavat tässä tapauksessa talletusten ja obligaatoiden korot 10 prosentin suuruisella lähdeverolla. Missään Euroopan maassa ei ole edullisempaa talletusten ja obligaatoiden verokohtelua kuin Suomessa. Useimmissa maissa, joita me kutsumme kapitalistisiksi ja joissa on lähdevero tai lähdeveroon verrattava ennakonpidätys, veroprosentin suuruus on 15:stä jopa 50:een.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ehkäpä edustaja palaa Suomen maatalouteen!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Hallituksen veropoliittisen linjan esittelystä uupui, ennen kuin tulen metsäveroon, enää se, että kaikki näiden suurituloisille annettavien helpotusten kustannukset tulevat maksuun pieni- ja keskituloisille ihmisille liikevaihtoveropohjan laajentamisella, joka sekin tulee voimaan seuraavien vaalien jälkeen, kun hallituksella ei ole rohkeutta maksattaa näitä suurituloisille annettavia verohelpotuksia ennen vaaleja, ja sitten mainitun kiinteistöveron yhteydessä.

Samaan sarjaan liittyy myös metsävero. Metsävero on aika mielenkiintoinen asia. Olisin ollut valmis säättämään sen monivuotiseksi, koska ei ole perusteita sille, että metsävero on yksivuotinen. Kyllä metsän verottaminen on pitkäjänteistä toimintaa ja on täydet perusteet sille, että metsäverotusta ei viedä vuosi kerrallaan eteenpäin.

Mutta sitten tuli tulonjakonäkökohta mukaan. Tietysti me pelkäsimme Suomen keskustaa siltä osin, että jos laki säädetään yksivuotiseksi ja Suomen keskusta on seuraavassa hallituksessa — hirvittävä hallituskipeys, mikä kävi ilmi mm. EY-integraatioselontekokeskustelussa, ei mitään niitä ehtoja enää, joita aikaisemmin oli, kun halutaan hallitukseen mutta jos siis keskusta haluaa ja pääsee hallitukseen seuraavien vaalien jälkeen — pelko oli se, että se säädättää vielä edullisemman metsäverolain kuin on yksivuotinen laki, jota me olemme täällä hylkäämässä.

Mutta toisaalta se pelko on perusteeton siltä osin, että eihän laki voi enää edullisempi olla muuten kuin Pohjois- ja Itä-Suomen osalta, ja siltä osinhan sen pitääkin olla edullisempi kuin tämä laki. Se, mitä Suomen keskusta hallituskipeydessään voisi tässä tilanteessa tehdä, jos se saisi yksivuotisen lain, olisi vain parannus siihen suuntaan, mihin tätä lakia pitääkin parantaa, eli eivät ne kehtaa antaa Etelä-Suomeen enää enempää verohelpotuksia metsäverosta kuin hallitus nyt antaa, mistä hallitus on MTK:n öhyisäntien ja metsäteollisuuden kanssa sopinut. Enempää ei voi enää antaa Etelä-Suomeen metsäverohelpotuksia.

Se, mitä voi tapahtua, on, että niitä helpotuksia keskustan hallituksessa ollessa annettaisiin Pohjois- ja Itä-Suomeen. Niitä pitääkin antaa, se on hyvä, ja tältä osin tuemme keskustan pyrkimystä päästä kantaan hallitusvastuuta. Tämä varmaankin johtaisi tulonjakovaikutuksiltaan myönteisempään metsäverolakiin kuin meillä nyt on käsillä.

Arvoisa puhemies! Siis ei käsittelytavan takia, vaan lain sisällön takia, sen takia, että hallitus luopuu hyvistä periaatteista, verouudistuksen yleisistä periaatteista, sen takia, että tämä laki on yksi laki jatkossa siihen sarjaan, jolla suurituloisten ja rikkaitten verotusta helpotetaan, sen takia me vasemmistoliitossa olemme päättäneet äänestää lakia vastaan niin, että se ei tulisi voimaan eikä saisi aikaan niitä tulonjakovaikutuksia, joita hallitus kaikilla toimenpiteillään pyrkii yhteiskunnassamme saamaan aikaan suurituloisten ja rikkaiden eduksi.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Kun kerran pääministeri on nyt paikalla, mistä annan pääministerille täyden tunnustuksen, kysyisin: Mikä on todellinen syy hallituksen käyttäytymiselle nimenomaan aikataulun osalta? Hallitus on antanut esityksensä eduskunnalle 5 päivänä kesäkuuta ja jo 13 päivänä kesäkuuta esitys on viety täysistunnossa kahden eri käsittelyn läpi sillä tavalla, että meille kansanedustajille jäi vain muutama minuutti aikaa ennen ensimmäistä käsitelyä tutustua valtiovarainvaliokunnan mietintöön. Käytännössä vain ne edustajat, jotka olivat olleet valtiovarainvaliokunnan verojaostossa tätä käsittelemässä, olivat siihen asiaan perehtyneet. Mikä on se todellinen syy, että hallitus ei voi omassa toiminnassaan antaa eduskunnalle riittävän pitkää käsitelyaikataulua näinkin merkittävän uudistuksen perusteelliselle käsittelemiselle?

Minusta eduskunnan ja hallituksen tulee toimia sillä tavalla yhteistyössä, että hallituksen suunnaltakin kunnioitetaan niitä aikatauluja, joita tältä suunnalta toivotaan. Minusta vähin vaatimus silloin on se, että näin merkittävän uudistuksen käsittelylle jää enemmän aikaa kuin kolme tai neljä päivää. Vähintään kuukausi pitäisi olla aikaa asian tuntijakuulemiseen, jotta myös opposition edustajat voisivat asian itselleen perusteellisesti selvittää. Vielä eduskunnan valiokunnassahan asioiden käsittely on pitkälti riippuvainen siitä, minkä tyyppisiä tietoja hallituksen toimesta sinne toimitetaan varsinkin nyt, kun aikataulu oli näin lyhyt. Todella toivoisin pääministeriltä vastausta siihen, mikä on todellinen syy tähän aikatauluun.

Pääministeri Holkeri: Arvoisa puhemies! Kaikkein ensimmäiseksi yrittäisin vastata ed. Anttilalle toteamalla, että eduskunta itse päättää omasta työskentelystään. Hallitus ei voi määrätä eduskunnan aikataulusta. Eduskunnan enemmistöä edustavat hallituspuolueet ovat toki yhteistyössä hallituksen kanssa myös aikataulukysymyksissä ottaen huomioon niitä näkökohtia, joita hallituksella on ollut asioiden käsittelyn ja valmistelun yhteydessä.

Tässä yhteydessä ehkä muutama jo hyvin moneen kertaan julkisuudessa käsitelty asia lienee syytä palauttaa mieliin. Julkises-

tihan metsäverotuksen uudistamisesta on käyty keskustelua varsin laajalti. Aivan oleellisella tavalla kysymys metsäverotuksen uudistamisesta lähti liikkeelle runsas vuosi sitten puukaupan osapuolten pyrkiessä yhteisen hintasuosituksen aikaansaamiseen, mikä sitten tapahtuikin kahdeksi vuodeksi. Puukaupan osapuolet tuolloin kääntyivät hallituksen puoleen tiedustellen niitä periaatteellisia linjauksia, joille hallitus aikoo metsäverotusta koskevan uudistustyönsä perustaa.

Tuolloin käytyjen keskustelujen jälkeen omalta osaltani informoin molempia osapuolia eräistä keskeisistä lähtökohdista, joita hallitus tulisi tässä yhteydessä pitämään mielessään. Niihin sisältyi myös se toteamus, että hallitus pyrkii siihen, että metsäverotuksen uudistaminen saadaan aikaan tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Näin ollen aikataulua on tässä suhteessa yritetty noudattaa sen mukaisesti, kuin viime vuonna hallituksen puolelta luvattiin varsin tärkeän, kansantaloudellisesti keskeisen yhteisen hintasuosituksen aikaansaamiseksi, jota hintasuositusta sittemmin tämän vuoden keväällä on edelleen jatkettu tunnettuine sivukeskusteluineen.

On myös syytä mainita, että eräs niistä linjauksista, joihin tuolloin hallitus sitoutui omalta osaltaan, oli laatia metsätaloutta koskevat veroehdotukset siten, että metsätaloutta edelleenkin verotettaisiin maatilatalouden osana. Mutta jos tästä lainsäädäntöhankkeesta tältä erää ei tule mitään, jos ne pääperiaatteet, jotka verotuksen linjaukseksi tuolloin hahmoteltiin ja yleensä koko tämä hanke kokevat täällä sen takaiskun, että niitä ei voida saattaa pysyväisinä voimaan, mistä myös sovittiin eräänä peruslinjauksena, silloin myös purkautuu tietysti se ehto, että metsätaloutta verotettaisiin maatilatalouden osana.

Näin ollen, edustajat Heikkinen, Pekkari ja muut, äsken tekemäni ilmoitukseni ei tarkoita sitä, ettei maatalouden verotus voida hyvinkin erillistoimin saattaa ajan tasalle, vaikka metsäverotuksen yksivuotisuus hallituksen puolesta tässä yhteydessä vielä kerran torjutaan. Perusteita tämän yksivuotisuuden torjumiselle on esitetty täällä. Voin ilokseni viitata vaikkapa ed. Seppäsen vauhdikkaaseen äskeiseen puheenvuoroon, johon tältä osin sisältyi mielestäni aivan oikea näkemys siitä, että metsätaloutta ei voida niin lyhyt-

jänteisesti harjoittaa, että yhdeksi vuodeksi tehdään erillisjärjestelyjä, jotka sitten kymmeniä vuosia vaikuttavat metsäverotuksen eräänä kummajaisena yksityiskohtana, vaikka myöhemmin päästäisiinkin pysyvään lakiin. On selvää, että metsiään hoitava metsänhoitaja kärsii eniten, jos laki jätetään yksivuotiseksi, ja tämä seikka on tässä asiassa pidettävä keskeisesti mielessä.

Kun täällä käydyssä keskustelussa on tulut esille Pohjanmaan soiden verotuskysymys, voinen todeta, että tähän viitataan myös valiokunnan mietinnössä. Mietintö sisältää mielestäni varsin selkeän ohjeen hallituksen toiminnalle, kun täällä myös edellytetään, että "hallitus seuraa mainitun säännöksen soveltuvuutta ja erityisesti ojitusalueilla ja mikäli sen soveltaminen johtaa epäkohtiin, ryhtyy toimenpiteisiin verotuksen oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi". Tämä on selkeästi valiokunnalta sanottu, ja hallitukselle tämä on myös yksiselitteisesti luettava toimintaohje.

Näin ollen hallituksen saamien, käytettävissä olevien tietojen mukaan ojitusalueiden verotuskysymys voidaan hoitaa esimerkiksi veroluokituskäytäntöä tarkistamalla siten, että ojitettujen alueiden veroluokan korotusta harkitaan myöhennettäväksi, ja tämä kysymys luonnollisesti harkitaan hallinnollisena toimenpiteenä ilman, että siihen tarvitaan lainmuutosta sillä tavoin, kuin täällä on asiaa yritetty lähestyä. Näin ollen se toivomus, jonka ed. Juhantalo ponsiesityksessään on esittänyt, on mielestäni tullut täten täyteen ja tältä osin tämä ponsi, joka muutoin vastaa hallituksen käsityksiä hyvin pitkälle, mm. metsänomistajan oikeusturvan takaimista tämän uudistuksen yhteydessä, on tarpeeton. Omasta puolestani ilmoitan yhtyvänä näihin periaatteisiin ja viittaan siihen, mitä Metsäntutkimuslaitoksen käytettävissä olevan tietoaineiston pohjalta ojitusalueiden erityisongelmien hoitamiseksi voidaan tehdä.

Minun mielestäni, arvoisa puhemies, tämän lain käsittely eduskunnassa on ollut varsin perusteellista, jos kohta tietysti suhteellisen lyhyen aikajakson puitteissa. Harva laki on saanut osakseen niin monipuolista ja lähes jokaiseen yksityiskohtaan erikseen käyvää tarkastelua kuin nyt on tapahtunut. Hallituksen käsityksen mukaan tämän lainsäädäntötoimen läpivieminen nyt keväällä on, mihin valtiovarainvaliokunnan herra pu-

heenjohtaja viittasi, haluttu saattaa sellaiseen yhteyteen, jolloin muut kiireet eivät välttämättä vaikuttaisi lain sisältöön.

Sillä on aivan totta, että tämän lain yhteydessä on jouduttu ottamaan huomioon myös muita näkökohtia kuin vain puhtaasti niitä verouudistuksen peruseriaatteita, joita hallitus muissa yhteyksissä on joutunut painottamaan. Tämä on todella erillislainsäädäntö myös verotuksen osalta, koska kysymyksessä ovat sittenkin kansallisen tulevaisuutemme ja kansantaloutemme keskeisimmät arvot, jotka liittyvät siihen, että Suomen metsät hoidetaan parhaimmalla mahdollisella tavalla, olivat ne sitten omistettuna miten tahansa. Siitä asiasta meidän tulisi tässä salissa, ja niin uskonkin, olla samaa mieltä, että me teemme kaikkemme metsien mahdollisimman kunnollisen hoitamisen hyväksi, johon erityisesti metsäverouudistus tähtää.

Valitettavasti on olemassa se riski, että oppositio menettelyllään myös nämä tavoitteet tässä yhteydessä tyrmää. Mutta mikäli oppositio toiminnallaan tähtää siihen, että verotus kiristyy jatkossa, siihen on valitettavasti alistuttava, sillä yksivuotista verolakiesitystä metsätaloutta koskevalta osalta hallitus ei voi eduskunnalle antaa.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Metsävero kiristyi erityisesti Lapissa, jos ehdotus toteutuisi. Tämä on se peruste, miksi minä olen hylkäämisen kannalla. Lapin maaseutu on saanut jo muutenkin rajuja iskuja, eikä se enää niitä yhtäkään kestä.

Toinen asia on tämän lain käsittely. Opposition on saatava riittävästi aikaa perehtyä näin monimutkaisiin asioihin. Jos hallitus ja hallituspuolueet eivät sitä aikaa anna, sitä pitää ottaa. Nyt sitä otetaan, jos lakiesitys hylätään. Syksyllä on aikaa käsitellä asia kunnolla, perusteellisesti. Minäkin olen sitä mieltä, että vuoden lakeina näin isoja ja paljon vaikutuksia omaavia lakeja ei voida säätää.

Ed. Virolainen: Arvoisa puhemies! Me oppositiossa, jotka vastustamme pysyvän metsäverolain hyväksymistä, yhdymme tietysti siihen, mitä pääministeri puheenvuoronsa lopuksi sanoi, että Suomen metsätalouden edut täytyy turvata. Minä kansanedustajana ihmettelen, että pääministeri syyttää oppositiota siitä, että me emme tydy siihen sopi-

mukseen, jonka pääministeri joskus aikoo. On kai tehnyt Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunnan kanssa, jonka jäsenet eivät ainakaan minulle ole pystyneet selvittämään, mikä se sopimus on ollut.

Kun opposition kantaa pyydetään, totta kai meidän kanssamme pitää sopia siitä. Minä en ole aikaisemminkaan kuullut mitään pääministerin selvitystä, mitä hän on luvannut vuosi sitten ja mitä ei ole luvannut. Päinvastoin, kun metsävaltuuskunnassa oli 40 prosenttia puusopimuksen hylkäämisen kannalla, niin he katsoivat, että he ovat käsittäneet vuosi sitten pääministerin lupauksen väärin. Tämä aiheuttaa sen, että meillä on vasta nyt tilaisuus lausua oma kantamme. Emme me ole olleet kenenkään ulkopuolisen kanssa neuvottelussa.

Pääministeri Holkeri: Arvoisa puhemies! On täydellinen väärinkäsitys, ed. Virolainen, jos minun väitetään sopineen joistakin asioista. Olen omalta osaltani tehnyt selväksi ne peruslinjaukset, joille hallitus tulee toimintansa perustamaan. Näistä linjauksista hallitus tietysti pyrkii pitämään kiinni, koska tällä hallituksella on rehellisen hallituksen maine ja se pysyy.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Pääministeri Holkeri totesi, että eduskunta viime kädessä päättää itse omista aikatauluistaan. Tätä kannanottoa uskaltaisin pikkuisen epäillä sitä taustaa vasten, että käsittäkseni niin valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtaja Sasi kuin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Mäki-Hakolakin lienevät olleet pidemmän käsittelyaikataulun kannalla. Eduskunnassa on liikkunut erittäin vahvana sellainen käsitys, että pääministeri itse nimenomaan on puuttunut aikatauluun ja vaatinut käsittelyä kevätistuntokaudella. Siksi jälleen kerran toivoisin vastausta siihen, kuka jarrutti esityksen antamista, jotta eduskunnalle olisi jäänyt riittävästi aikaa, ja mikä on todellinen syy, että se tänä keväänä pitää rutistaa läpi eikä voida syksyllä asiaan palata.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Vielä kerran erityisesti pääministerille: Haluan vakuuttaa, että me pyrimme varmasti ja ehdottomasti pysyviin lakeihin. Totta kai metsäverotus vaatii pysyvää lainsäädäntöä

normaalioloihin. Me pyrimme alun alkaen asian eduskuntakäsittelyssä perusteelliseen keskusteluun ja siihen, että tehdään lakeihin ainakin muutamia välttämättömiä tarkistuksia, ja sellaiseen käsittelyyn, että eduskunta todella tietää, mistä se päättää.

Oli kaksi vaihtoehtoa toteuttaa tällainen toimintatapa. Ensimmäinen vaihtoehto oli, että mietintö olisi pantu, mihin jaoston puheenjohtajakin oli valmis, kesäksi pöydälle. Tämän esityksen pääministeri tietojeni mukaan tyrmäsi. Tietysti toinen vaihtoehto saada perusteellinen käsittely on se, että tässä vaiheessa asia äänestetään nurin ja hallitus tuo syksyllä uudet lait eduskuntakäsittelyyn. Ihmettelen, miksi tämäkään ei pääministerille kelpaa, koska hallitus voi halutessaan vaikka työntää saman lakiesityksen tänne uudelleen syksyllä, jonka sitten eduskunta voi perusteellisesti käsitellä. Uhmamieli on jollakin tavalla tuon mentaliteetin ja menettelytavan takana. Kyllä hyvä lainsäädäntötapa edellyttäisi, että eduskunta saisi tällä tavalla asian käsiteltä.

Ed. Mäki-Hakola: Arvoisa puhemies! Kun täällä jälleen kerran mainittiin valtiovainvaliokunnan puheenjohtaja nimeltä, niin haluan todeta, että en missään yhteydessä ole viitannutkaan siihen suuntaan, että tätä pitäisi siirtää syksyyn. Olen aina ollut asian asiallisen ja nopean käsittelyn kannalla. Niin olen alun perin ollut tässäkin asiassa ja katson, että jos tämä siirretään syksyyn, niin sitten tämä asia vasta monimutkaiseksi ja sekasotkuiseksi muuttuu. Siis on parempi kevään aikana saada tämä asia pois käsistä ja ryhtyä käsittelemään uusia, tärkeitä asioita, jotka syksyllä esiin tulevat.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! En oikein jaksa ymmärtää tätä keskustelua, jota keskusta nyt käy. Kun on loppunut keskustelu, kenestä keskustan puheenjohtaja, nyt alkaa keskustelu, ettei ole ollut aikaa käsitellä metsäverolakia. Miksi täällä ei puhuta substanssista eli lain sisällöstä, vaan menettelytavasta? Kyllä tässä on kolmen vuoden ajan puhuttu myöskin maatilatalouden verottamisesta ja metsän verottamista ja on ollut tilaisuuksia kuunnella asiantuntijoita ja käydä tätä asiaa läpi. En ymmärrä, että tämä muuttuisi miksikään sillä, että vain jankattaisiin ja kuunneltaisiin eikä oltaisi valmiita

menemään siinä aikataulussa läpi, joka täällä on. Tietysti aikataulu on lyhyt, mutta ei se ole ensimmäistä kertaa lyhyt.

Ongelma meidän näkökulmastamme on sisältö eikä aikataulu. Toivoisin, että Suomen keskusta rupeaisi puhumaan sisällöstä ja siitä, miten se on Pohjois- ja Itä-Suomen näkökulmasta verotusta lisäävä laki. Okei, Pohjois- ja Itä-Suomessa on ollut aliverotettuja metsiä, mutta jos ne saatetaan lähemmäksi normaalia metsäverotusta, niin se on oikean suuntainen toimenpide siinä tapauksessa, ettei samaan aikaan anneta Etelä-Suomeen verohelpotuksia.

Nyt keskusta haluaa molemmat puolet asiasta, vastustaa Pohjois-Suomessa tapahtuvia veronkorotuksia ja on Etelä-Suomeen annettavien verohelpotusten puolella. Olen hämmästynyt, jos keskusta ei tässä tilanteessa pysty käyttäytymään yhtenäisesti ja äänestämään yhtenäisesti lakia vastaan. Jos sieltä lipsutaan tässä laissa, kun sitä ollaan äänestämässä yli vaalien, niin mielestäni se on tarkoin valittu strategia, jossa toivotaankin huonon lain saattamista monivuotiseksi.

Ed. Perho: Arvoisa puhemies! Harvoin tarjoutuu tilaisuus olla ed. Seppäsen kanssa samaa mieltä, mutta nyt olen siinä suhteessa, että olisi todella miellyttävämpää keskustella lain ja koko paketin sisällöstä kuin menettelytavasta. Mielestäni, ed. Pekkarisen puhevuoroon viitaten, oppositio uhmamielellä aikoo kaataa lakipaketin ollenkaan ajattelematta, mitä on tekemässä, ja varsin hyvin tietäen, että se vaihtoehto, jota ed. Pekkarinen taas tarjoaa, on pääministerin suulla aivan selvästi todettu mahdottomaksi kaksi kertaa. (Ed. Pekkarinen: Miksi? — Ed. Virolainen: Millä perusteella?)

Haluan omana mielipiteenäni ainakin eduskunnan pöytäkirjaan todettavaksi, että keskusta kaataa uhmamielellä lakipaketin, joka ei ole pelkästään metsäverotuksen kannalta vanhaa lakia parempi, vaan sisältää myöskin hyvin pitkään odotetun maatalouden investointivarausjärjestelmän käyttöön otettavaksi nykyisen investointivarausjärjestelmän sijaan, joka todettiin mm. katovuoden 1987 jälkeen epärationaaliseksi. Sehän pakotti erään osan viljelijöistä rahapulassa investoimaan, jotta olisi välttänyt lain sen epäkohdan, joka olisi vielä lisännyt viljelijän vaikeuksia saattamalla varaussumman ve-

ronalaiseksi, ellei hän olisi epärationaalista investointiansa silloin suorittanut.

Ajatelkaa vielä kerran, kaikki harkitsevat keskustalaiset, mitä olette tekemässä maatalouden etujen kannalta lain käsittelyn yhteydessä!

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kauhiasti hämmästelen keskustelun saamaa sävyä. Keskustalle näköjään mikään aika ei riitä asioitten käsittelyyn, aina pitää lisäaika kuulla ja kuulla. Eihän teistä ole mihinkään hallitsemiseenkaan, kun teillä tuolla tavalla katkoo nykyisin.

Mitä taas tulee kokoomukseen, olen kauden huolestunut syksystä, kun kaikki asiat menevät sekaisin, kunhan syksyyn tullaan, että kaikki ne puoroutuvat. Sekin on erittäin huolestuttava tilanne. Meille vihreille aika on riittänyt. Olemme hylkäämisen kannalla ja sillä siisti.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin pahoillani, että ed. Seppänen ei muista, miten tätä asiaa käsiteltiin viime viikon keskiviikkona 13.6. Kahdessa eri käsittelyssä oltiin hyvin keskeisesti keskustelussa tämän lain sisällöstä. Tänäpä, jos oikein muistan, ainakin kaksi puheenvuoroa on keskustan riveistä käytetty, joissa nimenomaan on käsitelty substanssipuolta.

Toki tähän liittyy hyvin keskeisenä asiana aikataulukysymys vain siitä yksinkertaisesta syystä, että eduskunta pakotettiin käsittelemään asia liian nopeassa aikataulussa eikä annettu riittävästi aikaa sisältöpuolen pohdintoihin.

Sen verran vielä toteaisin, että olen aivan samaa mieltä kuin useissa puheenvuoroissa on todettu, että laki kohtelee maan eri osia vähän eri tavalla. Nimenomaan Etelä-Suomea ajatellen ainakin alkuun tämä tuo helpotuksia, sen sijaan erittäin vahvana on sellaisena käsitys, että sen jälkeen, kun inventointi on suoritettu loppuun, vuoden 1996 jälkeen, alkavat myös kiristysvaikutukset selvästi näkyä. Sen jälkeen ei voida enää puhua, että verotus kevenee.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Lupaam sanoa viimeiset sanani tämän asian käsittelystä. Haluan sanoa vain ed. Seppäsel-le ja ed. Perholle, kun he sanovat, että miksei asian sisällöstä puhuta, että asian sisällöstä

on päätetty jo aiemmissa käsittelyissä. Edustajat Seppänen ja Perho, keskustan edustajat käyttivät kahdessa istunnossa ymmärtääkseni yhteensä lähemmäksi 20 kuin 10 puheenvuoroa, jos niillä pitää mitata asian sisältökäsittelyä, ja jättivät 13 sivua käsittävän vastalauseen, jossa kerrotaan meidän käsityksemme lakiesityksen sisällöstä. Se on jaettu tänne. Kyllä sisällön puolelta on toimitamme sanottu, mitä me siitä ajattelemme.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoroon toteaisin, että minusta tuntuu myös siltä, että keskustassa ollaan hyvin selvillä lain sisällöstä, siitä, että se sortaa pohjoista, saattaa hieman ainakin aluksi antaa etuja etelään. Mutta jos te tämän hyvän tietonne jälkeen jaatte äänenne eduskuntaryhmässä, niin se on minusta semmoista poliittista taktikointia, jota harvoin on nähty. Niin härskiä se silloin on. Lähes jakomielitauti teitä silloin vaivaa. Poliittisesti se lienee sallittua, mutta kovin se on läpinäkyvää. Kyllä pohjoisessa tullaan hyvin tietämään, että jos te jaatte äänenne, te pohjoista silloin tietoisesti potkaisette.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Kun täällä on nyt jatkuvasti puhuttu siitä, että hakkuusäästö on väärin aliarvostettu liian pienellä prosentilla, siihen on mahdollista tietenkin palata sen jälkeen, kun nähdään, mikä tosiasiallinen vaikutus kahdeksannella valtakunnallisella metsien inventoinnilla kasvulukujen muodossa verotukseen on. Joka tapauksessa tiedetään, että tässä lakiehdotuksessa oleva hakkuusäästön aliarvostus puoleen arvostaan merkitsee selvää pehmenystä siihen, mitä olisi välttämättä tulossa lakisääteisesti tässä verotussysteemissä huomioon otettaessa kahdeksannen inventoinnin kasvutulokset.

Pohjanmaan seutu saa tässä lakiesityksessä erityiskohtelun. Päinvastoin kuin on väitetty, että siellä tulee verotus kohentumaan, niin siellä on mitä erinomaisimmat mahdollisuudet huojentaa verotusta nimenomaan taimikonhoitohuojennuksella ja ensiharvennushuojennuksella. Nämä ovat Pohjanmaalla käsitykseni mukaan useissa tapauksissa niin suuria, että metsänomistajan tulee varoa hakkaamasta liian nopeassa tahdissa taimikoita ja ensiharvennuksia kuntoon, koska

veronalainen tuotto voi mennä miinuksen puolelle.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluaisin yhtyä siihen, mitä pääministeri sanoi metsätalouden merkityksestä nyt ja varsinkin vastaisuudessa. Sen takia pidän erittäin tärkeänä sitä, että sekä vuosi sitten että nyt keväällä saavutettiin osapuolten — valtio oli siinä verotuksen osalta mukana — kesken yhteisymmärrys, saatiin aikaan puun hintasuositussopimukset, jotta metsätalous saattaa jatkua ilman häiriöitä, joita olisi ilman muuta seurannut, jos näitä sopimuksia ei olisi saatu. Niistä olisi saattanut johtua hyvinkin paljon, mm. sellaista, että metsäteollisuus olisi ryhtynyt enenevässä määrin investoimaan ulkomaille. Siis se tilanne, joka on saavutettu, minusta on isänmaan kannalta erittäin arvokas.

Mitä tulee metsäverotukseen, taisi olla ed. Heikkinen, joka sanoi, että tämä on ollut aina valmisteilla. Niin on. Mutta kysyä sopii, että kun seitsemäs ja sitten kahdeksas inventointi alkoivat painaa päälle, niin miksei hakkuusäästön huomioon ottamiseksi tehty esimerkiksi edellisen hallituksen aikana mitään. Asetettiin kyllä työryhmä, mutta sen toimeksianto ei riittänyt lainsäädäntöön, vaan ainoastaan asetukseen. Hakkuusäästön huomioon ottamisen mahdollisuus rajattiin siis kokonaan pois edellisen hallituksen aikana.

Samoin kuntien veroluokitukset ovat laahanneet jäljessä, toisilla alueilla enemmän, toisilla vähemmän. Jos lainkaan ajatellaan sitä, että kansalaisten pitäisi olla yhdenvertaisia verotuksessa, niin silloin kuntien luokitusten pitäisi olla kautta maan samanlaisia niin pitkälle kuin se on inhimillisesti ottaen mahdollista. Nyt monet näyttävät olevan sitä mieltä, että niissä kunnissa, joissa on 20 vuotta tai 10 tai 5 tai vaikka vuosi tai pari maksettu alempaa metsäveroa kuin toisissa, tämän privilegin pitäisi jatkua eteenpäin. Minusta tämä on aika ihmeellinen ajattelutapa, eikä tässä mielessä myöskään voida jakaa maata pohjoiseen ja etelään. Kyllä pohjoisesta löytyy sellaisia kuntia, joissa on uusi luokitus ja joissa maksetaan sen mukainen verotus, eikä naapurikunnassa makseta edes puolta siitä, mitä uuden luokituksen kunnassa maksetaan. Luokituksia tehdään

joka vuosi, mutta ainakin tämänhetkinen vauhti vie siihen, että ehkä kymmenen vuoden päästä päästään yhdenvertaisuuteen.

Minusta metsäministerinä kaikkein tärkeintä, mitä tällä uudella verolailalla saavutetaan, on motivaation lisääminen metsien käyttämiseen ja hoitamiseen, eli ne tilakohittaiset osat, jotka tähän sisältyvät. Sen takia minusta olisi kyllä erittäin valitettavaa, jos tämä lainsäädäntö eduskunnassa kaadetaan vähemmistön toimesta. Siihen on hyvät mahdollisuudet valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Mutta tietysti täytyy sitten opposition tahollakin ottaa huomioon se, että jos hallituksen esitys kaadetaan tänään, niin ei hallitus tuo uutta esitystä, koska kerran voimassa oleva lainsäädäntö on olemassa. Silloin tietysti joudutaan toimimaan sen mukaisesti. (Ed. Seppänen: Miksi ette voi tuoda uutta esitystä?) — Jos hallitus häviää äänestyksen, niin kyllä kait hallitus ottaa sen verran nokkiinsa, että pitää kiinni voimassa olevasta lainsäädännöstä, jos eduskunta ei uutta halua. Tämä on eräs realiteetti tänäkin.

Täytyy myös ottaa huomioon se, että tämän lainsäädännön valmistelun yhteydessä on eri osapuolten kesken käyty varmaan satoja neuvotteluja. Neuvotteluissa ei ehkä ole ollut keskusta poliittisena osapuolena mukana, (Ed. Virolainen: Mutta jos ääniä tarvitaan, pitäisi olla.) mutta keskustan jäsenkirjan omaavia henkilöitä on vilahdellut erittäin paljon. (Ed. Virolainen: Se on asia erikseen!) Siltäkin kannalta asiat ovat varmasti olleet tiedossa. Jos joku täällä väittää, että ei ole tiennyt näitä yksityiskohtia, niin silloin hänellä on kyllä erittäin huonot yhteydet sinne, mihin ne pitäisi olla.

Lopuksi totean vain sen, että minusta olisi Suomen metsätalouden ja Suomen kansantalouden kannalta aikamoinen temppu hylätä tämä lakiesitys.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä äsken sanoin jo herra pääministerille ja sanoin samaa maa- ja metsätalousministeri Pohjalalle, että meillä on nyt ensimmäisen kerran mahdollisuus, jos me onnistumme äänestämään tämän yksivuotiseksi, jättää pallo hallitukselle. Me olemme koko tämänkin päivän odottaneet, mikä on se peruste, ettei hallitus tässä voi vähääkään tulla oppositiota vastaan antamalla uutta esitystä. Nyt kuultiin maa- ja

metsätalousministeri Pohjalalta, että hallitus ottaa nokkiinsa niin paljon, ettei se voi tehdä sitä. Tämä on kyllä uutta, että Pohjalakin, joka on näin kauan ollut politiikassa, ottaa nokkiinsa, jos oppositio on toista mieltä. Pitää ymmärtää myös oppositiota, tulla vähän vastaan, tehdään tämä yhdessä. Te annatte kunnollisen uuden esityksen. Ei tunteitten varassa pidä näin suuria asioita ratkaista.

Pääministeri Holkeri: Arvoisa puhemies! Keskustelu lienee käyty, kun siirrytään jo viihteen puolelle ja otetaan maa- ja metsätalousministerin luonnehinnasta kiinni sanataarkasti, mitä ei tämmöisessä tapauksessa tietenkään tarvitse tehdä.

Hallitus on esitellyt eduskunnalle käsityksensä siitä, miten metsäverotus uudistetaan. Hallitus on sen useissa eri yhteyksissä myös perustellut, eikä hallituksen mielestä ole aihetta, jos eduskunta tämän tyrmää, yrittää sitä uudelleen esittää. Meillä on sitä varten olemassa se laki, jonka keskusta hyvin tuntee, jota keskusta itse on ollut aikanaan valmistelemaan ja jonka monista epäkohdista se nyt sinänsä haluaisi irti. Keskusta ottaa sitten Suomen metsätaloudelle sen lain vastaan ja kantaa myös vastuun mm. tulevassa vaalitaistelussa sen keskustelun osalta, joka silloin käydään. Tästä ja vain tästä on kysymys.

Ed. Louekoski merkitään läsnä olevaksi.

Valtiovarainministeri Louekoski: Arvoisa puhemies! Herra pääministeri lienee täällä jo aikaisemminkin kertonut, mistä tässä asiassa on kysymys. Minä haluan vielä omasta puolestani lakiesityksen esitelleenä ministerinä lisätä, että se, miten tässä on tultu oppositiota vastaan ja yleensä metsätaloutta vastaan, on erittäin huomattava verohelpotus kautta linjan metsänomistajille. Tuskin enempää nykyisissä olosuhteissa voi vaatia.

Ed. Virolainen: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin sekä herra pääministerin että valtiovarainministerin lausuntojen johdosta korostaa, että kun me puolin ja toisin olemme kuulleet toistemme kannat ja oppositio

on esittänyt asiaperusteilla vakavia huomautuksia, ei mikään pakota hallitusta ottamaan sellaista kantaa kuin täällä ministerit toisensa jälkeen toteavat, että vaikka löytyy kolmasosan oppositio, sitä ei oteta huomioon. Hallitus jo ennakoon ilmoittaa, että sanokoon oppositio mitä tahansa, sitä ei oteta huomioon. Tämä on kyllä ainutlaatuista parlamentarismia Suomessa.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Kun keskustaan on hallituksen taholta suoritettu näin merkittäviä vetoamuksia äänestyskäytäytymisen suhteen, niin minäkin vetoaisin keskustaan, että siellä pysyttäisiin ryhmäpäättöksen takana ja äänestettäisiin sillä tavalla kuin on keskustan ryhmän kanta. Jos siellä ei äänestetä sillä tavalla, niin minulla kyllä herää epäily, että silloin koetetaan kalastaa molemmilla vesillä yhtä aikaa.

Toinen varapuhemies Pesälä merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Heikkisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Juhantalo ed. Pekkarisen kannattamana on ehdottanut, sen varalta että lakiehdotukset hyväksytään, perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että niin sanottu 70 prosentin vähimmäissäntö, joka mahdollistaa kunnan metsäverolukujen tarkistamisen vähintään 70 prosenttiin metsämaan kasvun korjatusta arviosta, ei yksittäisen metsänomistajan kohdalla erityisesti ojitusalueet huomioon ottaen johda käytännössä kohtuuttomaan ja epäoikeudenmukaiseen verotuskohdeltuun, sekä siitä, että metsänomistajan oikeusturva uudistuksen yhteydessä taataan."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäinen on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai niiden raukeamisesta.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä pääte-
tyt lakiehdotukset, äänestää "jaa"; joka ei
niitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään
2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on la-
kiehdotukset hyväksytty, mutta muuten ne
ovat rauenneet.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Har-
ja, Anttila, Antvuori, Backman, Bärlund,
Dromberg, Elo, Hacklin, Halonen, Hietala,
Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Håkämies, Hä-
mäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo,
Joutsensaari, Junnila, Jurva, Järvenpää, Jär-
visalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki,
Kanner, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen,
Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuutti-
la, Kohijoki, Kokko, Kärhä, Lahti-Nuuttila,
M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolah-
ti, Lax, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa,
Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Myller,
Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre,
Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyman, Ol-
lila, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Perho,
Pohjanoksa, Pohjola, Pystynen, Rajamäki,
Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund,
Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen,
Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Sa-
volainen, Skinnari, Särkijärvi, Taina, Taxell,
Tenhiälä, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist,
Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpa-
suo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund,
Viinanen, Viljanen, Vistbacka, Vuoristo, Vä-
hänäkki ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Almgren,
Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Heikkinen,
Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-
Asunmaa, Juhantalo, Jätteenmäki, Kan-
kaanniemi, Koistinen, Kuuskoski-Vikatmaa,
Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine,
Lehtosaari, P. Leppänen, Löyttyjärvi, Matti-
la, Männistö, Paloheimo, Pekkarinen, Peltti-
ri, Pesälä, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko,
Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sara-
pää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soi-
ninvaara, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Täh-
kämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Virolai-
nen, Vähäkangas, Väistö ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edus-
tajat:

Aaltonen, Alho, Andersson, Björklund,
Björkstrand, Donner, Gustafsson, Hautala,
Hetemäki-Olander, Hurskainen, Ikkala, Jo-
kinen, Jokiniemi, Jouppila, Kalima, Kautto,
Kemppainen, Korkia-Aho, Laurila, U. Lep-
pänen, Maijala, Melin, Metsämäki, Miettinen,
Moilanen, Nieminen, Nyby, Pesola,
Pietikäinen, Puhakka, Puisto, Puolanne, Rii-
hijärvi, Suominen, Säilynoja, Tiuri ja Väänä-
nen.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 108 jaa- ja 54 ei-
ääntä; poissa 37. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsitte-
lyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä te-
kemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisäl-
tyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely juliste-
taan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt
on päätettävä perusteluja koskevasta ehdo-
tuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Juhantalon ehdotus
"ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 100 jaa- ja 56 ei-
ääntä; poissa 43. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan
ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämi-
sestä.

Asia on loppuun käsitelty.

**3) Ehdotukset laeiksi verotuslain 131 §:n 3
momentin ja perintö- ja lahjaverolain 65 §:n
3 momentin kumoamisesta ja laiksi liike-
vaihtoverolain 80 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 51

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24
Suuren valiokunnan mietintö n:o 80

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi etuostolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 104/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 70

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 5) ja 6) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on nyt päättämässä maapoliittisen lakipaketin hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Hallituksen maapaketti on nostattanut tunteita niin hallituksen sisällä kuin sen ulkopuolellakin, eikä ihme. Hallitushan on perustellut maapaketin tarpeellisuutta ns. asuntokriisillä. Pääkaupunkiseudulla asuntojen hinnat ovat nousseet pilviin siitä yksinkertaisesta syystä, että asuntojen tarjonnan ja kysynnän välillä on ammottava kuilu. On luonnollinen asia, että hinnat nousevat, kun asuntoja on liian vähän. Miksi niitä on liian vähän?

Ensinnäkin siitä syystä, että asuntomarkkinoilla ei ole aitoa kilpailua. Toisena syynä on pääkaupunkiseudun kuntien oman aktiiv-

visuuden puute asuntotuotannossa. Maat ovat täällä paljolti grynderien omistuksessa, ja heidän etunsaahan on antaa ajan kulua, koska se nostaa sekä tontin arvoa että asunnon hintaa. Tarjonnan vastaamattomuus kysyntään kertoo juuri tästä kilpailun puutteesta.

Kuntien päättäjät saavat katsoa itse peiliin. Aluerakentamissopimukset ovat kartelleja parhaimmillaan. Kuntahan antaa rakentajalle kaavoitun maan, jolle grynderi saa rakentaa useimmiten ilman kilpailua ja monasti vielä myydä asunnot omilla ehdoillaan. Jos tällä järjestelmällä ei rahasteta asunnon ostajia, niin ei sitten millään.

Kunnallispoliitikkojen ja grynderien yhteistyö on mahdollistanut asuntokeinottelun maassamme, ja kaiken tämän laskun on maksanut suomalainen asunnon ostaja. Nyt onkin aika kunnallispoliitikkojen todella katsoa itseään peilistä.

Kuin peittääkseen nämä jälkensä hallitus on rakentanut suuren maapaketin ns. arvonnousuleikkauksineen tarkoituksenaan asuntojen hintojen alentaminen. Tässä kuitenkin tarkoitus pyhittää keinot, koska raakamaan hinnan osuus asuntoneliön hinnassa on vain 1—2 prosenttia. Raakamaan arvonnousua tultaisiin leikkaamaan seitsemän vuoden ajalta yleiskaavan laatimispäätöksestä, ja leikkaus olisi voimassa koko yleiskaavan laatimisen ajan. Arvonnousun leikkaus voisi kuitenkin tapahtua vain hyväksytyin yleiskaavan perusteella. Tällöin leikkauksen kohteena olisi kaikki muu seitsemän vuoden ajalta, lukuun ottamatta omistajan maalle tekemiä perusparannustoimenpiteitä, kuten salaojittusta. Samoin inflaation antama hyöty laskettaisiin maanomistajan eduksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus ampuu tällä esityksellään kyllä tykillä hyttysiä. 1—2 prosentin poistaminen asuntoneliön hinnasta ei näy missään, kun vielä tiedetään, että sitä ei edes tällä lainsäädännöllä voida tehdä. Sitä ei voida ohjata suoraan asuntoneliön hintaan. Meillä ei ole nimittäin lainsäädäntöä, jolla arvonnousun leikkaus kohdistettaisiin ja ohjattaisiin suoraan asunnon ostajalle. Suomen maaseudun puoluehan on täällä aikaisemmissa käsittelyissä edellyttänyt hyväksymisensä ehdoksi sen, että tämä voitaisiin ohjata, mutta se on ollut pelkkää sanahelinää, kuten moni muukin SMP:n puheenvuoro täällä. Ei tällä arvonnousun leikkauksella

maan arvo muutu miksikään, vaan siitä hinnasta otetaan raa'asti osa pois ohjaamatta sitä kuitenkaan suoraan asunnon ostajalle.

Holkerin hallitus onkin toteuttanut hyvin väkevästi sosialidemokraattisia tavoitteita. Tämäkin esitys kuuluu sosialidemokratiaan. Kansanedustajat Tuure Junnila ja Kimmo Sasi varsin ansiokkaasti täällä käsittelevät kokoomuksen käyttäytymistä tämän esityksen yhteydessä. Ed. Junnila aivan oikein muistutti kokoomusta vuoden 1977 kannanotoista ja siitä mahtavasta taistelusta, jonka kokoomus silloin kävi hallituksen esitystä vastaan. Silloisella hallituksen esityksellä leikattiin ainoastaan kaavoituksen tuoma arvonnousu. Tätä ei kuitenkaan ole tarvinnut käyttää, koska pääsääntöisesti kunnat ovat kaavoittaneetkin huomattavasti pidemmälle. Tässä lainsäädännössä puututaan nimenomaan maan arvonnousuun eikä siis yksinomaan maan ansiottomaan arvonnousuun, jota kaavan mukanaan tuoma hyöty olisi.

Tämä esitys kuitenkin jää lepäämään yli valtiopäivien perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaisesti säättämisjärjestyksestä, ja vaalien jälkeen muodostettavissa hallitusneuvotteluissa tähän varmasti palataan. Uskon kuitenkin, että kansa omalla käyttäytymisellään vaaleissa antaa selkeän vastauksen siitä, että tällaista esitystä ei yksinkertaisesti hyväksytä jo siitäkin syystä, että sillä ei ole käytännön merkitystä asunnon ostajalle, vaan ainoastaan se toteuttaa sosialidemokraattisia tarkoitusperiä ja tavoitteita.

Edelleen muistuttaisin siitä, että järjestelmän ulottaminen 58 kuntaan saattaa maanomistajat eriarvoiseen asemaan siitä riippuen, missä osassa maata he asuvat. Tätä taustaa vasten asiasta olisikin pitänyt ehdottomasti hankkia eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto, mutta hallituspuolueet eivät kunnioittaneet hallitusmuodon pelisääntöjä, vaan valtapolitiikalla runnotaan ratkaisu läpi viis veisaten siitä, mitä kansalaisten yhdenvertaisuuspykälä hallitusmuodossa tarkoittaa.

Uusi perustuslakivaliokunnan käsittely olisi nimenomaan tarvittu siitä syystä, että hallituksen esitystä muutettiin valiokunnassa rajaamalla se 58 kuntaan, kun alun perin hallituksen esitys koski koko maata. Tästä 58 kunnan asiasta, joka nimenomaan saa maanomistajat eriarvoiseen asemaan eri osis-

sa maata, olisi lausunto pitänyt hankkia.

Lunastusluvan myöntäminen ehdotetaan siirrettäväksi ympäristöministeriölle, kun se nykyisin on valtioneuvostolla, siis monijäsenisellä kollegiaalisella päätöksentekoolimella. Muutoksesta on suoraan seurauksena maanomistajan aseman heikkeneminen tarkoituksenmukaisuusharkinnan osalta.

Suuren valiokunnan käsittelyssä RKP:n Ole Wasz-Höckert esittikin lunastusluvan myöntämisen pitämistä jatkossakin valtioneuvostolla, kuten se on nytkin. Asiaa kannatti, jos oikein muistan, SMP:n Marita Jurva. Kuitenkaan asian toisessa käsittelyssä täällä salissa RKP ei uudistanut tätä vaatimusta. Siksi kysynkin, mitä näytelmää tämä tarkoitti. RKP:hän on jättänyt maapaketin käsittelyn yhteydessä valtioneuvoston pöytäkirjaan varauman, joka olisi oikeuttanut RKP:n ajamaan tavoitteensa loppuun saakka eduskunnassa. Tällä tavalla kuitenkin RKP jätti asian puolitiehen, enkä tiedä, mistä näytelmästä tässä oli kyse. Pelkkä äänestys suuressa valiokunnassa ei muuttanut mitään.

Tällä tavalla, arvoisa kokoomus, te annatte nyt yhdelle puolueelle Suomessa monopolin lunastusluvan myöntämiseen, kun se tapahtuu lain voimaan tultua ympäristöministeriön toimesta. Ihmettelen kokoomuksen tahdottomuutta. Hallituksessa olemisen hinta on todella kallis, ja sen maksaa tällä lainsäädännöllä viime kädessä suomalainen talonpoika, raakamaan omistaja, pienkiinteistön omistaja.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi pahoitelen sitä, että hallitus asunto-ongelmia ratkaistessaan turvautuu suomalaisen, yrittäjyyteen perustuvan markkinatalousyhteiskunnan perusteiden murentamiseen tuodessaan suomalaiseen lainsäädäntöön arvonnousun leikkausjärjestelmän. Tästä esityksestä kantavat täyden vastuun hallituspuolue kokoomus ja muut hallituksen ei-sosialistiset ryhmät pääministeri Harri Holkerin johdolla.

Minä kannatan lakiesitysten hylkäämistä, koska siitä tullaan esitys tekemään aikanaan. Samalla vetoan, että hallitus ryhtyy todellisiin toimenpiteisiin asuntorakentamiskarttien purkamiseksi ja aidon kilpailun aikaansaamiseksi asuntorakentamisessa. Se on ainoa tie laskea asuntojen hintoja eikä tällä tavalla raakamaan arvonnousun leikkauksella, jonka merkitys asunnon hinnassa on 1—2

prosenttia. Kunnilla on varmasti saatavana maata, jos vain löytyy halukkuutta maan hankintaan ilman maapaketin lakejakin.

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! Yhdyn siihen, että kuntien pitää ryhdistäytyä maapolitiikassa. Yhdyn myös siihen, että pitäisi saada lisää kilpailua rakennusliikkeiden kesken ja myös muuten rakennusmarkkinoilla, mm. rakennusainetuotannossa. Ne voidaan saada aikaan mm. lisäämällä ulkomaista kilpailua. Ihmettelen kuitenkin todellakin sitä, että keskusta ei ole pystynyt ollenkaan oivaltaamaan niitä ongelmia, jotka liittyvät kaupunkimaisen yhdyskunnan kehittämiseen.

Olemme samaa mieltä siitä, että pitää toki poistaa niitä ongelmia, joita ed. Anttila mainitsi, mutta pitää poistaa myös ne ongelmat, jotka liittyvät maapolitiikkaan. Ed. Anttila hyvin tietää, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla yhden vuoden aikana vuodesta 1988 vuoteen 1989 yksityisten välisissä maakaupoissa hinnat nousivat jopa viisinkertaisiksi. Ulkomaita myöten — Eec:n asian tuntijaryhmä kävi jokin aika sitten Suomessa — ihmetellään, miten näin harvaan asutussa maassa voi olla näin suuria ongelmia maan hinnan ja maapolitiikan kanssa.

Nyt on kysymys siitä, että Suomi siirtyisi vihdoin viimein edes askeleen verran lähemmäs sivistysmaiden tasoa. Se, että pelotellaan joillakin sosialidemokraattien epämääräisillä pyrkimyksillä, on minusta edesvastuutonta. Mitä intressejä sosialidemokraattisella puolueella voisi olla pyrkiä johonkin muuhun kuin toimimaan asunnontarvitsijan hyväksi tässä asiassa? Mitä ne voisivat olla? Tässä on kysymys siitä, että voitaisiin vihdoin viimein päästä siitä maapolitiikasta umpikujasta, joka on ratkaisevalla tavalla vaikeuttanut asuntopolitiikkaa, joka syntyi sinä aikana, kun keskusta oli hallituksessa.

Ed. Wasz-Höckert (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies, herr talman! Ed. Anttila totesi, että RKP on osallistunut näytelmään. Tähän totean lyhyesti, että molemmat ministerimme hallituskäsittelyssä olivat valtioneuvoston pikemminkin kuin ympäristöministeriön ratkaisun kannalla. Tämä olisi lisännyt oikeusturvaa. Tämän vuoksi suuressa valiokunnassa suoritutimme äänestyksen, jossa saimme kannatusta SMP:ltä ja

hävisimme. Näin ollen sen parlamentarismien mukaisesti, jota me noudattamme, asia on meidän kannaltamme katsoen loppuun käsitelty. Me emme halua viivyttellä asiaa turhan päiten.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttilan puheenvuorossa oli komea annos tunnetta mutta todella vähän tietoa. Sehän asuntopoliittista keskustelua ylipäättään on haitannut, että enemmän tunteella kuin tiedolla on asioihin otettu kantaa. Kun ed. Anttila väitti, että hallituksen esitys on nostattanut tunteita maakunnassa, sanon, että Suomen keskusta ja sitä lähellä oleva MTK ovat tässä työssä ansioituneet erityisen näkyvästi. Ne ovat tehneet kaikkensa saadakseen tässä asiassa kansalaisia peloteltua hyviä lakeja vastaan.

Ed. Anttilan analyysi siitä, mistä asuntopoliittinen tilanne johtuu, ei oikeastaan mitään osin pitänyt paikkaansa, ja vastauspuheenvuoron aikana ei sitä voi lähteä edes oikaisemaan. Totean vain, että aluerakennussopimuksissa myös keskustapuolue-maalaisliitto on hääriänyt hyvin suurella innolla mukana. Viitataan vain Tarveasunnot Oy:n oikeudenkäynteihin, ja sehän on keskustan järjestö, jos jokin on.

Suomen keskusta on maapaketin yhteydessä hyvin voimakkaasti yrittänyt kääntää keskustelua maan hintaan, ja kysymys on vähintään yhtä paljon kuin hinnasta myös — ehkä enemmän — maan saatavuudesta. Sehän se on ongelma kaupunkikunnissa ja kasvukeskuksissa. Näillä laeilla selvästi kuntien mahdollisuuksia saada haltuunsa rakennuskelpoista maata tullaan lisäämään, ja tarvittaessa voidaan myös puuttua keinotelluonteisiin hintojen nousuihin.

Ympäristöministeriön pelko keskustapuolueessa on niin suuri, että pitäisi kai esittää harkittavaksi, että ympäristöministeriö itse ei laadi tästä lähtien eduskunnalle lakiesityksiä vaan ne toimittaa jokin muu ministeriö, jolloin järkevät lait saadaan vietyä eduskunnassa eteenpäin ilman tällaista turhaa pelkoa.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila totesi minun tuoneen esille ensimmäisessä käsittelyssä, miten kokoomuksen eduskuntaryhmä äänesti silloista lunastuslakia käsiteltäessä vuoden

1977 valtiopäivillä. Se on totta, mutta ed. Anttila tietysti jätti toteamatta, että minä muistutin myös siitä, miten keskustapuolueen eduskuntaryhmä silloin käyttäytyi. Keskustapuolue äänesti silloisen lunastuslain puolesta. Keskustapuolue oli silloin hallituspuolue, tällä kertaa se on oppositiopuolue. Kokoomus oli silloin oppositiopuolue, tällä kertaa se on hallituspuolue.

Osat ovat vaihtuneet, mutta tarvitaan hyvin vahvoja syitä, ennen kuin kannanotot tällaisissa periaatteellisissa asioissa vaihtuvat sen mukaan, kuuluuko kansanedustaja oppositiopuolueeseen vai hallituspuolueeseen. Minusta tällaisia vahvoja asiasyitä ei ole esitetty, ja sen takia tulen äänestämään lunastuslakia vastaan. Muut maapaketin lakiesitykset olen sen sijaan valmis nielemään hallituksen esitysten mukaisesti.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila syytti SMP:n puheita sanahelinästä. En halua puolustaa SMP:tä, mutta haluan syyttää ed. Anttilaa itseään sanahelinästä. Ed. Anttila edellisessä äänestyksessä syyllistyi sosialidemokratiaan, josta hän äsken varoitti kaikkia muita eduskunnassa istuvia kansanedustajia, kun hän äänesti metsäverolain hyväksymisen puolesta vastoin ryhmänsä kantaa. Siinä yhteydessä ed. Anttila menetti oman uskottavuutensa. Hän oli muutamaa hetkeä aikaisemmin salissa kriittisesti suhtautumassa lakiin, ja kun tuli äänestys, ed. Anttilahan se siellä äänesti puolesta.

Tässä yhteydessä vetoaisin ed. Anttilaan, että hän käyttäytyisi käsillä olevan asian kohdalla äänestettäessä samalla tavalla: Hän käytti kriittisen puheenvuoron mutta ikään kuin hämäyksen vuoksi kenties tälläkin kertaa, ja toivon, että hän äänestäisi hallituksen esityksen puolesta tässä yhteydessä. Silloin hän olisi tänä päivänä linjakas kaikissa niissä kannanotoissa ja äänestyksissä, joita hän on esittänyt.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Prosenttilasku on tietysti kovasti vaikeata. Kun ed. Anttila sanoi, että raakamaan hinta on 1—2 prosenttia asumiskustannuksista; 1—2 prosenttia on ilmeisesti jokin vaihteluväli. Meillä on hyvä esimerkki raakamaan hinnasta, muistaakseni hallituksen esitys n:o 74, jossa Hel-

singin kaupunki ja valtio vaihtavat maata, ja siinä yleiskaavoittamatonta täysin raakamaata myydään tai vaihdetaan hyvin sopuisaan hintaan. Valtio ei suinkaan rokota niin kuin yksityiset maanomistajat tässä tapauksessa rokottaisivat. Hinta on 800 markkaa asuntoneliöltä. Miten ed. Anttila saa tästä 1—2 prosenttia?

Edelleen ed. Anttila sanoi, ettei ole mitään keinoa saattaa hintaetu asukkaan hyväksi. Meillä on ollut hyvin rankka kevät, joten kaikki eivät ole pystyneet tutustumaan jokaiseen hallituksen esitykseen, mutta meillä on pöydällä myös ns. hitas-laki, jonka kaikista yksityiskohdista en ole kovin ihastunut, mutta joka tapauksessa se on keino saattaa hyöty asunnonhaltijalle. Helsinki on tätä menettelyä soveltanut jo 12 vuotta. Siinä vaiheessa, kun keskustapuoluekin joskus onnistuu pääkaupunkiseudulle pääsemään, se ehkä tutustuu tämän kaltaisiin asioihin.

Ed. Anttila puhui kovasti markkinatalouden ja markkinamekanismin puolesta. Tulen omassa puheenvuorossani tätä asiaa vähän tarkemmin käsittelemään. Se markkinatalous, josta hän puhui, on eteläamerikkalainen versio markkinataloudesta. Kaikissa kehittyneissä markkinatalousmaissa on kehitetty menetelmiä täysin ylimääräisen ansiottoman arvonnousun leikkaamiseksi yhteiskunnalle.

Ed. Löyttyjärvi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila väitti, että tässä ollaan kovin järeitä aseita ottamassa käyttöön maanomistajia vastaan. Näinhän ei ole. Meillä maanomistajien asema on erittäin vahva. Tällä on näkyvät seurauksensa niin asuntojen hintakehitykseen kuin myöskin niihin ongelmiin, joita yhdyskuntarakentamisen osalta on esimerkiksi pääkaupunkiseudulla. Maanomistus on myöskin ollut grynderirakentamisen perusta. Jos halutaan todella luoda edellytykset ja toteuttaa järkevää yhdyskuntarakentamista ja vaikuttaa asumisen hintaan, tarvitaan riittävä keinovalikoima, jolla voidaan saada maata yhdyskuntarakentamiseen käyttöön, yhteiskunnan käyttöön ja jolla voidaan vaikuttaa myöskin maan hinnan muodostumiseen ja siihen osuuteen, mikä hinnalla on asumisen hintaan.

Täällä vasemmalla oltaisiin valmiita huomattavasti järeämpien keinojen käyttöön ot-

toon. Niitä välttämättä tarvittaisiin. Siinäkin muodossa kuin hallituksen esitykset aikaisemmin eduskuntaan tulivat, olisi otettu hie-
man pidempi askel. Nyt askeleet ovat kovin lyhyitä, sinänsä kyllä tarpeellisia.

Ed. Anttila oli huolissaan siitä, että maanomistajat eri puolilla Suomea joutuvat eriarvoiseen asemaan lain sisältämän kuntaluettelon vuoksi. Täällä tehtiin esitys siitä, että laki olisi hyväksytty maata kattavana, mutta keskustapuolue ei esitystä muistini mukaan kannattanut.

Kaiken kaikkiaan toivon myöskin, että seuraavissa eduskuntavaaleissa kansalaiset ottaisivat kantaa myöskin maapolitiikan kysymyksiin. Seuraavassa eduskunnassa voitaisiin saada läpi järeämpiä aseita, joilla voitaisiin maapolitiikkaan vaikuttaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila on osoittanut käyttäytymisellään ja puheillaan todeksi sen, että poliittinen muisti voi olla uskomattoman lyhyt. Äskeisessä äänestyksessä oli muutama sekunti puheesta käyttäytymiseen.

Maapakettiasiaa se on myöskin kohtalokkaalla tavalla äärimmäisen lyhyt. Hän unohtaa sen, että kepu 60 vuotta harrasti tässä tasavallassa vallankäyttöä, sai aikaan sen, että kansa pakkautui asutuskeskuksiin. Nyt kun näitä ongelmia ruvetaan poistamaan, yhtäkkiä kepu herää siihen, että täytyy käyttäytyä maapakettiasiaa niin kuin kepu on viime aikoina käyttäytynyt.

Toisin sanoen minusta tämä pitäisi julkisen tiedotusvälineistön saattaa kirkkaasti ja selvästi kansan tietoisuuteen niin, että se voisi tehdä todella oikeita johtopäätöksiä kepun politikoinnin kaksinaamaisuudesta, lyhytjänteisyydestä ja sanoisinko suorastaan mielettömyydestä.

Ed. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuskin kukaan enää tänä päivänä edes tämän pitkän käsittelyn jälkeen uskoo, että asuntojen hinta muuttuisi alemmaksi. On varsin selvää, että näin ei tule tapahtumaan. Lähinnä on kysymys siitä, että ministeri Bärnlundin ministeriö ei ole pystynyt hoitamaan asioita, siis asuntopolitiikkaa. Sen takia esitetään tämän kaltaisia esityksiä, jotka ovat monilta kohdilta epäoikeudenmukaisia.

Muutoksella, mikä täällä tapahtui äsken, että kysymyksessä on ainoastaan 58 kuntaa, tämä tosiseikka ei parane millään tavalla. On luultavaa tai uskoisin ainakin, että lähitulevaisuudessa esitetään, että muutos laajennetaan koskemaan koko maata, niin kuin alun perin oli aikomuskin. Ymmärrän kyllä varsin hyvin, että esitykset ovat monille, myös hallituspuolueille, erittäin vastenmielisiä ja että monet sen takia niitä vastustavatkin.

Todettakoon, että jopa pääkaupunkiseudulla Helsinki, Vantaa ja Espoo omistavat tuhansia hehtaareita, muistaakseni Helsingin kaupunki noin 3 000—4 000 hehtaaria, mitä ei ole kaavoitettu asuntotarpeisiin. Kaavoitus on tapahtunut vuositasonalla vajaalla 100 hehtaarilla, eikä tämä tietenkään riitä.

Ed. Wasz-Höckert jo esitti, että meidän ministerimme ovat hallituksessa ainakin yrittäneet parantaa esitystä siinä mielessä, että lunastuspäätökset pitäisi tehdä, niin kuin tähän saakka on ollut asianlaita, koko valtioneuvoston eikä ainoastaan luonnonsuojeluministeriön.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä metsäverotuslain käsittelyyn. On todella valitettavaa, että me edustajat täällä kuuntelemme toinen toisiamme niin huonosti. Nyt on osalle edustajista tullut sellainen käsitys, että olen itse ollut tätä sisältöä kritisoidussa. Se ei pidä paikkaansa. Olen nimenomaan kritisoinut metsäverolain kohdalla sitä käsittelyaikataulua, joka minusta oli eduskuntaa ajatellen kohtuuton. Se, että äänestin esityksen puolesta, totean aivan lyhyesti, johtuu siitä yksinkertaisesti syystä, että Etelä-Suomessa lainsäädäntö, joka nyt hyväksyttiin, on parempi kuin se, mikä sieltä pohjalta olisi tullut. Minä edustan täällä Etelä-Suomea ja erityisesti Etelä-Hämettä ja sen metsänomistajia.

Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti näihin moniin kommentteihin. Ensinnäkin ministeri Bärnlundille toteaisin, että vaikka tämä lakipaketti nyt täällä kuinka hyväksyttäisiin, se ei tippaakaan pura sitä aluerakentamissopimuskartellijärjestelmää, joka meillä on ja johon nimenomaan käytännössä pitäisi puuttua, jos me aiomme saada kilpailua aikaan. Kilpailuhan on ainoa keino laskea asuntojen hintoja. Silloin, kun tarjontaa on riittävästi,

niin se ilman muuta reagoi suoraan hintoihin.

Edelleen toteaisin, kun täällä on moneen otteeseen todettu, että kunnilla on ollut ongelmia maan saatavuudessa, että siinä on monesti kysymys myös kunnan omasta aktiivisuudesta. Kyllä maata varmasti on myytävänä, jos kunnalla vain on omaa aktiivisuutta käydä neuvotteluja. Pääkaupunkiseudun kuntien kohdalla on ihan selkeä tosiasia, että täällä ei ole oltu riittävän aktiivisia asuntorakentamisessa. Asuntorakentaminen on jätetty liiaksi erilaisten rakennusliikkeiden ym. hartioille. Ei ole harrastettu vuokra-asuntorakentamista riittävässä määrin.

Tämä kaksiminuuttinen ei valitettavasti anna mahdollisuutta vastata kaikkeen, mutta katsotaan nyt, pyydetäänkö vielä puheenvuoro.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Westerlund, joka kyllä poistui salista, sanoi, että Helsingin kaupunki omistaisi 7 000 hehtaaria maata, jota se ei vain vaivaudu kaavoittamaan. Helsingin kaupunki kyllä omistaa suurin piirtein noin paljon maita, mutta se ei voi niitä kaavoittaa, koska ne eivät ole Helsingin kaupungin alueella, vaan ne ovat erilaisia virkistysalueita pitkin Uuttamaata ja vähän Uudenmaan ulkopuolellakin. Tähän Helsingin kaavoitusmonopoli ei toistaiseksi vielä ylety. Sen lisäksi Helsingin kaupunki omistaa Helsingissä Keskuspuiston, joka on valtioneuvoston vahvistama virkistysalue. Sitäkään ei mielellään ryhdyttäisi kaavoittamaan.

Mutta kaikki rakennuskelpoinen maa, jonka Helsingin kaupunki omistaa, on tällä hetkellä kaavoituksen kohteena, ja se on hyvin nopeasti loppumassa. Valtiolla on vielä esimerkiksi Santahamina, jossa pidetään jotakin aseleikkiharjoituksia. Se on varattu siihen. Mutta jos se saataisiin jossakin vaiheessa Helsingille, niin se hiukan helpottaisi asioita. Tieto, että kunnat eivät viitsi kaavoittaa omia maitaan, ei kyllä pidä paikaansa.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Haluan puuttua keskustelun aikana pariin kolmeen esille tulleeseen asiaan, ensinnäkin ed. Anttilan tuomaan esitykseen 2 prosentin raakamaaosuudesta asuntojen hinnassa. Kes-

kustan taholta on puhuttu myös 1—2 prosentin osuudesta. Aivan, kuten vastauspuheenvuorossa jonkun taholta aikaisemmin tuotiin esille, ei 1—2 prosentin raakamaaosuudesta mitään leikata, se on selvä asia, vaan arvonleikkauksen kohteeksi joutuu se hinta, johon se on kohonnut sen jälkeen, kun tietyt kaavoitustoimenpiteet ovat nostaneet maan hintaan. Esimerkiksi 12 prosentista — tämä on aivan mielivaltaisen luku — leikataan ehkä osuus, ehkä puolet, ehkä enemmän, mutta ei raakamaan hinnasta. On käsittämätöntä, että tämän tyyppisiä väitteitä täällä esitetään. Minä en tiedä, onko se tietämättömyyttä vai onko se jostakin syystä tarkoituksenmukaista.

Ed. Anttila mainitsi, että maanomistajat asetetaan eriarvoiseen asemaan eri puolilla Suomea. (Ed. P. Leppänen: Jos katsoisi peiliin?) — Niin, aivan! En kyllä tiedä, mitä tuo huomautus tarkoittaa, mutta sen lankeaa minun synnynnäisen tyhmyteni tiliin! — Varmasti näin on, että niillä alueilla, missä tehostettua leikkuria ryhdytään, kun se on aikanaan hyväksytty, käyttämään, maanomistajat ovat eriarvoisessa asemassa muualla asuviin maanomistajiin nähden, mutta niin ovat asunnon ostajatkin. Niillä alueilla, missä leikkuria aikanaan ryhdytään toteuttamaan, nimenomaan asuntojen hinnat ovat kohonneet kohtuuttoman korkealle ja sieltä asuntonsa hankkivat ovat eriarvoisessa asemassa kuin muualla Suomessa. Tätä asiaa ei ehkä ole riittävästi huomioitu.

Vielä keskustan suuntaan esitän näkemykseni siitä, että on kunnioitettavaa, että he tässä pitävät maanomistajien puolta, niin tekisi itsenikin mieli tehdä, mutta keskustasta on tässä erinomaisen hyvässä poliittisessa asemassa. Vaalit lähestyvät. Suomen keskustasta vastustaa nyt maapaketin hyväksymistä täällä, koska se laskee, että se on eduksi heille seuraavissa vaaleissa. (Ed. Kietäväinen: Ei, vaan koska se on järkevää!)

Kun he seuraavien vaalien jälkeen tulevat eduskuntaan ja pyrkivät hanakasti hallitukseen, he ovat varmasti valmiita kääntämään takkinsa ja muuttamaan näkemyksenä myös maapaketin suuntaan, koska silloin on melkein neljä vuotta seuraaviin vaaleihin ja poliittinen muisti vain muutaman kuukauden. Olen aivan varma, että kun seuraavien vaalien jälkeen eduskunta kokoontuu, keskustasta ei muista näitä puheitaan lainkaan,

mitä se on tänä päivänä täällä esittänyt ja viime kuukausina. Minä suorastaan kadehdin, että teillä on erinomainen asema Suomen keskustassa tehdä nyt härskiä ja raakaa politiikkaa, mutta se olkoon teidän onnenne. Toinen asia on tietysti olla hallituspuolueen jäsen.

Herra puhemies! Tämä maapakettikokousnaisuus on ollut Suomen maaseudun puolueelle ja sen eduskuntaryhmälle erittäin raskas pala. Useita kertoja tilanne on ollut se, että meidän osuutemme hallitusvastuussa on ollut katkeamassa. Olemme sitten tehneet oikein tai väärin, siitä huolimatta olemme katsoneet, että hallituksessa ollessa täytyy niellä myös katkerat palat, koska silloin pystyy vaikuttamaan myös sellaisiin asioihin, jotka ovat meidän mielestämme erityisen positiivisia.

Ryhtymättä enemmälti tätä asiaa setvimään, koska sitä on niin moneen kertaan setvitty, ja ottaen huomioon, että tämä tilanne on erityisesti keskustan taholta ylidramatisoitu erityisesti vielä senkin jälkeen, kun hallituksen kompromissiesitys on eduskuntaan tullut, me olemme lähteneet siitä, että me tuemme hallituksen esitystä niin kuin hallituspuolueelle kuuluu. Mutta vain sillä perusteella niin kuin olemme eduskuntaryhmässä aikanaan tämän asian hyväksyneet äänestyksen jälkeen, että olemme asettaneet tiettyjä reunaehtoja tämän hallituspuolueiden välisen sopimuksen hyväksymiseksi ja sen perustaksi, että seisomme tämän lakiesityksen takana eduskunnassa.

Meillä on ollut kaksi erityisen tärkeää reunaehto. Toinen niistä on se, että lunastuspäätöksen tekijänä olisi edelleenkin kuten nykyisessä laissa valtioneuvosto. En arvostele ruotsalaisen kansanpuolueen ryhmää. Vetojuhdan asema tässä asiassa oli teillä. Kun te unohditte sen valiokunnassa, sikäli kun oikein tiedän, asia tuotiin äänestykseen SMP:n edustajan taholta. Suuressa valiokunnassa te olitte esittämässä, SMP oli sitä kannattamassa, ja johtui siitä, että te olitte vetojuhtana, koska teillä oli ainakin tietynlainen varaus. Meillä ei sitä valtioneuvoston pöytäkirjassa — kiitos Pekka Vennan, näin voidaan sanoa — ollut, vaikka olisi pitänyt olla. Odotimme täällä salissa, että te teette ehdotuksen tästä asiasta. Sitä ei kuitenkaan tullut. Se oli hämmäntävä tilanne. Oli tietysti pitänyt reagoida meidän

taholtamme tähän asiaan, mutta näin emme kuitenkaan tässä vaiheessa tehneet. Ruotsalaisella kansanpuolueella on kuitenkin totta kai oikeus päättää asioistaan, enkä sitä arvostele.

Toinen tärkeä reunaehto on ollut se, että hallituksen pitää pyrkiä siihen, että arvonleikkauksen kautta syntyvä hyöty kohdistuu nimenomaan asunnonostajiin ja yhdyskuntarakentamiseen eikä gryndereiden taskuun. (Ed. Kietäväinen: Millä sen estät?) Tällä hetkellä tilanne on se, että vaikka tämä laki säädetään, jos muuta lainsäädäntöä ei kehitetä, valvovaa lainsäädäntöä, ainoat, jotka hyötyvät tästä, ovat grynderit. Näin minä arvelen.

Tämä on ollut yksi reunaehto, tämä asia, jotta me olemme tulleet tämän lain taakse. Hallituspuolueissa ollaan yksimielisiä siitä, että tämä asia pitää lainsäädännöllä järjestää ehkä samalla tavalla kuin nykyisin on aravatuotannossa, jossa yhteiskunta valvoo sitä, minkälaiset kustannukset asunnon hintaan tulevat. Se on valvottua rakentamista, valvottua käsitykseni mukaan myös silloin, kun asunto vaihtaa omistajaa ensimmäisen omistajan jälkeen, ainakin tietyissä olosuhteissa.

Tämä on meille tärkeä asia. Se on myös hallituspuolueille, koska kaikki ovat samaa mieltä. Tästä syystä me edellytämme sitä, että kun tämä laki nyt hyväksytään lepäämään yli vaalien, hallitus ryhtyy niihin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä sellaisen lainsäädännön kehittämiseksi ja hyväksymiseksi, joka varmistaa sen, että hyöty tulee todella asunnon ostajille ja yhdyskuntarakentamiseen. Muutenhan tämä laki on täysi susi. On tehty vain laki eikä ole ajateltu loppuun saakka, ei ole ajateltu tämän lain lopullista tarkoitusta. Siitä ei ole edes puhuttu kovin paljon eduskunnassa. On hyvin vähäistä, mitä täällä on puhuttu tästä asiasta: hyödyn kohdentamisesta.

Herra puhemies! En jatka keskustelua omalta osaltani tämän pidempään. Olen saanut sen käsityksen, että perustelulausuma esitetään asianomaisessa kohdassa eli päiväjärjestyksen 6) asian kohdalla, joka koskee hallituksen esitystä n:o 157/1989 vp. Tulen esittämään siinä vaiheessa eduskunnan hyväksyttäväksi perustelulausuman, joka velvoittaa hallitusta toimimaan siten, että arvonleikkauksesta syntyvä hyöty täysimääräi-

senä siirtyä asunnon ostajille eikä gryndereille.

Ed. Jokiniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Röntynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! SMP puhuu kyllä kauniisti pöntöstä, mutta ei tee mitään ja roikkuu hallituksessa kaikesta huolimatta.

Mutta kun tästä laista puhutaan, niin vastaisin ed. Aittoniemelle, että tämä laki on kyllä jo nyt täysin susi. Se on jo syntyessään täysin susi. Siinä mielessä tämä pitäisi korjata tai peruuttaa kokonaan. Ei maan hinta vaikuta asunnon hintaan. Se on aivan varma asia. Kyllä ainakin niillä alueilla, mistä minäkin olen kotoisin, maata on riittävästi saatavana. Se ei maksa paljon. (Ed. Aittoniemi: Onko halpoja maita Tampereella tai Helsingissä?) — On niitä Tampereenkin seudulla. Asuntojen hinnat eivät riipu maan hinnasta. Näin on. Eikä kaikkien tarvitse asua Tampereella, voivat ne muuttaa sieltä muuallekin, ja samaten täältä pääkaupungista.

Ed. Soininvaaralle sanoisin, että olen kuulut, että pääkaupungilla olisi valmiita tontteja yli 100 000 asukkaalle, joten siinä mielessä täälläkin olisi tilaa, kun ne vain rakennettaisiin. Tämä lainsäädäntö kyllä koskee niin yksityisomistusoikeutta, että sitä ei voi hyväksyä tällaisena.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi yritti viedä keskustelua juuri siihen, minkä takia nämä lakiesitykset on eduskunnalle annettu. Se tuntuu tässä keskustelussa tavattomasti unohtuvan. Nämä esitykset on annettu tavoitteena helpottaa kuntien maanhankintaa asuntotuotantoa ja yhdyskuntarakentamista varten. Täällä tehdään nyt politiikkaa, unohdetaan asuntopolitiikan edistäminen ja asuntopolitiikan tekeminen samalla, kun maassa kohtuuhintaisten ja kunnoltaan kohtuullisten asuntojen puute varsinkin ruuhka-alueilla on järkyttävä kaikkine inhimillisine ja yhteiskunnallisine ongelmineen.

Tässä yhteydessä on todella syytä korostaa kuntien roolia tietyksi, mutta tarvitaan myös lainsäädännöllisiä edellytyksiä sille, että kuntien asuntopolitiikkaa edesauttava maanhan-

kinta on riittävän ennen aikaista ja riittävästi kaavoitettua asuntotuotantomaata on kunnalla käytettävissä ja että juuri kunnat myös luovutusehdoillaan varmistavat tämän hyvän maa- ja kaavoituspolitiikan vaikutusten siirtymisen kohtuuhintaiseen asumiseen.

Tässä yhteydessä ed. Aittoniemen myöhemmin esille tuleva lausuma on aivan paikallaan, ja valiokuntahan jo yksimielisesti mm. sosialidemokraattien toimesta otti miehintöön kannanoton, jossa korostetaan maan arvonnousun leikkaamisesta aiheutuvan hyödyn ohjaamista yksityisen asunnonhankkijan hyväksi. Jos me voimme saada tähän lakisäätteisiä puitteita ja turvaa kuntien toiminnalle, niin ehdottomasti näin on pikaisesti toimittava.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi käytti asiasta puheenvuoron, jonka johdosta on todettava muutama asia.

Ensinnäkin, kun SMP on myynyt periaatteensa hallitukseen mennessään ja pysyäkseen siellä, hän nyt tekee aika yllättäviä ja pitkälle meneviä johtopäätöksiä, että muut puolueet tekisivät samoin seuraavien vaalien jälkeen. Kun hän totesi, että keskusta vastustaa maapakettia pelkästään vastustamisen tai poliittisen taktikoinnin ilosta, niin hän ei ole ilmeisesti kyllä kuunnellut ja ottanut huomioon niitä perusteita, mihin meidän vastustuksemme on perustunut.

Ensinnäkin on todettava ei pelkästään ed. Aittoniemelle vaan myös ed. Rajamäelle, että he eivät ehkä sitä tiedä, mutta todella vähän yli 99 prosenttia kuntien maanhankinnasta tapahtuu vapaaehtoisin kaupoin, reilusti 99 prosenttia, vähän sen ylikin. Miksi hallitus ei edistä näitä toimenpiteitä? Miksi hallitus on unohtanut kokonaan tämän asian? Pitkän taistelun jälkeen saatiin määräaikainen laki, joka on askel oikeaan suuntaan, mutta täysin riittämätön. Se laki olisi tullut saada pysyväksi.

Nyt on kysymys siitä, että kun esimerkiksi parlamentaarinen kaavoitus- ja rakennusneuvosto on täysin yksimielisesti edellyttänyt vapaaehtoisia toimia, niin hallitus ei ole ollut valmis. Sen sijaan askarrellaan pakkolakien kanssa, joilla ei ole kuntien maapolitiikassa tällä hetkellä kovinkaan paljon tekemistä. Kun tällä hetkellä suuret kaupungit, joissa maapolitiittiset ongelmat ovat suuria, ovat

laiminlyöneet nykyisten lakien antamat suuret mahdollisuudet eivätkä ole niitä käyttäneet, millä kuvittelette, että ne käyttävät näitä lakeja?

Sitten lopuksi: Olisi lakiin pitänyt saada se, että maanhinnan leikkaus menee asuntojen hintoihin. Nyt annetaan ponsia, joitten arvo välitettavasti voi osoittautua aika kevyeksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä on ollut oikeastaan musta tiistai Suomen keskustalle. Se on monessakin asiassa, vaikkei monta asiaa ole vielä käsiteltykään, munannut itsensä perusteellisesti. Uskon, että tämän lain yhteydessä siltä on paljastettu todelliset karvat, jotka värjäytyvät sitten vuoden 1991 vaalien jälkeen, kun tätä asiaa käsitellään eduskunnassa. Minä uskon, että oli hyvä tuoda jo tässä vaiheessa esille, mitä tässä on Suomen keskustan taustalla. Ihannoitava tilanne todella poliittisesti, teillä on hyvä tuuri, niin kuin sanotaan, ja se on tietysti aina arvostettava asia.

Mitä tulee vapaaehtoisin kauppoihin, niin totta kai sehän on ensisijainen asia ja kunnat itse ratkaisevat tämän lainsäädännön perusteella, käyttävätkö ne tämän tyyppistä pakkoa, joka nyt lailla mahdollistetaan. Kunnat nimenomaan määräävät tästä asiasta. Tämä vain antaa mahdollisuuden asiaan, mutta lakia on nimenomaan keskustan taholta dramatisoitu asettamalla se ainoaksi ja ehdottomaksi mahdollisuudeksi maan hankintaan.

Valtioneuvoston taholta on, niin kuin ed. Kietäväinen mainitsi, myös verotuksellisilla säännöksillä pyritty tämän eduskunnan aikana edesauttamaan vapaaehtoisten kauppojen syntymistä, ja se on aina ensiarvoinen asia. Nämä ovat taustalakeja, joita käytetään vasta siinä vaiheessa, että yhdyskuntarakentaminen joutuu kohtuuttomasti kärsimään kohtuullisen rakennusmaan puutteen johdosta.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toteaisin kuten ed. Aittoniemikin, että tämän lain käytöstä päättää ainoastaan kukin kunta omalla päätöksenteollaan. Sitä päätöstä ei tee ympäristöministeriö tai sosialidemokraattinen puoluetöimistö tai Itä-Euroopan maat tai jotkut sellaiset tahot, joihin kaikkiin on viitattu tämän lain käsittelyn yhteydessä, vaan todella kunnan-

valtuusto, kunnanhallitus käyttää niitä enemmistöjä, mitkä kunnassa löytyvät.

Tämä lainsäädäntö ei mitenkään estä vapaaehtoisten kauppojen syntymistä kuntatasolla. Päinvastoin se saattaa jopa edesauttaa niitten syntymistä, koska joissakin tapauksissa saattaa olla hyväksi, että taustalla on tällainen laki, joka voi leikata jobbarien aiheuttamat kohtuuttomat maiden hinnan nousut.

Ed. Kietäväisen olisi hyvä lukea Kaupunkiliiton tuore julkaisu, josta käy ilmi, millaisin hinnoin kaupungit ovat vapaaehtoisin kaupoin ostaneet maata ja mitä ovat yksityiset maksaneet maasta. Hinnanero on moninkertainen. Kaupungeilla ja kunnilla ei ole yksinkertaisesti ole varaa maksaa sellaisia hintoja, joita yksityiset tällä hetkellä maasta sijoittelumielessä ovat kunnissa ja kaupungeissa maksaneet. Kaikkeen tähän laki on auttamassa.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on kysymys juuri siitä, että vapaaehtoisten kauppojen osalta tarvittaisiin uusia toimenpiteitä.

Kunnat ovat vaatineet vapaaehtoisia toimenpiteitä. Kunnalliset keskusjärjestöt ovat niitä vaatineet, asiantuntijoista koottu parlamentaarinen elin on niitä vaatinut. Niitä ei ole saatu eduskuntaan sen takia, että hallitus askaroi vajaan 1 prosentin kanssa kuntien maanhankinnasta eikä anna kunnille käyttöön niitä keinoja, joita kunnat todella haluaisivat. Nimenomaan tästä on keskustelussa kysymys.

Vastauspuheenvuorot omalta osaltaan osoittavat, että kaikki edustajat eivät näköjään ole sittenkään viime kädessä ymmärtäneet kuntien maapolitiikan keskeisiä ongelmia.

Mitä tulee tällä hetkellä niihin kaupunkeihin, joissa on maapolitiikan osalta ongelmia, kannattaa kysyä, mistä ongelmat aiheutuvat. Ongelmat aiheutuvat hyvin suurelta osin siitä, että nämä kaupungit ovat laiminlyöneet nykyisen lainsäädännön niille tarjoamat keinot.

Kysymys on nimenomaan siitä, että nykyinen lainsäädäntö antaa näille kunnille, mikäli niillä olisi ollut poliittista tahtoa ja halua, keinot hoitaa maapolitiikkansa kuntoon, mutta sitä tahtoa ja halua ei ole ollut, ja se on ollut surullista. Nyt hallitus panee

tavallaan pään pensaaseen, kun sosialidemokraattis-kokoomusjohtoiset kaupungit ovat pilanneet oman maapolitiikkansa sen takia, että ne ovat haluttomia käyttämään nykylainsäädäntöä. Sen jälkeen tehdään pakkolainsäädäntöä koko maahan, vaikka tarve olisi nimenomaan saada pysyvää vapaaehtoista kuntien maahankintaa edistävää lainsäädäntöä. Tämän tyyppistä lainsäädäntöä tarvitaan eduskunnassa, ei pakkolakeihin perustuvaa maapolitiikkaa, mitä hallituksen esitykset ovat.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kietäväinen on Suomen Kunnallisliiton hallituksen puheenjohtaja, ja keskustapuolue on ollut valiokunnassa ja myös täällä esittämässä kaikkia kolmea maapakettilakia hylättäviksi. Kuitenkin Suomen Kunnallisliitto on ollut virallisessa lausunnossaan sitä mieltä, ettei sillä ole huomauttamista nyt kysymyksessä olevaan etuostolain, hallituksen esityksen n:o 104 muutosesitykseen.

Vastaavasti sitten toinen asia. Kunnallisliiton hallitus on myös hyväksynyt maapolitiittiset teesit, joista toinen teesi kuuluu näin: ”Rakentamiskehotuksen saaneiden rakennuspaikkojen lunastamiseen sen jälkeen, kun maanomistajalla on ollut neljä vuotta aikaa rakentaa tai myydä rakentamaton tonttinsa vapailla markkinoilla, ei tarvita nykyisen rakennuslain 52 §:n mukaista lunastusta pitkäikäistä lupamenettelyä.” Uudistus sisältyy eduskunnassa jo käsitellyssä olevaan rakennuslain muutokseen. Tätä keskustapuolue on Kunnallisliiton hallituksessa vaatinut, mutta täällä vastustaa sitäkin.

Ed. Järvisalo-Kanerva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Eduskunnan päivittäiskeskustelussa joutuu usein ihmettelämään sitä, miten sama ihminen samassa asiassa voi olla itsensä kanssa niin ristiriidassa kuin tässäkin asiassa ollaan. Viime aikoina kaikki puolueet ovat olleet ymmärtääkseni sitä mieltä, että tarvitaan asuntoja ihmisille kohtuulliseen hintaan. Kysyn vain, kenellä raakamaa loppujen lopuksi on. Oppositio tietää, missä se loppujen lopuksi on, ja saattaa olla, että jotkut hallituspuolueetkin.

Minulla on ollut semmoinen haave, kun olen eduskuntaan aikanaan tullut tai päässyt, että edes valtiosääntökomitean mietinnön kohdat, jotka koskevat keskustelua, olisivat

tulleet luetuiksi edes perustuslakivaliokunnan jäseniltä. Olen pahoillani, kun olen huomannut, että niin ei ole tapahtunut.

Kunnalliselämässä on iso osa kansanedustajia ja siellähän voidaan tehdä kaavoitusasioita kuinka paljon hyvänsä. Pitäisi ottaa kantaa siellä eikä täällä, mutta kun vaalit ovat tulossa, niin näin voi aina tapahtua. ”Kansalaisille asuntoja”, minusta se ei ole pelkästään haaveita, se voi olla todellisuutta, ja minusta maapaketti on todellisuuden alku. Joku kansalainen aina hyötyy, sen luulisi olevan kansanedustajankin hyöty ennen vaaleja.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuorissa tuli erittäin hyviä kysymyksiä, ja niihin on hyvin tarpeellista myös vastata.

Ensinnäkin tässä pantiin vastakkain Kunnallisliiton kannat ja keskustan eduskuntaryhmän toiminta maapolitiittisen lainsäädännön yhteydessä eduskunnassa. Näitten osalta on syytä todeta yhtyen siihen, mitä edustajat ovat täällä todenneet, että Kunnallisliitossa on ensinnäkin hyväksytty erinomaiset maapolitiittiset teesit, jotka lähtevät nimenomaan siitä, aivan kuten Kaupunkiliiton vastaavat, että vapaaehtoista kuntien maanhankintaa tulee edistää.

Ristiriita, jota pyrittiin maalailemaan tässä, on hyvin keinotekoinen sen takia, että maapolitiittisissa teeseissä on eräitä yhtymäkohtia hallituksen maapakettilakeihin, mutta kysymys on siitä, että maapakettilait ovat olleet valitettavasti kokonaisuus ja niissä hyvät yksityiskohdat hautautuvat valtaenemistöltään huonon päälinjan alle. Sen takia on hyvin johdonmukaista ja helppoa olla Kunnallisliiton ja myös kaikkien kuntien ajaman vapaaehtoisen maapolitiikan edistämisen kannalla ja toisaalta vastustaa maapakettia, joka perustuu pakkolainsäädäntöön.

Täällä on heitetty myös jo useamman kerran ajatus siitä, että nyt on tärkeää säätää maapakettilaki, jotta saadaan maan arvonnousu leikattua asunnontarvitsijoitten hyväksi. Tätä ei tämä lainsäädäntö todellakaan tee, ja tässä onkin pelko siitä, että vaikka tässä ponsia esitetään, hyödyn korjaavat jobbarit, joita ed. Joenpalokin vaati tilille. Tässä käykin toisinpäin.

Ed. Kokko: Herra puhemies! En aio enää laajemmin osallistua tähän yleiskeskus-

teluun kaikkien näiden lakien osalta. Me esitimme valiokunnassa näiden hylkäämistä ja olemme myös esittäneet sitä vastalauseesamme. Tähän valiokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen viitaten ehdotan, että tämä etuosto-oikeuslain muutosehdotus hylätään. Mielestämme tässä on kielteisiä heikkennyksiä nykyiseen lakiin.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on vannottu markkinatalouden nimiin. Käsitellään hieman ensin tämän lunastuslain suhdetta markkinatalouteen, sillä kysymys siitä, kenen taskuun kuuluu maapohjan ansioton arvonnousu, keskusteltiin yhteiskuntatieteilijöitä ja talousteoreetikkoja sekä teoreettiselta että moraaliltaan kannalta paljon 1800-luvulla.

Kysymys maankorosta ja sen määräytymisestä oli esimerkiksi kansantaloustieteilijä David Ricardon kuuluisan talouslain keskeinen kohta. Sen jälkeen porvarillinen taloustiede ratkaisi tämän kysymyksen yksiselitteisesti jo sata vuotta sitten. Yksiselitteisesti todettiin, ettei ole mitään teoreettista eikä mitään moraalista perustetta, miksi maanomistajan pitäisi hyötyä maan hinnannoususta eikä sitä myöskään voi perustella tarkoituksenmukaisuusnäkökohdalla, jolla esimerkiksi voi perustella koron olemassaoloa.

Korkeampi maan hinta ei kannusta tekemään tai valmistamaan maata lisää. Maata on niin paljon kuin sitä on. Sillä ei ole hintajoustoa, ja sen takia ei ole myöskään mitään tarkoituksenmukaisuussytä, minkä takia maakeinottelua tulisi kannustaa. Niinpä muissa, meitä edistyneemmissä kapitalistisissa maissa maan arvonnousu onkin leikattu yhteiskunnalle joko verottamalla arvokasta maata voimakkaasti kuten tehdään Yhdysvalloissa tai ottamalla kaavoitusyöty yhteiskunnalle kuten tehdään useimmissa Euroopan maissa.

Suomi kuuluu Etelä-Amerikan maiden lisäksi niihin harvoihin maihin, joissa ei ole kunnan välineistöä maapohjan ansiottoman arvonnousun leikkaamiseen. Seuraukset myös näkyvät. Suomessa on Euroopan kalteimmat asunnot. Pääkaupunkiseudun asuntojen hinnasta alkaa jo puolet olla maan hintaa. Keskiarvo lienee jossain 20 prosentin tienoilla eikä 2 prosentissa, niin kuin ed. Anttila sanoi.

Arvoisa puhemies! Minusta on ihmeellistä

ja käsittämätöntä, että Suomen keskusta ryhtyy eduskunnassa sabotoimaan pyrkimyksiä maapolitiikassamme. Se on käsittämätöntä myös sen vuoksi, että niin toimiesaan puolue nostaa maan hintaa kaikkialla, ei vain niillä alueilla, joita lunastusmahdollisuus koskisi.

Kun puolue edustaa lähinnä maanviljelijöitä, jotka asunnontarvitsijoiden ohella ovat toinen ryhmä, joka joutuu kalliisti maksamaan maan korkeasta hinnasta, on puolueen käyttäytyminen tässä mielessä kääntymässä myös omaa kannattajakuntaa vastaan. Onhan pellon hinta maanviljelijöille pelkkä kustannuserä niin kauan kuin hän aikoo maata viljellä. Se muodostuu tuotoksi vasta siinä vaiheessa, kun hän aikoo maanviljelyksestä luopua. Niinpä suomalaiset maanviljelijät joutuvat ostamaan peltonsa kerran sukupolvesta tai kolme kertaa vuosisadassa. Peltomaksaa Suomessa enemmän kuin Ranskassa, vaikka se Ranskassa tuottaa enemmän.

Tässä keskustelussa on sanottu ja ed. Kietäväinen sen sanoi viimeksi useaan kertaan, että 99 prosenttia kuntien maanhankinnasta tapahtuu vapaaehtoisin kaupoin. (Ed. Kietäväinen: Vähän yli itse asiassa!) Jos ed. Kietäväinen olisi joskus ollut kunnille hankkimassa vapaaehtoisin kaupoin maata, hän tietäisi, kuinka hyvä neuvotteluase se on, että on olemassa tämä lunastusmahdollisuus. Aivan samalla tavalla ed. Kietäväinen voisi sanoa, että on aivan turha poliisilla olla virka-asetta, kun poliisit ampuvat niin vähän pidätettäviä, mutta kuitenkin virka-aseen olemassaolo ikäänkuin helpottaa pidätystilannetta, vaikka pidätettävä ei kuolisikaan tässä tilanteessa.

On sanottu, että on turha ulottaa lakia laajemmalle kuin pääkaupunkiseudulle, koska samanlaista tarvetta ei ole. Lain tulisi olla sama kaikkialla maassa mielestäni. Jos jotain lakia ei tarvitse jossain osassa maata soveltaa, niin ei sovelleta. Asiahan on täysin kuntien käsissä, ja niissä kunnissa, joissa lakia ei tarvita, on kovin vahva kepulainen ote asiaan. Eivätkö kepulaiset luota itseensä tai omiin kunnallispoliittikkoihin? (Ed. Kietäväinen: Kyllä luotamme!)

On myös sanottu, että eräät pääkaupunkiseudun kunnat eivät ole käyttäneet niitä mahdollisuuksia, joita niillä olisi. Tämä syytös on minusta aiheellinen ja oikeutettu, joskin jonkin verran vanhentunut. Lunastus-

menettely on viime aikoina otettu aktiiviseen käyttöön lopultakin, aivan liian myöhään. Sinänsä sivistyneiden osapuolten kesken ei koskaan, kuten sanottu, yleensä tarvitse edetä niin pitkälle, että pitää sitä käyttää. Riittää, että sen olemassaolosta näissä neuvotteluissa ikään kuin muistutetaan.

On kuitenkin totta, että eräät pääkaupunkiseudun kunnat ovat kiivaimman kasvunsa aikana olleet rakennusliikkeiden hallitsemia, mistä asukkaat ovat joutuneet suuresti kärsimään. Pitääkö tästä seikasta rangaista näitä asukkaita nytkin, kun he hiljaksen ovat saamassa nämä kunnat omaan haltuunsa?

Yhden keskustan esittämistä kritiikinaiheista minäkin hyväksyn. Kuntaluettelo on hihasta vedetty. Laki pitäisi kiireesti saattaa voimaan koko maassa, ja jos välttämättä halutaan rajata sen käyttö taajamiin tai sinne, mistä maasta on selvää niukkuutta, kuntien luettelemista parempi vaihtoehto olisi määritellä asia maan hinnalla. Voitaisiin tehdä niin, että lunastushinnalle asetetaan pohjahinta, jolloin sitä ei kannata käyttää kuin siellä, missä maa on niukkaa.

Edelleen minusta keskustalaiset aliarvioivat maapolitiikan vaikutusta esimerkiksi kirkonkylien rakenteen kehitykseen, sillä jokainen suomalaisissa kirkonkylissä käynyt havaitsee, että ne ovat myös maapoliittisten ongelmien vaivaamia. Rakennuskaava-alueella maa on sen verran kallista, että moni joutuu köyhyyttään rakentamaan taajaman ulkopuolelle, ei suinkaan kauniille rantapalstoille, vaan erittäin huonoon paikkaan maantien varteen melualueelle, josta sitten on parin kolmen kilometrin matka taajamalle. Sen jälkeen samat ihmiset tulevat vaatimaan koulukuljetuksia tms., mikä sinänsä on oikeutettua, ja sen takia kunnat tulevat marisemaan, että pitäisi saada suurempia valtionosuuksia. Yhdyskuntien hajoaminen, joka suomalaisia kirkonkyläiä vaivaa, tulee myös kalliiksi ja on tyhmää maapolitiikkaa. Se on myös maapoliittinen ongelma. Sen takia maapolitiikka ei ole ainoastaan pääkaupunkiseudun ongelma.

Olen ymmärtänyt, että hallituksen esitys lunastuslaiksi on tarkoitus jättää lopullisesti hyväksymättä seuraavilla valtiopäivillä. Pidän tätä valitettavana ja keskustalta hyvin ikävänä lahjana Etelä-Suomen asunnontarvitsijoille. Sen verran hyvää haluan ihmisistä kuitenkin uskoa, että oletan, etteivät keskus-

talaiset ymmärrä, mitä Salpausselän eteläpuolella tapahtuu ja mitä he ovat täällä tekemässä. Joka tapauksessa, kun vastaisuudessa julkaistaan tietoja asuntojen hinnoista, ne pitäisi jakaa asunnon pohjahintaan ja kepulisiin. Olkoon kepulisiä tästä lähin nimi sille asuntojen hinnan osuudelle, joka johtuu Suomen alkeellisesta maapolitiikasta.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta ed. Soininvaaran puheen loppuosa osoittaa, että hän pyrkii tekemään yhtälöä, joka ei toimi. Tässä on useamman kerran todettu, että lainsäädännössä ei ole minkäänlaisia takeita siitä, että maan arvonleikkaus tulee asunnon hankkijan hyväksi tai alentaa asumiskustannuksia. Puheet kepu-lisistä ovat tässä suhteessa kyllä hatusta temmattuja, niin kuin muutama muukin asia lain laatimisen yhteydessä.

Mitä tulee kysymykseen nykyisestä lainsäädännöstä, niin yhdyn valitteluun, mitä ed. Soininvaarakin puheenvuorossaan teki. On todella valitettavaa, että kunnat, lähinnä suurimmat kaupunkikunnat, joilla on kasvuongelmia ollut aika paljon, eivät ole käyttäneet nykyisen lainsäädännön antamia keinoja hyväkseen. Nyt onkin kysymys siitä, että kyllä nykyinen lainsäädäntöpohja, jos sitä olisi käytetty hyväksi, olisi antanut näillekin kunnille mahdollisuuden ratkaista maapoliittiset ongelmat ja antanut myöskin mahdollisuuden käyttää selkänajana nykyistä lainsäädäntöä vapaaehtoisten kauppohen- perustamisessa. Tämä perustelu on näiltä osin ontuva. Muilta osin en halua ed. Soininvaaran puheenvuoroon enää puuttua. Keskeiset kysymykset hänen puheenvuorossaan keskustan suuntaan ehkä tulivat esiin.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Soininvaaran kritiikki maanhankintaan ei ollut perusteltua. Kannattaisi ed. Soininvaaran perehtyä maapolitiikkaan hiukan myöskin pääkaupunkiseudun ulkopuolella, esimerkiksi niitten kuntien maanhankintapolitiikkaan, jotka ovat nyt sattumanvaraisesti laissa mukana. Edustan itse yhtä näistä, Haukiputaan kuntaa, ja voin todeta, että meillä on ollut saatavissa maata aivan niin paljon kuin olemme kunnassa halunneet ostaa ja kohtuuhintaan. Maata on ollut myöskin saatavissa

aivan erinomaisilta paikoilta, ei ole tarvinnut mennä syrjäisille alueille eikä myöskään väkisin valtatie varteen.

Monilla alueilla pääkaupunkiseudun ulkopuolelle nykyinen lainsäädäntö olisi varmasti hyvin toimiva, jos sitä käytettäisiin. Kun ed. Soininvaarakin viittasi jälleen asuntopoliittisiin ongelmiin, niin pidän kyllä aika hämmästyttävänä sitä, että hänkin yrittää asuntopoliittikkaa hoitaa maapolitiikalla, jolla ei todellakaan ole sanottavaa merkitystä lopputulosta ajatellen, elikkä sitä, että vihdoinkin ja viimein Suomessa saataisiin kohtuuhintaisia asuntoja, myöskin omakotiasuntoja.

Ed. Röntynen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Soininvaaralle vastaisin, että kun alkuun puhuttiin maapakettista ja se tuli tänne Helsinkiin, se koski nimenomaan vain pääkaupunkiseutua. Olimme kaikki sitä mieltä, että jotakin täällä pitäisi tehdä. Mutta sitten se laajennettiin koskemaan myöskin monia muita alueita, missä tällaista lainsäädäntöä ei varmasti tarvita. Ed. Soininvaara syyttää keskustaa siitä, että se on ollut nostamassa maan hintaa. Niissä kunnissa, missä on keskustaenemmistö, on tonttimaata aivan riittävästi rakentamista varten ja se maa on suhteellisen halpaa. Se ei ole missään mielessä kallista. Mutta täällä, missä keskustalla ei ole sananvaltaa juuri ollenkaan, täällä kyllä maa maksaa. Mistähän se mahtaa johtua?

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Röntynen on vaikeata saada myytyä Kiuruveden maat tamperelaisen asuntotontteiksi. Se on tietysti ongelma, minkä ympärillä hän näyttää pyöriävän vieläkin.

Vielä puutun ed. Kietävänaisen puheeseen. Olen jo puhujakorokkeelta todennut, että maapaketti on meille tietyllä tavalla katkera pala hyväksyä. Olen perustellut, minkä vuoksi olemme sen takana. Mutta Suomen keskusta on tehnyt koko ajan tällä asialla vain politiikkaa. Te ette ole sanaakaan maininneet tähän saakka siitä ongelmasta, mikä syntyy, jos ei pystytäkään kohdistamaan leikatun arvonnousun hyötyä asunto- tai yhdyskuntarakentamiseen. Olette nyt tehnyt jonkinlaisen ahaa-elämyksen tästä asiasta. Asia on hallitusryhmissä ollut siitä saakka esillä, kun teimme tietynlaista kompromissisopimusta

siitä, minkälaisina nämä lait voitaisiin hyväksyä. Lausuma, joka täällä tullaan esittämään, on vain tietynlainen ilmaisu siitä näkemyksestä, mikä hallituspuolueiden keskuudessa vallitsee välttämättömästä lainsäädännöstä. Sen ovat myös ministeri Bärnlund ja pääministeri Holkeri katsooneet tarpeelliseksi ja välttämättömäksi.

Tämä asia on ollut meille itsestään selvä koko ajan, mutta nyt siitä on vasta keskusteltu. Nyt, kun asiasta päätetään, ei tosin lopullisesti hallituksen esityksen n:o 157 osalta, mutta kuitenkin tällä kertaa lopullisesti tämän kevään aikana, niin silloin lausuma, joka SMP:n esittämänä tuodaan, ilmaisee koko hallituksen neuvottelujen tuloksen, jossa on nimenomaan haluttu puuttua keskeiseen ongelmaan, jonka te olette unohtaneet täysin.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on vähän kummallista jankutusta, kun ed. Kietäväinen sanoi suunnilleen seitsemännen kerran, että hyöty halvasta maasta ei mene asunnon ostajan haltuun. Ja vaikka hänelle kuinka monta kertaa sanoo, että kyllä se menee, että siihen on selvät ratkaisut, niin hän ei ole uskonut. Toistetaan nyt vielä kerran, että kun pääkaupunkiseudulla asuntoja rakennetaan kunnan maalle, niistä puolet ovat aravavuokra-asuntoja ja tontin edullinen hinta menee suoraan asukkaille. Ja toinen puoli ainakin Helsingissä järjestetään tontinluovutusehdoilla, jolloin saadaan aikaan hitassäännöstely, jolla taataan, että erotus ei mene grynderille. Tämä järjestelmä on leviämässä koko maahan. Sen takia tuossa kritiikissä ei ole päättä eikä häntää.

Jos Haukiputaalla ei tätä lakia tarvita, niin älkää soveltako sitä. Sehän on teidän itsenne ratkaistavissa. Eihän teitä kukaan pakota käyttämään tätä lakia. Meillä on esimerkiksi koko maata koskeva liikennelaki, jossa puhutaan moottoriteistä, vaikka suurimmassa osassa kuntia ei moottoriteitä ole. Miksi te ette vaatineet, että laki moottoriteistä koskee vain niitä kuntia, joissa on moottoriteitä? Minusta on aivan käsittämätön ajatus, että jostakin laista, jota ei ole pakko soveltaa, olisi haittaa sille kunnalle, jonka ei ole pakko sitä soveltaa.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun prosenttilukuja on

käytetty, mitä osuutta maapohja merkitsee asuntojen hinnasta, niin minulla on käytettävissäni tilasto vuodelta 1988. Luen siitä joitakin lukuja.

Pääkaupunkiseudulla rakennusoikeuden hinta on vapaarahoitteisessa tuotannossa 18 prosenttia asunnon hinnasta ja aravatuotannossa 13 prosenttia. Muissa asutuskeskuksissa maapohjan hinta, rakennusoikeuden hinta, on 8 prosenttia vapaarahoitteisessa tuotannossa ja 5 prosenttia aravatuotannossa. Koko maassa vapaarahoitteisessa tuotannossa tontin osuus on 10 prosenttia ja aravatuotannossa 6 prosenttia, siis huomattavasti suurempia lukuja kuin keskustan puheenvuoroissa on väitetty.

Viime vuosina tapahtuneesta asuntojen hintojen noususta vajaa puolet johtuu rakennuskustannusten noususta ja yli puolet rakennusoikeuden hinnan noususta. Tampereen teknillisessä korkeakoulussa tehdyn tutkimuksen mukaan jopa 85 prosenttia asuntojen hinnan noususta on kanavoitunut rakennusmaan hinnan nousuun eli maanomistajille. Eli todella suurista asioista tässä on kysymys, kunhan vain uskallatte tosiasiat tunnustaa.

Miten voidaan vaikuttaa asuntojen hintaongelmaan? Ei ole muuta keinoa kuin tuottaa enemmän hinta- ja laatuvalvottuja asuntoja ja hillitä maamarkkinoita, hillitä hinnan nousua ja lisätä kuntien mahdollisuuksia saada maata. Tästä on tässä laissa kysymys. Nyt käydään kiinni maapakettiin, maa-asioihin ja seuraavaksi käydään tuotantoasioihin.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Kun kuuntelee keskustalaisten puheenvuoroja, tulee ihan mieleen se vanha isyysjuttu käräjillä, jossa vastaaja sanoi, että en ole tyttöä koskaan aikaisemmin edes nähnytäkään ja jos olen, niin silloinkin me vain tanssittiin kello kahdeksaan asti illalla, ei sen enempää. Keskustan erilaisissa argumenteissa on nimittäin selvästi sisäistä ristiriitaisuutta, joka osoittaa, että keskusta ei ole vielä päättänyt, mitä se oikeastaan haluaa muuta kuin vastustaa, koska ei voi vastustaa keskenään ristiriitaisin argumentein jotakin yksittäistä periaatetta.

Ensinnäkin ne periaatteet, joiden mukaan arvonnousua Suomessa leikataan, on melko tarkkaan päätetty jo aikoinaan silloin, kun

keskusta oli hallituksessa, niiden lakien mukaan, jotka keskusta tuolloin sieltä esitti. Tässä yhteydessä tehdään ainoastaan yksi vähäinen tarkistus, joka itse asiassa olisi voitu alun perin aikaisemman lain tulkinnahtakin johtaa. Rakennuslaissa on saneeraus, pakkolunastus, taloudellinen vyöhykepakkolunastus ym. pakkolunastusmalleja, joissa kaikissa on se ajatus, että se, että syntyy yhdyskuntarakentamista, aiheuttaa arvonnousua, joka ei kuulu alkuperäiselle maanomistajalle, joka pelkästään tästä vain hyötyisi ilman, että joutuu osallistumaan niihin kustannuksiin, joita yhdyskunnalle eli kuntalaisille aiheutuu siitä, että alue kaavoitetaan ja varustetaan kunnallistekniikalla ja että sinne rakennetaan ne kunnalliset palvelut, joita alueen asukkaat tarvitsevat.

Jokin aika sitten keskusta esitti pää-äänenkannattajansa etusivulla, että kehä III:n sisäpuolinen maa tulisi pakkolunastaa kunnille asuinrakentamiseen. Tämä ei suinkaan ollut ensinnäkään nykyisen lainsäädännön mukaista eikä ole tulevankaan lainsäädännön mukaista. Näin suuria valtuuksia ei anneta missään laissa. Mutta silti se oli periaate, jonka keskusta oli valmis hyväksymään, ilmeisesti siitä syystä, että kehä III:n sisäpuolella keskustalla ei ole muuta tekemistä kuin pitää puoluetoimistoaan ja keskustella näistä asioista eduskunnassa.

Edelleen täällä on vaadittu, että nykyistä lainsäädäntöä ja sen lunastusmahdollisuuksia käytettäisiin enemmän hyväksi kuin tällä hetkellä on käytetty. Eikö tilanne ole pikemminkin niin, että jos 99 prosenttia kuntien maanhankinnoista tehdään vapaaehtoisin kaupoin, niin tämä on erinomainen tilanne, ettei tarvita enempää pakkolunastuksia? En ymmärrä, mistä syystä näitä olisi tullut lisätä. Puhuisin keskustan niin sanoakseni sosialisimisintoa vastaan.

Kun ed. Anttila väitti, että on perustuslakikysymys, että joitain kuntia kohdellaan eri tavoin kuin toisia, niin samaa puheenvuoroa hän ei käyttänyt silloin, kun täällä säädettiin pääkaupunkiseutua koskevaa lainsäädäntöä, joka on paljon selvemmin eriarvoistava, eikä se ollut edes ensimmäinen kerta, että käsiteltiin näitä kuntia eri tavoin. Myös niiden valtiosuusjärjestelmä on rakennettu keskustan hallituskaudella eri tavoin kuin maan muita kuntia koskeva valtiosuusjärjestelmä.

Edelleen on syytä muistaa se, että se periaate, joka meillä vallitsee pakkolunastuskysymyksissä — täyttä korvausta vastaan — jää edelleen saman sisältöisenä voimaan.

Prosenttilukuja rakennusmaan arvosta ja sen vaikutuksesta asumiskustannuksiin on yhtä paljon kuin tilastoja. Asuntotuottajien puolelta taas löytyy tilasto, jonka mukaan raakamaa tosiaan maksaa sen 2 prosenttia asunnon hinnasta ja tonttimaa 13 prosenttia. Kuten täällä on todettu, juuri tämä 13 prosenttia on se, mihin kiinnitetään huomiota tässä lainsäädännössä. Jos keskusta on sitä mieltä, että 2 prosenttia on oikea, niin mikäpä siinä. Tehdään täällä lainsäädäntö, jonka mukaan maan hinta on 2 prosenttia sille tulevan asunnon arvosta, ja katsotaan, pystyykö keskustapuolue tällaisen asian ajamaan läpi kannattajiensa keskuudessa.

Ed. Kietäväinen on vaatinut lisää vapaaehtoisia toimia. Mielestäni kuitenkin tämä 99 prosenttia osoittaa sen, että vapaaehtoiset kaupat toimivat aika hyvin ja vaikea niitä on siitä enää kovin paljon lisätä.

Vähän aikaa käytetty veronhuojennus kunnalle maata myytessä on mielestäni huono keino kahdestakin syystä. Ensinnäkin jos kunta maksaa sen hinnan, jonka muu maanhankkija olisi maksanut, saa maanomistaja tällöin epäoikeudenmukaisesti liian vähäisesti verotettua tuloa verrattuna siihen, mitä hänen naapurinsa, joka myisi yksityiselle ehkäpä hyvinkin suureen tarpeeseen vastaavanlaista maata.

Toiseksi mikään järkevä kunta ei tietysti tarjota tällaisen veronhuojennuksen voimassa olleen samaa hintaa, jonka tarjoaisi yksityinen maanhankkija, koska toki kuntakin osaa laskea sen, kuinka paljon maan myyjälle jää veronhuojennuksen jälkeen. Tällöin marginaalinenkin lisäys siihen, mitä yksityisen kanssa tehtävään kauppaan sisältyisi, on kunnan kannalta parempi tarjous kuin alkuperäinen vapaitten markkinoitten hinta.

Haluan myös korostaa sitä, että kunnan päätösvaltaan kuuluu, anotaanko oikeutta lunastukseen, enkä usko, että Haukiputaalla anotaan. En ymmärrä, miksi siellä anottaisiin enkä ymmärrä sitä, mistä syystä keskustan kansanedustajat pelkäävät, että Haukiputaalla anottaisiin lunastuslupaa.

Itse lunastuslupan käsittelyn oikea paikka, jos tarkemmin ajattelee, ei oikeastaan ole valtioneuvosto, mutta ei se ole ympäristömi-

nisteriökään. Itse asiassa tuon tyyppisiä lupia näillä perustein harkittaessa ei oikeastaan lupajärjestelmää tarvittaisi, vaan asia voitaisiin jättää hallintovalituksen varaan ja kunnan oman päätöksen varaiseksi. Tässä ei pitäisi olla sen tyyppistä harkintaa, johonka nimenomaan tarvittaisiin jotain ministeriötä tai valtioneuvostoa.

Ed. Anttila on vaatinut, että kuntien pitäisi rakentaa enemmän ja jättää vähemmän aktiivisuutta rakennusliikkeitten varaan. Tällaista kunnallista rakennusliikettä ovat yleensä ajaneet vasemmistolaiset puolueet. Sen sijaan porvarillisella puolella tiedetään, että rakentamisen asiantuntijoita ovat rakennusliikkeet ja ne osaavat aivan yhtä hyvin rakentaa vapaarahoitteisia taloja kuin valtion lainoittamaa tuotantoakin. Siitä syystä se, että näitä käytetään koko maassa rakentamiseen, on pelkästään hyvä asia.

Keskustan joissain puheenvuoroissa kerrotaan, että lunastushintaa määrättäessä ei voisi syntyä mitään merkittävää etua kunnalle. Toisissa puheenvuoroissa taas ollaan kovin huolestuneita siitä, että tämä merkittävä etu ei ohjautuisikaan asunnon hankkijoille. Oletan, että käytännössä tulee erityisesti nyt, kun kuntien budjettimallia uudistetaan enemmän nettopohjaiseksi, toimintapohjaiseksi ja yleispiirteiseksi, käymään siten, että ne säästöt, mitkä kunnan maanhankinnassa saadaan aikaan, koituvat tällä tavalla toisaalta maanhankinnan rahoitukseen ja toisaalta yleiskatteisesti koko kunnan kuntalaisille säilyttämän verotaakan kevennykseksi.

Täällä on arvosteltu erityisesti pääkaupunkiseudulla käytettyjä aluerakennussopimuksia. Uudemmat aluerakennussopimukset eli sanokaamme 70-luvun puolenvälin jälkeen tehdyt ovat mielestäni olleet varsin hyviä. Niihin ei ole sijoitettu ylivuotopykälä, jotka aikaisemmin johtivat siihen, että kunnat joutuivat vastikkeetta luovuttamaan kerrosalaa rakennusliikkeille silloin, kun tätä ei muutoin voinut alkuperäiseltä sopimusalueelta osoittaa.

Nykyisin aluerakennussopimukset sisältävät erityisesti määräyksiä siitä, kuinka paljon valtion lainoittamaa vuokra-asuntotuotantoa, valtion lainoittamaa omistusasuntotuotantoa ja asp-hintaista tuotantoa tulee sijoittaa näille alueille. Tämä osoittaa, että kunnan ei välttämättä tarvitse omistaa jotain maa-aluetta saadakseen sinne juuri halua-

maansa tuotantoa juuri haluamallaan aika-
taululla. Siitä syystä ei ole myöskään miele-
kästä laskea sitä, kuinka paljon kunnilla on
omistuksessaan maata, kun ne sopimuspo-
halla voivat kuitenkin saada aikaan halua-
maansa tuotantoa.

Ed. Röntynen ilmoitti kuulleen, että
pääkaupunkiseudulla on valmiiksi kaavoitet-
tua maata 100 000 asukasta varten. Ed.
Röntynen on kuullut väärin. Tällaiseen ei ole
minkäänlaisia mahdollisuuksia, eikä siinä
olisi mitään järkeäkään. Jos näin olisi, tuskin
maapolitiikasta saataisiin edes propaganda-
mielessä minkäänlaista keskustelua aikaan.

Itse asiassa eduskunnan on syytä muistaa
se, että se on vastikään käsitellyt rakennus-
maamaksulain, jonka kantava idea on se,
että kunnilla ei oikeastaan pitäisi olla alueel-
laan valmiiksi kaavoitettua asuinrakennus-
maata enempää kuin kahta vuotta varten.
Muuten sinne alkaa kasaantua rakennus-
maamaksua, jonka sitten tuleva asukas jou-
tuu kustantamaan ilman, että tästä mitään
erityistä hyötyä saisi. Rakennusmaamaksula-
ki on mielestäni huono, eikä se ole johdon-
mukainen kaikkien muiden maapolitiittisten
toimien kanssa.

Edelleen kun täällä on epäilty, että pää-
kaupunkiseudulla ei olisi rakennettu vuokra-
asuntoja, niin tähän kyllä voidaan tilastojen
pohjalta antaa se vastaus, että pääkaupunki-
seudun kunnat ovat rakentaneet 80-luvulla
keskimääräistä enemmän kunnallisia vuokra-
asuntoja, kun verrataan maan muihin kau-
pungeihin ja kuntiin.

Edelleen voidaan todeta näiden kaupun-
kien keskinäisestä järjestyksestä, että eniten
kunnallisia vuokra-asuntoja on tuottanut
suhteessa asukaslukuun Espoon kaupunki ja
toiseksi eniten Helsingin kaupunki. Vantaa-
kin pääsee ymmärtääkseni valtakunnallisen
keskiarvon yläpuolelle.

Herra puhemies! Tässä monen hengen
voimalla on yritetty tehdä karpäsistä härkä-
siä. Uskon, että silloin kun näiden lakien
sisältö käy myös keskustelijoille selväksi,
huomataan, että paljon melua on syntynyt
myös tyhjistä.

Ed. Laine: Herra puhemies! Vaikka
tämä hallituksen maapaketti on ehkä mie-
luummin karpänen kuin härkänen, niin mie-
lestäni se on kuitenkin myönteinen poikkeus
hallituksen asuntopoliittisten toimien sarjas-

sa. Holkerin hallitus samoin kuin edeltäjä-
hallitus pitkään eleli pelkkien suurten lupaus-
ten hurmassa, tehtiin suunnitelmia, tehtiin
ohjelmia, annettiin lupauksia, mutta varsi-
naiset käytännön toimenpiteet jäivät vähem-
mälle. Tässä mielessä haluan nyt todeta, että
tämä paketti, jonka lakeja nyt käsittelemme,
on tähän linjaan nähden myönteinen poik-
keus.

Ovatko nämä lait riittäviä myönteisen
asuntopoliittisen linjan toteuttamiseen, kään-
teen aikaansaamiseen, tähän vedän kysymys-
merkin. Miksi? Siitä syystä, että esimerkiksi
kuluneiden maalis- ja huhtikuun rakennuslu-
pien aloitusluvat ovat kulkeneet hurjasti vä-
henevään suuntaan. Vähennysluvat ovat
noin kolmanneksen luokkaa maan mitassa
vaihdellen eri alueilla.

Toiseksi ehdotetut toimet voivat olla riit-
tämättömiä sen vuoksi, että aravatuotannon
osuus on viime vuosien aikana kulkenut
huomattavasti alenevaan suuntaan. Kun vie-
lä 70-luvun loppupuolella aravatuotannon
osuus oli noin 60 prosentin luokkaa, jopa
siitä yli, niin 80-luvun alussa niukasti ylitet-
tiin 50 prosentin raja, 80-luvun puolivälissä
lähestyttiin 40 prosentin rajaa, ja mikäli olen
oikein osannut viime vuoden tilastoja lukea,
aravatuotannon osuus viime vuonna oli jo
alle 30 prosentin.

Täällä on puhuttu moneen otteeseen asun-
tojen hinnoista, jotka olivat voimakkaassa
nousukierteessä. Nyt hintakehitys on hidastu-
nut. Sama näyttää pätevän maan hinnan
osalta. Saattaa kuitenkin olla niin, että kor-
kopoliittisista ja muista toimista johtuen
asuntojen hinnat ja maan hinta lähtevät
uudelleen nousuun.

Hallituksen paketti ei ilmeisesti ratkaise,
kuten täällä monet ovat sanoneet, kuntien
laiminlyöntejä. Etuostolaki on ollut voimas-
sa, mutta kunnat eivät ole käyttäneet sitä,
luulen, että suurimmalta osaltaan sen vuoksi,
että valtuustojen porvarilliset enemmistöt ei-
vät ole olleet halukkaita käyttämään etuosto-
oikeutta. Voipa jossain olla myös vasemmis-
to tähän syypää. Tätä ongelmaa hallituksen
paketti ei ainakaan pysty ratkaisemaan. Se
on varmasti edelleen olennaisesti kiinni kun-
tien toimista.

Luulisin, että hallituksen kannattaisi poh-
tia tässä tilanteessa, jossa rakentaminen
näyttää kulkevan alenevaan suuntaan, raken-
nusverolain kumoamista. Hallituksen kan-

nattaa pohtia asuntorahaston rahoitusmahdollisuuksien lisäämistä, jota koskeva esitys kyllä nyt onkin eduskunnalle annettu. Muitakin asuntopoliittisia toimia tarvitaan.

Herra puhemies! Totean vain lopuksi, että devan eduskuntaryhmä puolustaa hallituksen esityksiä, vaikka ne eivät olekaan riittäviä, mutta ne ovat parempia kuin hylkäämisedotus.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Aluksi haluan kannattaa ed. Kokon tekemää hylkäämisedotusta koskien hallituksen esitystä n:o 104/1989 vp.

Perustelut löytyvät tälle esitykselle valio-kunnan mietinnön vastalauseesta, jossa perusteellisesti on punnittu lain merkitystä ja nimenomaan muutoksia, jotka ovat varsin kohtuuttomia. Ensinnäkin mietinnössä viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa katsotaan, että ostajan ja myyjän sopimusvapautta tarpeettoman laajasti kosketellaan. Toiseksi todetaan, että tarkoituksenmukaisinta olisi säilyttää kunnan etuosto-oikeus ainoastaan niillä alueilla, missä on kaavalliset edellytykset eli näin ollen säilyttää voimassa oleva laki nykyisessä muodossaan.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Muutama loppukommentti keskusteluun.

Ensinnäkin mitä tulee arvonleikkauksen siirtymiseen asunnon tarvitsijoitten hyväksi, ed. Aittoniemi lausui väärän todistuksen tämän asian käsittelyn yhteydessä, minkä haluan tässä heti alkuun korjata. Jo lähetekeskustelussa useissa keskustan puheenvuoroissa, mm. itse käyttämässäni, kiinnitettiin huomiota juuri tähän ongelmaan, ettei tässä ole turvaavia säädöksiä, että arvonleikkaus siirtyy asunnon hintaan. Ilmeisesti ed. Aittoniemi SMP:n kantaa muotoillessaan oli luke-nut pöytäkirjat, koska on idean sieltä ottanut, mutta kannattaisi kertoa myös, mikä oli tosiasia jo lähetekeskustelussa asian käsittelyn yhteydessä. Kysymys ei ole meille mistään uudesta asiasta, vaan olemme tätä koko ajan esillä pitäneet.

Mitä tulee ed. Soininvaaran puheenvuoroon, hän on jankuttamasta päästyään kertonut siitä, että on olemassa järjestelmät, joilla arvonleikkaus siirretään asuntojen hintoihin. On totta, että aravajärjestelmässä tämä on, mutta aravajärjestelmä on tietäkseni ainoa valtakunnallinen järjestelmä, jossa

arvonleikkaus voidaan siirtää asunnontarvitsijoille, ja vuokra-asuntotuotannossa aravajärjestelmä on vain pieni osa kokonaisasuntotuotannosta.

Mitä keskusta haluaa, on kysytty useimmissa puheenvuoroissa. Lyhyesti haluan todeta sen, että keskusta pyrkii saamaan aikaan maapolitiikan, jossa vapaaehtoisia keinoja edistetään. Kysymys on nimenomaan siitä, että vapaaehtoisia keinoja voidaan edistää, toisin kuin ed. Särkijärvi puheenvuorosaan totesi. Muun muassa parlamentaarisesti koottu kaavoitus- ja rakennusneuvosto yksimielisissä kannanotoissaan esitti koko joukon maapolitiittisia vapaaehtoisia keinoja. Nämä tulisi ottaa käyttöön. Niitä on olemassa, ja nyt on poliittisesta tahdosta kysymys, että ne saadaan käyttöön.

Lopuksi, herra puhemies, toteaisin, että asuntopoliitikassa tulisi keskittyä olennaisiin ongelmiin. Maapolitiittinen keskustelu ja pakolait tässä yhteydessä eivät todellisia asuntopoliittisia ongelmia ratkaise.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Alkaa vähän kyllästyttää keskustelu ed. Kietäväisen kanssa. Aravalainsäädännön ohella aina, kun kunta omistaa maan —siihenhän lunastuksella pyritään, että kunta maan omistaa — kunta voi, jos se niin haluaa, luovuttaessaan maan eteenpäin panna tontin luovutusehtoon hinnan, jolla asunto myydään eteenpäin. Helsinki on tätä noudattanut 12 vuotta, ja jokainen kunta tässä maassa voi halutessaan noudattaa samaa järjestelmää. Elikkä järjestelmä on jo olemassa, Kysymys on vain kuntien tahdosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kokko ed. Siuruaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittoa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, R. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Antvuori, Apukka, Astala, Backman, Bärlund, Dromberg, Elo, Haavisto, Halonen, Helle, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Häkämies, Härmäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Junnila, Jurva, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laine, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lax, P. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Löyttyjärvi, Malm, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Nordman, Nyman, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Perho, Pohjanoksa, Pulliainen, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Särkijärvi, Taina, Taxell, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Wahlström, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Almgren, Anttila, Fred, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Joutsensaari, Juhantalo, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lehtosaari, Mattila, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Puska, Renko, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Tenhiälä, Tähkämaa, Westerlund, Vihiälä, Virolainen, Väistö ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alaranta, Alho, Andersson, Björklund, Björkstrand, Donner, Gustafsson, Hacklin, Hautala, Hurskainen, Ikkala,

Jokinen, Jouppila, Kalima, Kanerva, Kautto, Kemppainen, Korkia-Aho, Laurila, U. Leppänen, Louekoski, Majala, Melin, Metsämäki, Moilanen, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nyby, Ollila, Paavilainen, Pesola, Pietikäinen, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Puolanne, Riihijärvi, Suominen, Säilynoja, Tennilä, Tiuri, Uitto, Urpilainen, Wasz-Höckert, Viljanen, Vähäkangas ja Väänänen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 42 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi rakennuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 103/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 71

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kokko: Herra puhemies! Käsittelyssä olevassa rakennuslain muutosehdotuksessa ehdotetaan pääkaupunkiseudulle säädettyjä rakennuslain 53 §:n lunastusperusteita laajennettavaksi koskemaan koko maata. Tähän ei mielestämme ole kuitenkaan perusteita, ja sen takia olemme jo valiokunnassa esittäneet tätä hylättäväksi.

Myös nyt täysistunnossa kolmannessa käsittelyssä teen ehdotuksen lakiehdotuksen hylkäämisestä tällä perusteella.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Kokon tekemää hylkäämisehdotusta. Perustelut tälle esitykselle löytyvät valiokunnan mietinnön vastalauseesta, jossa todetaan nimenomaan, että ympäristöministeriö saisi valtioneuvoston tehtäviä. Katsomme, että tämä on liian suppea pohja päättää näin tärkeästä asiasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kokko ed. Siuruaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, R. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Antvuori, Apukka, Astala, Backman, Bärlund, Dromberg, Elo, Haavisto, Halonen, Helle, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Häkämies, Härmäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Junnila, Jurva, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laine, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lax, P. Leppänen, Liikanen, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Löyttyjärvi, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Nordman, Nyman, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pohjanoksa, Pulliainen, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tennilä, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Wahlström, Valli, Varpasuo,

Vastamäki, Viinanen, Vistbacka ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Almgren, Anttila, Fred, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Joutsensaari, Juhantalo, Jätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lehtosaari, Malm, Mattila, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Puska, Renko, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Tenhiälä, Tähkämaa, Westerland, Vihriälä, Virolainen, Väistö ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alaranta, Alho, Andersson, Björklund, Björkstrand, Donner, Gustafsson, Hacklin, Hautala, Hurskainen, Ikkala, Jokinen, Jouppila, Kalima, Kanerva, Kautto, Kempainen, Korkia-Aho, Laurila, U. Leppänen, Lindroos, Louekoski, Maijala, Melin, Metsämäki, Moilanen, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nyby, Ollila, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Puolanne, Riihijärvi, Suominen, Säilynoja, Tiuri, Uitto, Urpilainen, Valo, Wasz-Höckert, Viljanen, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki ja Väänänen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 54. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 31 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 157/1989 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 72

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset.

Lakiehdotuksesta on päätettävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä, joten se voidaan nyt, jollei muuta ehdotusta tehdä, äänten enemmistöllä hyväksyä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin tai hylätä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Aikaisemmin keskustelussa lausumaani viitaten katson, että maan arvon leikkaamisen tulee kohdistua asuntorakentamisen ja muun yhdyskuntarakentamisen hintoihin. Tästä syystä ehdotan, sikäli kuin arvelen lain tulevan tältä osin hyväksytyksi kuin tänään päätetään, lain perusteluissa lausuttavaksi:

”Hyväksyessään lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään yli vaalien eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti tarvittavat toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa, että maan arvon leikkaamisesta syntyvä hyöty kohdistuu asuntojen tai muun yhdyskuntarakentamisen hintoihin.”

Ed. Kokko: Herra puhemies! Valiokunnan mietintöön liittämäämme I vastalauseessa oleviin perusteluihin viitaten ehdotan, että tämä lunastuslain 31 §:n muutosta tarkoittava lakiehdotus hylätään.

Ed. Turunen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen ajatus sisältyy jo valiokunnan mietintöön, joten pyydän saada kannattaa hänen ponsiehdotustaan.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Kokon hylkäysehdotusta. Perustelut löytyvät valiokunnan keskustan edustajien vastalauseesta, jossa mm. ei ymmärretä sitä, että laki asettaa kunnat ja kuntalaiset

hyvin eriarvoiseen asemaan maan eri puolilla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kokko ed. Siuruaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Aittoniemi on ed. Turusen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään yli vaalien eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti tarvittavat toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa, että maan arvon leikkaamisesta syntyvä hyöty kohdistuu asuntojen tai muun yhdyskuntarakentamisen hintoihin.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään yli vaalien tai sen hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahde, R. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Antvuori, Apukka, Astala, Backman, Bärlund, Dromberg, Elo, Haavisto, Halonen, Helle, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Häkämies, Härmäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jurva, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Jääskeläinen, Kalliomäki, Karkinen, Kasurinen, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, P. Lahtinen, Laine, Lapiolahti, Lax, P. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Löyttyjärvi, Miettinen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Männistö, Mönkäre, Nordman, Nyman, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Poh-

janoksa, Pulliainen, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Särkijärvi, Taina, Taxell, Tennilä, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Wahlström, Valli, Vastamäki, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Almgren, Anttila, Fred, Heikkinen, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Joutsensaari, Juhantalo, Junnila, Jätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikamaa, Kärhä, Kääriäinen, Laitinen, Lamminen, Lehtosaari, Malm, Mattila, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pokka, Puska, Renko, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Savela, Sillanpää, Siuruainen, Tenhiälä, Tähkämaa, Valo, Westerlund, Vihriälä, Virolainen, Väistö ja Väyrynen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alaranta, Alho, Andersson, Björklund, Björkstrand, Donner, Gustafsson, Hacklin, Hautala, Hurskainen, Ikkala, Jokinen, Jouppila, Kalima, Kanerva, Kautto, Kemppainen, M. Lahtinen, Laurila, U. Leppänen, Louekoski, Maijala, Melin, Metsämäki, Moilanen, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nyby, Ollila, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjola, Puhakka, Puisto, Puolanne, Riihijärvi, Sasi, Suominen, Säilynoja, Tiuri, Uitto, Urpilainen, Varpasuo, Wasz-Höckert, Viljanen, Vähäkangas ja Väänänen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 51. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 1 jaa- ja 149 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

7) Ehdotukset laiksi ammatillisista aikuis-koulutuskeskuksista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 12
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 73

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 20
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 74

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi opintotukilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 44
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 81

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus poronhoitolaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 244/1989 vp.
Toivomusaloite n:o 493/1989 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 69

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä

tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Keskustelu:

Ed. Raja m ä k i: Herra puhemies! Poronhoitolain aikaisemmissa käsittelyvaiheissa on enimmäkseen keskitytty saamelaislakien käsittelytilanteeseen kuin itse poronhoitolain sisältöön ja siihen, mitä valiokunnassa asian tiimoilla esille tuli. Maa- ja metsätalousvaliokuntahan varsin voimakkaasti tarkensi eräitä lain yksityiskohtia ja kykeni varsin tiiviillä ja yksimielisellä tavalla tekemään poronhoitolain valmiiksi, kuten valiokunta Lapin-matkallaan lupasikin, ennen kesätaukoa. Kävi siis toisin kuin edellisellä vaalikaudella, jolloin lähinnä poro- ja maatalouden etujen vastakkaisuudesta johtuen valiokunta ja eduskunta yleensäkin ei asiaa voinut käsitellä loppuun.

Erityisenä ongelmana poronhoitolaissa ovat olleet nimenomaan porotalouden ja maatalouden väliset ristiriitaisuudet ja tietysti myös se, että varsinkin alueellinen tarkastelunäkökulma on varsin vaikea saada lakiin mukaan. Porotalouden keskeinen merkitys Pohjois-Suomessa ja saamelaisalueella toisaalta vaatisi tiettyjä porotaloutta korostavia lähestymistapoja, toisaalta maatalousvaltaisella Kainuun alueella pitäisi erityisesti painottaa taas maatalouden asemaa ja minimoida porotalouden aiheuttamia vahinkoja. Valiokunta kannanotossaan puuttuu tähän yleiseen periaatteeseen ja edellyttää myös hallituksen selvittävän maatalouden tarpeet erityisesti Oulun läänin ja Etelä-Lapin maatalousvaltaisilla alueilla.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä erityisesti, jos vain muutaman asian tuon esille, korostuivat porojen lukumäärään liittyvät ongelmat. On ilmeistä, että haittoja ei pelkästään maataloudelle vaan yleensäkin maalle aiheuttavat liian suuret poromäärät, joita ei myöskään riittävästi valvota. Tältä osin olennainen muutos tuli lain 5 §:ään, jossa halutaan korostaa, että teurasporoilla tarkoitetaan teurastettuja poroja eikä poroja, jotka ns. teurastuksen jälkeen vielä hyvissä voimissaan juoksenteleivät pitkälle teurasajan jälkeen.

Edelleen myös valvontaan kiinnitettiin huomiota. Lakiin oli varsin yleisluonteisesti

kirjoitettu, käytettiin yleensäkin epätarkkoja sanontoja. Porojen määrän määrittämisessä korostettiin sitä, että paliskunnan tulee ehdottomasti panna heti täytäntöön eloporojen enimmäismäärän alentaminen, jos sitä vaaditaan. Edelleen myös puututtiin lääninhallituksen toimintaan silloin, kun paliskunta tahallaan laiminlyö määräyksiä. Lääninhallituksen tulee ryhtyä sakan uhalla tai uhalla, että tekemättä jätetty työ suoritetaan paliskunnan kustannuksella, oikaisutoimenpiteisiin niin, että laiminlyönti korjaantuu. Nämä ovat hyvin tärkeitä asioita, koska porojen liian suuri määrä on aiheuttamassa varsin merkittäviä ongelmia.

Sitten eräisiin kohtiin esityksessä. Ongelmia ovat aiheuttaneet erityisesti aitaamisvelvollisuuteen liittyvät rajaukset. Tässä suhteessa aikamoinen muutos oli valiokunnan tekemä muutos porojen pellolle pääsystä. Kun lakitekstissä lähdettiin siitä, että kasvukauden aikana näin ei voisi käydä, valiokunta muutti muotoilua lain 31 §:ssä niin, että poroja on hoidettava siten, etteivät ne pääse viljelyksille ilman maanomistajan, taikka silloin kun hallintaomistus kuuluu muulle kuin maanomistajalle, haltijan lupaa. Tämä on aika kova tiukennus, jossa nähdäkseni korostetaan aitaamisvelvollisuuden kasvua ja nimenomaan tätä kautta myös valtiontaloudelle aiheutuvia kustannuksia lisätään olenaisesti.

Tässähän on muistettava, vaikkei sitä täällä ole koskaan ääneen sanottu, että viime kaudella porotalouden ja maatalouden väliset ristiriidat johtivat siihen, että juuri aitaamisvelvollisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset jäivät ratkaisematta. Kun maatalous ja porotalous eivät päässeet tästä yksimielisyyteen, lait ikään kuin poliittisesti koettiin lähinnä keskustan piirissä mahdottomiksi viedä eteenpäin. Sen jälkeen hoidettiin nopealla tempolla viime syksynä lokakuussa eduskuntaan porotalouslaki ja runsaassa kuukaudessa täältä ulos, jossa laissa lähdettiin siitä, että riitä ratkaistaan veronmaksajan kukkarolla, mikä on tietysti maataloudesta tuttu tapa hoitaa kysymyksiä.

Valtionavustukset nousevat jopa 80 prosenttiin aitaamisvelvollisuudesta paliskunnalle aiheutuvista aitaamiskustannuksista. Maatilahallituksen eräiden virkamiesten arvioiden mukaan, kun on pyritty selvittämään, tämä saattaa aiheuttaa lähivuosina jopa 60

miljoonan markan laskut valtiolle. Tässä mielessä 31 §:n laajentaminen saattaa olla hyvin kallis veronmaksajapykälä.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tilannetta on seurattava sillä tavalla, että valtionavustuksen ylärajaa on laskettava, jolloin korostuu myös porotalouden ja maatalouden vastuu poronhoidon aiheuttamista kustannuksista ja haitoista. Tärkeätä oli tässä yhteydessä lähinnä sosialidemokraattien vaatimuksesta mietintöön saatu lausuma siitä, että valiokunta edellytti, että hallitus seuraa suojaamistoimenpiteiden toteuttamista poronhoitoalueen eri osissa. Lisäksi valiokunta edellytti hallituksen niin ikään huolellisesti seuraavan aitojen rakentamisesta valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Haluan tässä yhteydessä vielä eduskunnan pöytäkirjassa korostaa, että tämä on erityisen tärkeätä mielestäni juuri aitaamisvelvollisuuden lisääntyttyä eduskuntakäsittelyn aikana tapahtuneen 31 §:n muotoilun seurauksena.

Muuten, arvoisa puhemies, on todettava, että poronhoitolaki on tietysti hyvin vaikeiden intressien yhteensovituslaki. Siihen nähdä, mitä ongelmia oli ratkaistavana ja miten vaikeata oli löytää eri alueille sopivaa lähestymistapaa juuri porotalouden ja maatalouden etujen painottamisessa, lopputulos on kuitenkin kohtuullinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi työsopimuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 77
Toivomusaloite n:o 909/1987 vp.

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18
Suuren valiokunnan mietintö n:o 83

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta. Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus laiksi työsopimuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 57
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 84

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi pysäköintivirhemaksulain 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 37
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 75

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 8
Lakialoite n:o 6
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4
Suuren valiokunnan mietintö n:o 76

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Knuuttila: Herra puhemies! Hallituksen esityksen keskeisenä tarkoituksena on puuttua entistä tehokkaammin vakavaan piittaamattomuuteen liikenteessä. Liikenne-

valiokunnassa asiaa käsiteltäessä on tämä tavoite laajasti hyväksytty. Sen sijaan kritiikin kohteeksi joutui oikeusturvan puutteellinen huomioon ottaminen. Pyydettyssä lausunnossa onkin tämä johtanut moniin muutosehdotuksiin lakivaliokunnan taholta.

Eduskunnan toisessa käsittelyssä hyväksymän lakiehdotuksen mukaan on oikeusturvaa oleellisesti parannettu mm. siten, että myös vakavaa piittaamattomuutta koskeva liikennერიkkomus voidaan viedä syytetyn toimesta aina alioikeuteen. Myös lakiehdotuksen 108 a §:n mukaan sisäministeriön tulee antaa poliisille tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan poliisille kuuluvien toimenpiteiden suorittamiseksi. Lisäksi liikennevaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa, jonka pohjalta eduskunta hyväksyi lakiehdotuksen, on annettu erityisesti kiistanalaisen 75 §:n 2 momentin 3 kohdan soveltamisesta ohjeita oikeusturvaa korostaen. Tällöin valiokunta on erityisesti korostanut sitä, että poliisin tulee liikennერიkkomusten kohdalla käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla kaikkia lainmukaisia seuraamuksia ja erityisesti huomautusta silloin, kun teosta ei ole aiheutunut vaaraa yleiselle liikenneturvallisudelle.

Samalla on korostettu sitä, että jos liikennერიkkomusten vakavan piittaamattomuuden seurauksena tapahtuu ajokortin poisotto, kuljettaja oikeutetaan siirtämään ajoneuvo määränpäähän tai lähimpään turvalliseen paikkaan. Koska kysymyksessä ei ole kuljettajan ajokyvyn vähentyminen tällöin, vaan piittaamattomuus, joka on tullut ilmi yhden teon kautta, määränpäänä tai lähimpänä turvallisena paikkana on pidettävä olosuhteista riippuen joko kuljettajan kotia tai muuta vastaavaa määränpäättä tahi kun kysymyksessä on tavarankuljetus, tavarantoiminnan kuljettamista määränpaikkaan saakka. Ajokortin poisottamisseuraamuksen kautta ei ole mitään syytä aiheuttaa ajokortin väliaikaisen poisottamisen lisäksi arvaamattomia taloudellisia tai muita seuraamuksia.

Eduskunnan hyväksymän 108 a §:n mukaan sisäministeriön tulee antaa yllämainitut ohjeet mahdollisimman yhtenäisen käytännön aikaansaamiseksi myös tien päällä liikennevalvontaa suoritettaessa. Valiokunnassa lähdettiin keskustelussa yksimielisesti siitä, että näihin ohjeisiin sisällytetään myös ne

soveltamisohjeet ja periaatteet, jotka eduskuntakäsittelyssä ovat tulleet esille ja mm. kirjatuuksi liikennevaliokunnan vastalauseessa ja osittain lakivaliokunnan lausunnossa siten tarkennettuna kuin tässä eduskuntakäsittelyvaiheessa tulee vielä esiin.

Liikennevaliokunta joutui tekemään melko kiireessä mietintönsä, ja siitä syystä ei myöskään välttytty vastalauseelta. Siten on perusteltua, että vielä tässä käsittelyvaiheessa täsmennetään erityisesti 75 §:n perusteluja. Sen vuoksi tulen ehdottamaan perustelulausemaa. Sen pääasiallinen sisältö on se, että lakimuutoksella tehdään mahdolliseksi puuttua nopeasti vakavaan piittaamattomuuteen liikenneturvallisuuksiin kohtaan mutta siten, ettei pykälää sovelleta vähäisiin rikkomuksiin, jotka ovat tapahtuneet huomaamattomuudesta eivätkä ole aiheuttaneet vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai omaisuudelle.

Tällöin ei esimerkiksi vakavana piittaamattomuutena ole pidettävä sellaista väistämismisvelvollisuuden rikkomista, jossa punaista valoa vastaan ajo on tapahtunut vain sekunnin kymmenyksillä mitaten, jolloin asetettaisiin kuljettajalle tietyissä olosuhteissa ylivoimaisia vaatimuksia, tahi punaista valoa päin ajamista silloin, kun se on tapahtunut huomaamattomuudesta aiheuttamatta yllämainittua vaaraa.

Tavallisen ohituskiellon rikkomisen tapahtuu keltaisen viivan yliajamisena. Poliisin edustajan liikennevaliokunnassa antaman asiantuntijalausunnon mukaan vakavana piittaamattomuutena ei tulisi pitää edes keltaisen viivan ylittämistä 50 metrin matkalla silloin, kun muutoin ei ole mainittua vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai omaisuudelle aiheutettu. Myös tämä tulkinta on perusteltu.

Pysähtymisvelvollisuuden noudattamatta jättäminen hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoittaa vain poliisin pysähtymismerkin noudattamatta jättämistä, eikä soveltamista ole haluttu eduskuntakäsittelyssä laventaa. Ei tätäkään ole pidettävä silloin vakavana piittaamattomuutena, kun se ei ole tapahtunut tahallaan, vaan huomaamattomuudesta tai merkin väärin ymmärtämisestä.

Myös sallitun nopeuden ylittämisessä yli 30 kilometrillä on otettava huomioon tilanteeseen liittyvät olosuhteet siten kuin vastalauseen perusteluissa on tuotu esiin.

Herra puhemies! Yllämainittuihin peruste-

luihin viitaten ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että lain 75 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisena vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan osoittavana tekona pidetään sellaista tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta tehtyä väistämisvelvollisuuden, pysähtymisvelvollisuuden, ohituskiellon tai nopeusrajoituksen rikkomista, mistä aiheutuu vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai omaisuudelle, ja joka teko ei kuitenkaan täytä törkeän liikenteen vaarantamisen tunnusmerkistöä. Vakavana piittaamattomuutena ei sen sijaan voida pitää liikennesääntöjen noudattamatta jättämistä silloin, kun se on tapahtunut tilanteeseen nähden ymmärrettävästä huomaamattomuudesta. Lakia sovellettaessa ja soveltamisohteja annettaessa on erityisesti noudatettava, mitä liikennevaliokunnan mietinnön n:o 4 vastalauseessa on kansalaisten oikeusturvan kannalta tuotu esille."

Ed. Renlund: Herr talman! Jag understöder rdm. Knuuttilas förslag. — Kannatan ed. Knuuttilan tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Knuuttila piti sen tyyppisen puheenvuoron, että en voinut mieltäni malittaa, vaan puutun tähän asiaan myös.

Meillähän on tilanne Suomessa se, että hurskastellaan ja taivastellaan sitä, miten maantiellä käyttäytyään, itse kukin käyttäydymme. Tästä itse kukin lähtee ajelemaan kotiin päin ja joku meistä syylistyy varmasti liikenne-rikkomukseen tavalla tai toisella. Mutta siinä vaiheessa, kun pitäisi tehdä lakeja, että pystytään valvomaan liikennettä ja liikennekuria palauttamaan, tuleekin pupu housuun, ja niin on tullut tässäkin tämänkin lain yhteydessä.

Tämän lain keskeinen ja oikeastaan kiistellyin kohta oli 75 §:n 2 momentin 3 kohta, jossa poliisiviranomaisille annetaan mahdollisuus tietyn tyyppisen rikkomuksen, yhdenkin rikkomuksen, johdosta ottaa kortti pois väliaikaisesti, minkä tietenkin siunaa ylempi hallintoviranomainen, esimerkiksi nimismies tms. Silloin kysymys tässä yhdessä rikkomuksessa on suuresta piittaamattomuudesta, mutta se ei kuitenkaan täytä törkeän liikenteen vaarantamisen tunnusmerkkejä, toisin sanoen ei aiheudu konkreettista vaaraa. Esi-

merkiksi jos keltaisten viivojen kohdalla vastamäessä ajaa koko jonon ohi, se olisi tämän tyyppistä, mutta siitä ei aiheudu konkreettista vaaraa, koska sillä hetkellä sattui olemaan niin hyvä tuuri, että sieltä vastaan ei tulekaan ketään ja ei aiheuta konkreettista vaaraa.

Tämä oli tämän lain tarkoituksena, ja sitä on nyt vesitetty valiokunnissa ja perusteltu sillä — kun sanotaan suoraan — että poliisi on subjektiivinen. Se rankaisee. Jos on SMP:läinen poliisi, rankaisee sosialidemokraatteja jne. Eli tuollaiset inhimilliset tunnot vaikuttaisivat poliisin objektiiviseen työskentelyyn. Tämä on perusteeton jo siinä mielessä, että poliisillahan on liikennevalvonta-autoissaan ja muuten käytettävissä mm. kamerat, joilla ikuistetaan kyseinen tilanne ja sitä voidaan tarvittaessa käyttää myös todistuskappaleena. Se ei ole poliisin subjektiiviseen ajatteluun perustuvaa silloin tämä päätös, vaan konkreettisesti näytettävissä tietyin todistein.

Valiokunnassa kylläkin pidettiin tämä säännös sellaisena, että yhdenkin rikkomuksen johdosta voidaan kortti ottaa pois, mutta sitten hallituksen esityksestä poiketen tehtiin perusteellinen virhe, sellainen virhe, joka osoittaa todella, että kun kiireessä tehdään lakia, niin siitä ei hyvää tule. Nimittäin kun kortti otetaan pois 75 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella, siitä on oikeus valittaa tuomioistuimeen, ja kun tuomioistuimeen valitus on jätetty, kortti on palautettava automaattisesti kyseiselle ajorikkomukseen syylistyneelle henkilölle. Se on automaatio.

Mitä tämä merkitsee? Se merkitsee sitä, että kaikissa tapauksissa, joissa poliisi tien päällä käyttää 75 §:n 2 momentin 3 kohtaa ja ottaa sillä perusteella ajokortin pois, jokainen vähänkin järkevä ihminen valittaa tuomioistuimeen ja saa välittömästi korttinsa takaisin. Ei niin tyhmää olekaan, ettei sitä tee. Niin minäkin tekisin totta kai.

Kyllä kai arvaatte, arvoisat kansanedustajat, että jos tätä pykälää ryhdytään käyttämään liikenteen valistamiseksi, liikenteen turvaamiseksi sillä tavalla kuin alun perin oli tarkoitus, tuomioistuimet tulevat ruuhkautumaan näiden asioiden käsittelyistä. Jokaisesta asiasta valitetaan tuomioistuimeen, koska siitä ei ole juuri mitään vaivaa, ei juuri mitään kuluja, ja kortin saa heti takaisin.

On esitetty myös sitä, että kun tällainen

henkilö, jolta on otettu kortti pois, samana päivänä ajaa jo poliisia vastaan, näyttää pitkää nenää, se harmittaisi esimerkiksi allekirjoittanutta poliisimiehenä. Tietysti on inhimillinen asia sekin, mutta kyllä tämä, että jokainen asia menee tuomioistuimeen, on kohtuutonta. Ei tuomioistuinlaitos, jos sitä ryhdytään enemmän käyttämään, pysty kestämään tätä ruuhkautumista, kun sillä on tarpeeksi jo työtä tänä päivänä muutenkin.

Ed. Knuuttilan ponsiehdotus tässä on tavallaan kuin uusi pykälä. Kuitenkaan sitä tuomioistuimen ja poliisin taholta tuskin luetaan. Poliisi yleensä perustaa näkemyksensä lakitekstiin katsomalla, mitä laissa sanotaan. Minä vähän epäilen, että tämä ponsi, vaikka toki äänestän sen asian puolesta, ei ole niin suurimerkityksinen kuin tarkoitetaan. Mutta on tässä tapauksessa tietynlainen hätävaihe tämä ponnin hyväksyminen, kun ensin on pilattu itse pykälä käyttökelvottomaksi.

Ed. Saari: Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoro oli aika moneltakin osin perusteltu, ei toki kaikilta osin.

Ensinnäkin se, että poliisi saisi käyttää rankaisuvalltaa, olisi tietenkin aika tehokas menetelmä, mutta Suomen oikeuskäytännön mukaan poliisi ei ole rankaisija vaan tuomioistuin ja poliisi on järjestyksen valvoja ja asioitten selvittäjä.

Mutta kun lakiesitys oli tuohon muotoon kirjoitettu, siinä oli oikeastaan kolme mahdollisuutta: joko hyväksyä se sellaisenaan, poistaa kohta laista tai tehdä tämä valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukainen kompromissi. Minun mielestäni tässä tilanteessa olisi ollut parasta poistaa tuo kohta laista niin, että hallitus olisi voinut valmistella uuden esityksen, jossa esimerkiksi törkeän liikenne rikkomuksen tunnusmerkistön rajaa olisi alennettu, jolloin olisi käytöön tullut yksi selkeä ja yksinkertainen menettely.

Suurella valiokunnassa hallitusryhmät kuitenkin prässäsivät asian valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Knuuttila ed. Renlundin kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausut-

taisiin: ”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että lain 75 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisena vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuutta kohtaan osoittavana tekona pidetään sellaista tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta tehtyä väistämismisvelvollisuuden, pysähtymisvelvollisuuden, ohituskiellon tai nopeusrajoituksen rikkomista, mistä aiheutuu vaaraa toisen hengelle, terveydelle tai omaisuudelle, ja joka teko ei kuitenkaan täytä törkeän liikenteen vaarantamisen tunnusmerkistöä. Vakavana piittaamattomuutena ei sen sijaan voida pitää liikennesääntöjen noudattamatta jättämistä silloin, kun se on tapahtunut tilanteeseen nähden ymmärrettävästä huomaamattomuudesta. Lakia sovellettaessa ja soveltamisohteja annettaessa on erityisesti noudatettava, mitä liikennevaliokunnan mietinnön n:o 4 vastalauseessa on kansalaisten oikeusturvan kannalta tuotu esille.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Knuuttilan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 81. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Knuuttilan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotus laiksi leimaverolain 10 ja 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 24
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23
Suuren valiokunnan mietintö n:o 79

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee osittain uutta, osittain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotukset laiksi asumisoikeusasunnoista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 59
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 77

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Hallituksen esitys n:o 72 eräiden valtioneuvoston oikeuskansleria ja eduskunnan oikeusasiamiestä koskevien säännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Eduskunnan oikeusasiamies Söderman: Arvoisa puhemies! Hallituksen esillä oleva esitys koskee valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen välistä työnjakoa ja eräitä siihen liittyviä säännöksiä. Edellisen kerran asiasta keskusteltiin saman sisältöisen hallituksen esityksen pohjalta huhtikuun 3 päivänä 1933, jolloin eduskunnan silloinen oikeusasiamies Esko Hakila käytti puheenvuoron. Ilmeisesti kuuluu viran perinteisiin puhua tämän asian yhteydessä.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys lähtee käytännöllisestä näkökulmasta. Esityksellä pyritään korjaamaan eräitä uusien virkakossäännösten aiheuttamia epäkohtia. Lisäksi halutaan järjestää eduskunnan oikeusasiamiehen oikeudellinen asema ja vastuu yhtäläiseksi oikeuskanslerin kanssa. Oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välinen työnjako esitetään uudistettavaksi. Lakiin tulisi nyt säädöksiä koskien kantelujen siirtoa.

Esitys perustuu virkamiestyöhön. Osaksi siinä ollut tukena eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnössä kirjattuja kannanottoja, osittain virastossa todettuja käytän-

nön epäkohtia. Esitys ei perustu laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun eikä periaatteelliseen pohdintaan. Siinä ei myöskään pyritä hahmottamaan ylimmän laillisuusvalvonnan uudistustarpeita kansainvälisen kehityksen tai julkisen hallinnon uusien suuntauksen valossa.

Tämän uudistuksen yhteydessä tarjoutuu kuitenkin mahdollisuus kiinnittää huomiota myös eräisiin periaatteellisempiin uudistustarpeisiin. Monessa alan kirjoituksessa on tuotu esiin mahdollisuus, että oikeusasiamies oikeutettaisiin puuttumaan suurempaankin väestöryhmää koskevaan oikeusturvaongelmaan tekemällä esimerkiksi laaja ja perusteellinen aloite valtioneuvostolle tai antamalla eduskunnalle jostakin asiasta erillinen kertomus. Sekä professori Mikael Hidén että silloinen oikeusasiamies Jorma S. Aalto ovat pitäneet tätä mahdollisuutta hyvänä oikeusturvan kehittämisen kannalta. Mainittakoon, että mm. Espanjan oikeusasiamiehellä tällainen aloiteoikeus on. Käsittääkseni sitä voitaisiin miettiä myös tämän esityksen yhteydessä.

Apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskinen on viime vuonna julkistetussa artikkelissa herättänyt kysymyksen asianajajien valvonnan oikeasta paikasta. Yleensä on katsottu, ettei ole periaatteellisesti oikein, että ylin valtion syyttäjä, oikeuskansleri, samalla toimii myös asianajajien ylimpänä valvojana. Tuntuisi paremmalta, että asianajajien valvonta, mikäli se katsotaan yhteiskunnan kannalta tarpeelliseksi, siirrettäisiin joko oikeusministeriölle tai oikeusasiamiehelle. Ilmeisesti tämänkin on asia, jota tässä yhteydessä sietää pohtia.

Kansalaisen oikeusturvan kehittämisessä laillisuusvalvonnan osalta on yleensä kuljetu kahta tietä. Toisaalta oikeusasiamiesjärjestelmää on kehitetty perustamalla apulaisoikeusasiamiehen virka ja lisäämällä tuntuvasti esittelijäkuntaa. Toisaalta on perustettu erikoisasiamiesten virkoja, kuluttaja-asiamies 1978, tasa-arvovaltuutettu 1986, tietosuojavaltuutettu 1987, kilpailuvirasto 1988. Lisäksi Helsingin kaupunki on perustanut potilasasiamiehen viran 1981 ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto lapsiasiamiehen viran 1982. Äskettäin on eduskunnalle annettu esitys ulkomaalaisvaltuutetun viran perustamisesta. Lisäksi Ruotsissa on vieläpä syrjintäasiamies.

Erityisasiamiesten hyvä puoli on tietysti siinä, että he voivat täysipainoisesti paneutua omaan alaansa ja sen ongelmiin. Näin he voivat edistää asianomaisen lainsäädännön toteutumista tehokkaasti. Heikkoutena taas näissä järjestelmissä on se, että he ovat ainakin välillisesti varsin riippuvaisia hallituksesta. Lisäksi toimintatavoissa ja reaktiomahdollisuuksissa on suuria poikkeamia. Oikeusasiamiehen näkökulmasta erityisasiamiehet eivät ole ongelmia, koska nykyisin valtuuksin oikeusasiamies voi tarvittaessa valvoa niitäkin.

Ehkä kuitenkin olisi syytä jossain vaiheessa käydä periaatteellinen keskustelu siitä, missä tilanteissa ja millä valtuuksilla varustettuina näitä asiamiesvirkoja perustetaan. Tällä hetkellä kehitys näyttää olevan paljolti muotioikkujen varassa. Niiden todellinen merkitys kansalaisten kannalta olisi syytä selvittää.

Oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välinen työnjako on tämän esityksen ydinkohta. Pääosin se kirjaa nykyisen tilanteen. Esitykseen on kuitenkin sisällytetty säännöksiä oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen mahdollisuudesta siirtää asioita keskenään ja muille viranomaisille. Tälläkin hetkellä asioita siirretään käytännön syistä, lähinnä eräitä kanteluja silloin, kun saman sisältöinen kantelu on tehty molemmille viranomaisille. Asia yleensä siirretään sille, jossa se tuli ensiksi vireille.

Haluaisin kiinnittää periaatteellista huomiota tämän lakiesityksen yleisiin siirtoa koskeviin säännöksiin. Kansalaisen näkökulmasta on hyvä, että meillä on kaksi rinnakkaista lainvalvojaa. Tällä tavalla kansalaiselle taataan valintamahdollisuus järjestelmien välillä. Tämä on mielestäni periaatteellisesti merkittävää.

Mikäli eduskunta hyväksyy virastoille mahdollisuuden siirtää kanteluja keskenään ns. käytännön syistä, kansalaisen valintamahdollisuus saattaa käytännössä menettää täysin merkityksensä. Mielestäni se on huono asia. Tosin valtioneuvoston oikeuskansleri on joutunut siirtämään asioita myös hallinnon sisällä muille viranomaisille, ilmeisesti työruuhkan purkamiseksi. Kun oikeuskansleri kuitenkin kuuluu valtion hallintoon sen osana, siirto linjaviranomaisille ei ole periaatteellisesti niin arveluttavaa kuin se, että eduskunnan oikeusasiamies ryhtyisi näin te-

kemään. On muistettava, että oikeusasiamies on perustettu nimenomaan turvaamaan lakien noudattamista jokaisen kansalaisen kohdalla. Näin ollen jokaisella ihmisellä tulee myös olla oikeus saada asiansa hänen käsiteltäväkseen. Tätä oikeutta häneltä ei käytännön syistä saisi riistää.

Kun valtioneuvoston oikeuskansleri on katsonut voivansa siirtää asioita jo nykyisten säännösten pohjalta, olen esittänyt epäilyni työjakolain 3 ja 4 §:n tarpeellisuudesta esityksen kaikissa käsittelyvaiheissa. Toivon, että asiaa harkitaan vielä eduskunnassa.

Eduskunnassa hyväksyttiin äskettäin Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan asiaa koskevassa lausunnossa pohdittiin sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen hyväksymisestä johtuvia käytännön seurauksia maamme tuomioistuimille ja viranomaisille ottaen huomioon, että lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset on saatettu Suomessa lailla voimaan.

Euroopan neuvoston ministerikomitea on jo vuonna 1985 eräässä päätöslauselmassaan suositellut, että oikeusasiamiehelle annettaisiin erityinen velvollisuus valvoa ihmisoikeuksien toteutumista neuvoston jäsenmaissa. Maassamme on korkein hallinto-oikeus, ja eduskunnan oikeusasiamies, edeltäjäni Olavi Heinonen ja apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskinen ovat muutamissa kannanotoissa jo viitanneet YK:n vastaaviin ihmisoikeussopimuksiin.

Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvonta on tärkeä tehtävä, joka hyvin sopii oikeusasiamiehelle. Se merkinnee kuitenkin lisätyötä virastomme kannalta samalla, kun se antaa työlle uutta sisältöä ja haasteen. Luultavasti on niin, että kansainvälisillä ihmisoikeussopimuksilla ja niiden pohjalta annetuilla kansainvälisillä tulkinnoilla tulee 1990-luvun Suomessa olemaan suuri merkitys laillisuusvalvontaa kehitettäessä.

Hallituksen esityksessä esitetään valtioneuvoston apulaisoikeuskanslerille mahdollisuus tietyissä tilanteissa käyttää varamiestä. Tässä suhteessa vedotaan oikeusasiamiesjärjestelmästä saatuihin hyviin kokemuksiin. Periaatteellisista syistä epäilen suuresti varamiesjärjestelmän laajentamisen järkevyyttä.

Kun ihminen kantelee eduskunnan oikeusasiamiehelle ja saa vastauksen apulaisoikeusasiamiehen varamieheltä, hänestä varmaan

tuntuu siltä kuin hänen asiansa olisi virastossa saanut kolmannen luokan käsittelyn, vaikka itse ratkaisu olisi laadullisesti täyspainoinen. Näin ollen yhdyin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä 1987 esitettyyn kannanottoon, että viraston ratkaisukapasiteetin lisäämiseksi toisen apulaisoikeusasiamiehen viran perustaminen olisi tarvittaessa järkevin vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan oikeusasiamiesjärjestelmä tuli Suomeen toisena maailmassa. Sitä on käytetty mallina monessa maassa oikeusasiamiesjärjestelmää perustettaessa ja kehitettäessä. Näin meillä on tietty vastuu myös siitä, että se pysyy kehityksessä mukana. Kansainvälisellä tasolla kehitys on nopeaa tällä hetkellä. Tämän vuoksi toivon, että eduskunta ja erityisesti perustuslakivaliokunta voisivat esityksen käsittelyn yhteydessä myös periaatteellisella tasolla pohtia ylimmän lainvalvonnan tulevaisuutta ja näin viitoittaa tietä eteenpäin.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Odotinkin, että oikeusasiamies tulisi käyttämään puheenvuoron ja keskustelemaan tästä asiasta, joten voi nyt tyytyväisenä panna merkille, että näin tapahtui.

Sosiaalivaliokunta tänään viimeksi on käsitellyt perusturvaan liittyviä asioita julkisen hallinnon selontekoa koskevassa lausunnossaan, eikä se saanut sitä muotoa, mikä asialle mielestäni olisi pitänyt kaikkien niiden lukuisten kannanottojen jälkeen antaa, mitä eduskunnassa eri valiokunnissa on muuttaman vuoden aikana otettu. Viittaa siihen, että tätä asiaa ei eduskunnan kautta ole saatu eteenpäin.

En muista varmasti, lähettikö oikeusasiamies valtioneuvostolle tästä myöskin kirjelmän, mutta oikeusasiamies on eräässä kertomuksessaan käsitellyt perusturvaongelmaa ja tuonut esille epäkohtia, joita tähän liittyy. Mutta asia ei ole edennyt nimenomaan siltä osin, että sosiaalivakuutuksen vähimmäisetuudet ovat niin alhaisia, että se pakottaa ihmiset turvautumaan toimeentulotukeen. Tämä johtaa suureen byrokratiaan ja myöskin ihmisten oikeusturvan heikkenemiseen. Toivoisin, että oikeusasiamies palaisi tähän kysymykseen, koska ainakin itse koen, että tämän eduskunnan aikana neljä vuotta ovat kyllä menneet aivan hukkaan tässä asiassa.

Paljon on puhuttu, kauniita lupauksia on annettu, mutta tuloksia ei näy.

Kun aikaisemminkin oikeusasiamiehen kautta on ollut ainoa mahdollisuus viedä eteenpäin lainsäädännöllisiä asioita — viitataan tässä takautuvien eläkkeiden verotukseen — vetoan oikeusasiamieheen, että kun eduskunnassa sanat kaikuivat kuuroille korville, oikeusasiamies hoitaisi asiat eteenpäin.

Myöskin menettelytapaan minulla olisi ollut eräitä ehdotuksia. En pidä nykyistä menettelyä hyvänä sen vuoksi, että pyydetään lausunto siltä viranomaiselta, joka päätöksen on tehnyt tai joka on vastuussa. Tämä on mielestäni kyllä paikallaan, mutta siihen ei pitäisi nojautua niin paljon kuin käsitykseni mukaan on tapahtunut. Tällaisia terveisiä aion tuoda oikeusasiamiehelle vakituksena kantelujen tekijänä myöhemmin lisää.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen esille ottama asia on tietysti sinänsä ihan paikallaan, mutta kyllähän tietysti kansanedustajien ja hallituksen tehtävä on huolehtia niin perusturvasta kuin muistakin asioista.

Mutta erityisesti pyysin puheenvuoron sen takia, että minusta ilahduttavaa on ensinnäkin se, että hallitus viimein perustuslakivaliokunnankin monesti kiirehtimän uudistuksen on saanut tänne sillä tarkoituksella, että oikeusasiamiehen asemaa ja oikeusasiamiesinstituutiota Suomessa vahvistetaan. 1980-luvun alkupuolellahan oli selvästi havaittavissa se tilanne, että oikeuskansleri ja hänen virastonsa monissa asioissa, jotka sille eivät varsinaisesti kuuluneetkaan, saivat kansalaisten silmissä sen ainoan oikean paikan leiman, johon kansalaiset voivat turvautua. Mutta sehän ei ole ollut edes perustuslakiemme tarkoitus.

Nykyinen oikeusasiamies toi esille mm. kansainväliset asiat, joissa on erittäin suuri vaara, että jos oikeusasiamiesinstituutio Suomessa ei toimi, aletaan valittaa ja kannella eurooppalaisiin tuomioistuimiin. Se ei tietysti ole maamme kannalta hyvä asia. Tässä tarkoituksessa on ollut tavattoman ilahduttavaa se, että nykyinen oikeusasiamies vielä kehittämisen edeltäjänsä työtä on menettänyt kansalaisten keskuuteen, ettei kaikkien kansalaisten tarvitse tulla käymään hänen luonaan. Toivon, että oikeusasiamiesinstituutiota niin resurssien puolesta kuin myös

tulevan Euroopan kehityksen kannalta kehitetään, ettei suomalaisten tarvitse liikaa käyttää eurooppalaisia tuomioistuimia.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Skinnari totesi, että eduskunnan ja hallituksen asia olisi hoitaa lainsäädäntö kuntoon. Juuri näin on. Mutta niin huvittavalta kuin kuulostaakin, nykyisin on pakko turvautua oikeusasiamieheen tai oikeuskansleriin, jotta saisi hallituksen ja eduskunnan eräissä tapauksissa noudattamaan lakia ja toisissa tapauksissa korjaamaan lainsäädäntöä niin, että se vastaa kansalaisten oikeusturvaa.

Tälläkin hetkellä minulla on kantelu oikeusasiamiehellä eläkkeensaajien hoitotuen tulkinnasta. Siitä on nyt vuosi, elokuun 15 päivänä viime vuonna tein kantelun, eikä vielä kukaan vastausta ole tullut. Haluaisinkin aikaisempien esittämieni näkökohtien lisäksi tuoda esille käsittelyaikaisten pituuden. Ne ovat kohtuuttomat pitkät tällä hetkellä. Tarvittaisiin paljon nopeampaa käsittelyä, jotta oikeusturva toteutuisi. Kun itse valitusasteiden käsittely kestää pitkään ja jos niissä ei saa korjausta, niin viimeisenä keinona ihmiset usein turvautuvat kanteluun oikeusasiamiehelle tai oikeuskanslerille. Kun helposti menee vuosi ennen kuin päätös tulee, niin kansalaisten oikeusturva on todella heikoilla. Toivoisin, että myös tähän puoleen oikeusasiamies kiinnittäisi huomiota.

Itse asiassa hän kiinnitti huomiota jo omassa puheenvuorossaan resursseihin, mutta viittasi siinä kansainvälisiin ihmisoikeus-sopimuksiin. Ne varmasti vaativat lisäresursseja, mutta jo nykyisten asioiden käsittely vaatii lisäresursseja. On eduskunnan tai oikeusministeriön asia hoitaa tämä asia kuntoon.

Oikeusministeri Halonen: Herra puhemies! Kiinnittäisin ed. Stenius-Kaukosen huomiota myös siihen, että meillä on tällä hetkellä meneillään varsin laaja tuomioistuinlaitosta koskeva muutosprosessi, jossa pyritään juuri niihin päämääriin, mitä ed. Stenius-Kaukonen toi esille. On ihan selvä asia, että yleisen tuomioistuinlaitoksen lisäksi myös julkisen vallan omaa päätöksentekoa ja muutoksenhakujärjestelmää pitää nopeuttaa sen vuoksi, että jossakin määrin nurinkuri-

nen hallinnon uudistamiskäytäntö on se, että tarvitsisi käyttää ed. Stenius-Kaukosen mainitsemien tavoin sellaista instituutiota hyväksi, joka alun perin on tarkoitettu muita näkökohtia silmällä pitäen.

Eduskunnan oikeusasiamies on eräs tärkeä oikeusvaltion valvonta- ja sanoisiko tutkainkeino. Mielestäni juuri ne näkökohdat, joita eduskunnan oikeusasiamies otti esiin erityisasiamiesten osalta, sellaisten kuin kuluttajia tai nyt viimeksi ulkomaalaisia koskevat asiat, on mielestäni hyvin ajankohtainen kysymys. Toivoisin, että myös eduskunta syksyllä tämän asian pariin palatessaan keskustelisi ja antaisi kantansa näistä asioista.

Tuntuu siltä, että vanhojen keinojen käyttäminen olisi eräässä suhteessa pohjoismaiseen oikeusjärjestelmään paremmin sopiva keino kuin Pohjoismaiden ombudsman-systeemi, joka silloin, kun se menee erityisasiamiesten linjalle kovin korostetusti, tuo kovin verkkomaisen kuvan oikeusturvakeinoista. Tässä mielessä olen myös syksyllä valmis tätä keskustelua omalta puoleltani eduskunnan kanssa jatkamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

18) Ed. Janssonin lakialoite n:o 44 Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jansson: Herr talman! Inflytande över och ansvar för de offentliga inkomsterna och utgifterna är en allt viktigare del av självbestämmandet i alla samhällsordningar. Så har alla självstyrelsesamfund av högre och lägre ordning i Europa denna rätt och plikt utom ett, Åland.

På Åland betalar alla skatter och avgifter till staten, kommunen, kyrkan och folkpen-

sionsanstalten på samma sätt som alla andra skattskyldiga. Det förbluffande är att vi betalar dessa skatter och avgifter till alla andra mottagare än till det egna lokalsamhället, dvs. landskapet Åland, därför att till det betalar ingen i egentlig mening varken skatter eller avgifter. Själva skulle vi vilja göra det, men får inte enligt nuvarande system eller har inga realistiska möjligheter till det.

Den åländska skattebetalningsförmågan är god. Full sysselsättning har varit rådande sedan 25 år tillbaka. Skattemedel för utkomtskydd används i ytterst ringa omfattning. Skatter och avgifter på grund av omsättning och konsumtion betalas på Åland som om vi vore drygt 30 000 människor, fastän vi är 24 000.

Turismen bidrar också till landets valutaintäkter i betydligt större omfattning än vad befolkningsunderlaget förutsätter. Det exempel man brukar använda är att den mängd turister som kommer till Åland varje år skulle ifall motsvarande mängd kom till hela landet motsvara hela Sovjetunionens befolkning, med andra ord det skulle lämpa sig med en resa för 265 miljoner medborgare en gång per år till Finland. Under sådana förhållanden skulle detta samhälle se annorlunda ut antar jag. Vi lever med det och vi bär den bördan hoppas jag med resning.

Ändå skall det åländska självstyrelsesamfundet inte få inflytande över den offentliga ekonomins inkomster. Propositionen med förslag till ny självstyrelselag för Åland riskerar att beskära inflytandet även över utgifterna.

Diskussionen om orätmätiga bidrag till Åland, ibland talar man till och med om utsugning av republiken, som om 0,48 procent av ett lands befolkning skulle ha möjligheter eller något rimligt intresse för det är för oss ett under. Sådant hör man, den diskussionen är enligt min mening intellektuellt undermålig och den är ovärdigt populistisk.

Till exempel för en vecka sedan skriver den värderade kollegan Marita Jurva i Uusi Suomi — hon är inte här nu — bl.a. så här: "Nyt ovat kuitenkin uudet ajat ja vapaat tuulet. Enää ei voida vedota kansainvälisiin sopimuksiin, saatikka että näitten ohitse on vähitellen kiristetty erioikeuksia ja rahaa emämaasta kohtuuttomasti." Så skriver allt-

så kollegan Jurva i ett inlägg, där hon bemöter en skrift av doktor Häikiö i Uusi Suomi. Så här kan man naturligtvis uttrycka det om man är alldeles negativ, om man så att så att säga har beslutat sig för att inte förstå, varken vilja eller kunna. Läget är ju sådant att till Åland återbetalas överhuvudtaget ingenting som vi inte själva skulle ha gnott ihop eller levererat.

Ett exempel som är användbart och som brukar användas är att av varje hundra mark som den åländska skattebetalaren betalar till staten betalar staten tillbaka ungefär 74 mark, och det till självstyrelsens behov. Sedan är det tänkt att framsynta kloka självstyrelsepolitiker använder dessa medel för det gemensamma bästa. Resten av hundramarken, alltså 26 mark, ser vi inte någonting av och det är ju inte heller meningen, eftersom vi självklart skall bidra med vår andel till den gemensamma hushållningen. Och denna 26 mark kan man alltså om man så vill kalla Ålands bidrag till staten eller de åländska skattebetalarnas bidrag till staten. Under åren har de här summorna blivit ansenliga. Det är ju också som det skall vara, det är helt i sin ordning.

Så den motion jag nu talar om, den syftar till små förbättringar i förslaget till ny självstyrelse och de reformer jag nu nämner måste drivas vidare jämsides med att Åland får denna nya självstyrelse som jag hoppas efter 20 år av väntan. Därför att lagen är bra, den innehåller alltigenom goda och nödvändiga förslag. Det medger vi villigt, därför att så här har vi velat ha det och så här har också regeringen föreslagit det. Det är på en punkt invändningen har vävts, och det är den jag nu pekar på. En god lag vill vi ha och vi vill på inget sätt i världen att den skall stupa på en ganska futtig ekonomisk tuva.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Jansson ajaa oman maakuntansa asiaa, ja niin minäkin tekisin hänen sijassaan. Se on aivan oikein. Kaiken lisäksi kun tässä katelimme ed. Janssonin kanssa toisiamme, niin me molemmat hymyilimme, mikä näin kesän alussa on tietysti erinomaisen hyvä asia. Hän nimittäin tässä esityksessään yltyi jopa sydäntä hellyttäviin ajatuksiin, joiden mukaan Ahvenanmaa olisi jonkinlaisen orpopojan asemassa, jota iso poika, valtakunta, piiskaa

ja vie sen taskuista kaikki rahat, joita se vähänkin saa kerättyä. Herra puhemies! Missään tapauksessa en halua olla kyyminen. Haluan tämän ihan leppoisaksi keskusteluksi.

Mitä tulee kansainvälisiin sopimuksiin, mistä hän erästä kansanedustajaamme lainaten luki Uuden Suomen artikkelista, niin on selvää, että kansainväliset sopimukset täytyy pitää — se on selvä asia — kunnes tulee uusia kansainvälisiä sopimuksia, jotka mahdollisesti kumoavat aikaisemmat. Siinä tilanteessa ehkä olemme nyt Eta-sopimusten suhteen. On mielenkiintoista nähdä, miten se järjestyy, mutta se on toinen asia.

Olen oikeastaan kuin silmäneulan kanssa etsinyt ed. Janssonin ehdotuksesta tiettyjä kohtia ja laitoin oikein silmälasit päähäni, kun katselen tätä. Siellä todetaan, että 0,48 prosentin tasoitusperuste on laskettu vuosien 1978—82 suhdanteista, miten paljon siinä vaiheessa Ahvenanmaan suunnassa oli aiheutunut sellaisia kuluja, joita tasoitusperusteella kustannettaisiin. Hallituksen esityksessä tasoitusperuste on laskettu 0,45:een, joka taas on laskettu vuosien 1983—89 väliseltä ajalta. On itsestäänselvä asia, että jos perusteet haetaan vuosilta 1978—82, se on vuosien takaa tietyn kauden hakemista, josta saataisiin mahdollisimman hyvä tasoitusperuste. Mielestäni vuosien 1983—1989 on tietenkin oltava perustana nykyaikana ja tästä eteenpäin mahdollisesti laskettavalle tasoitusperusteelle eikä 70-luvulta voida hakea perusteita.

Tässä on hauskaa se, miten ed. Jansson on selittänyt — jätän osan pois, se on kaikkien luettavissa suomenkielisen tekstin ensimmäisen sivun alaosasta — miksi 1983—89 nämä kulut ovat olleet niin pienet. Tässä lukee, että on pidetty matalaa taloudellista profiilia ja katsottu säästävää hyveeksi. Ed. Jansson ehkä tarkoittaa sitä, että tästä eteenpäin säästävää suunnotettaisiin, jos saadaan tietty tasoitusperusteet ja aletaan sitten valtakunnan varoilla mällätä enemmänkin. Eiväthän tällaiset perusteet käy. Niin kuin sanottu laskentaperuste pohjana on väärä ja se, että selitetään 1983—89 väliä sillä, että silloin on oltu Ahvenanmaalla säästävää. Säästäväsiihän täytyy olla aina. Niinhän tässä olla kaikki melkein kitupiikin maineessa.

Vielä haluaisin palata aivan lopuksi 48 §:n tasoitusperusteen muuttumiseen, on se sitten

0,48 tai 0,45. Henkilökohtaisesti lähdän siitä, että hallituksen esityksen mukaan tässä täytyy toimia, niin kuin hallitus on esittänyt, eli se on se 0,45 eikä 0,48 niin kuin ed. Jansson ehdottaa. Nimittäin tasoitusperustetta myös muutetaan sen mukaan kun siihen on perusteita.

Lakiehdotuksessa on perusteet siihen, milloin sitä on korotettava ja milloin alennettava. 48 §:n 2 momentissa 1) kohdassa lukee, että tasoitusperustetta on korotettava, jos "maakunnan menot ovat lisääntyneet sen vuoksi, että maakunnalle on siirtynyt valtakunnalle kuuluvia hallintotehtäviä, tai sen vuoksi, että maakunta valtakunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella hoitaa kokonaan tai huomattavalta osin valtakunnan etuja palvelevaa toimintaa". Tällä perusteella on siis korotettava.

Pykälän 3 momentin mukaan "tasoitusperustetta on alennettava, jos valtakunnalle on siirtynyt maakunnalle kuuluvia hallintotehtäviä ja maakunnan menot ovat tämän vuoksi vähentyneet". Nämä ovat vastakkaiset. Toinen peruste on korottamiseen, toinen laskeamiseen, ja ne ovat ihan okei. Silloin asia on ihan kunnossa.

Mutta jos mennään pykälän 2 momentin 2) ja 3) kohtaan, niiden perusteella myös on tasoitusperustetta korotettava, jos:

"2) itsehallinnon tarkoitusten toteuttaminen aiheuttaa olennaisia lisäkustannuksia;

3) maakunnan hallinnolle muuten aiheutuu huomattavia menoja, joita ei ole otettu huomioon tätä lakia säädettäessä."

Nämä kaksi kohtaa merkitsevät siis sitä, ne ovat niin yleisesti laadittuja, että jos Ahvenanmaa haluaa korottaa elintasoaan, käyttää rahaa enemmän yhteiskunnallisessa toiminnassaan, se on täysin mahdollista, ja silloin tasoitusperustetta on aina nostettava. Siihen toiseen suuntaan tämä reki ei liiku lainkaan, toiseen suuntaan se vain liikkuu eli korottavan puolen suuntaan. Tämä oli siis hallituksen esityksestä, mitä äskén luin, mutta tämä tasoitusperusteen muuttamisperuste on tietyllä tavalla täysin epäsosiaalinen valtakunnalle. Siinä aivan epämääräisellä perusteella voidaan tasoitusperustetta nostaa, mutta toiseen suuntaan on vain yksi mahdollisuus eli se, että maakunnalta on siirtynyt valtiolle aikaisemmin maakunnan suorittamia tehtäviä.

Mutta juuri tämä on etusijalla: emme me

voi lähteä 70-luvulta lähteä hakemaan perusteluita Ahvenanmaan tasoitusperusteen määrittämiseen. Ne on haettava 80-luvulta, jonka lopussa nyt ollaan ja lähdetty 90-luvulle. Näin minun käsitykseni mukaan, ja näin ollen se 0,45 on täysin perusteltu.

Ed. Jansson: Herr talman! Jag skall bara nämna två saker. De aspekter rdm. Aittoniemi pekar på, dem har han pekat på förut, de kan och bör behandlas i utskottet. Men hans argumentering går ut på att söka rättvisa: Vad är lagom, vad är för litet, vad är för mycket? Det är ett resonemang som vi tyvärr är offer för. Den här typen av resonemang behöver inte föras i något annat självstyrelsesamfund någonstans i Europa, därför att där har man redan det vi vill ha, dvs. egen beskattning. Då får man en mätare på var man står ekonomiskt och så får man ta ansvar för både utgifter och inkomster och då behöver man ju inte liksom resonera i de här termerna att någon skall bestämma att det nu inte blir för litet eller för mycket. Det var det som jag huvudsakligen avsåg med presentationen av min motion.

Och den andra omständigheten, herr talman, är att rdm. Aittoniemi borde läsa sista momentet i paragraf 48, nämligen det moment som också säger hur en sådan här förändring skall gå till, nämligen: "Tasoitusperusteen muuttamisesta säädetään valtakunnan lailla, johon maakuntapäivät on antanut suostumuksensa." Där är svaret på hur det går till.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tämän ainoan kerran vastaan. Tarkoitukseni ei ollut esittää, mikä on liian paljon ja mikä liian vähän. Kysymys on vain siitä, että tasoitusperusteen laskentapohjaksi otetaan oikea ajankohta suomalaisessa yhteiskunnassa eli 80-luku eikä 70-luku. Se on aivan selvä asia.

Toinen asia on se, että totta kai tasoitusperusteen muuttamisesta päätetään valtakunnassa Ahvenanmaan maakunnan lausunnon perusteella, mutta siihen on lain säätämä pohja, jolloin täytyy esimerkiksi tasoitusperusteita korottaa. 48 §:n 2 momentin 2) ja 3) kohdat ovat kuitenkin epämääräisiä, jolloin vaatimus voidaan esittää pelkästään sillä asialla, että Ahvenanmaan ja Maarianhaminan katukivet halutaan silottaa kullalla tai

saada muuta ekstraa Ahvenanmaalle. En minä heiltä sitä kadehdi, mutta tämä on suomalaisen yhteiskunnan kaulaan hirttosilmukka, jolla voidaan kiskoa ja lypsää jälkilypsyä miten pitkään tahansa, mutta tähän varsinaisesti ei kuulu tähän asiaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan

19) Ed. Metsämäen ym. lakialoite n:o 45 laiksi kunnallislain 56 §:n muuttamisesta

20) Ed. Metsämäen ym. lakialoite n:o 46 laiksi kunnallisvaalilain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

21) Ed. T. Roosin ym. lakialoite n:o 47 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 108 §:n muuttamisesta

22) Ed. Mattilan lakialoite n:o 48 laeiksi Suomen Hallitusmuodon 71 §:n ja valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Lakialoitteen tarkoituksena on valtiontalouden tarkastusviraston siirtäminen eduskunnan alaisuuteen. Jo vuonna 1961 eduskunnan piirissä

esitettiin saman suuntainen toivomus. Siitä lähtien tämä asia on ollut toistuvasti esillä.

Viime vuosikymmenien aikana ovat valtion tehtävät lisääntyneet ja monipuolistuneet merkittävästi. Parasta aikaa on meneillään myös laaja hallinnon uudistus, mikä heijastuu myös tulo- ja menoarvion sisältöön. Tulo- ja menoarvion rakenne on myös muuttunut viime aikoina yleispiirteisemmäksi ja muutoskehitys näyttää jatkuvan. Siksi on erittäin tärkeää ja aivan välttämätöntä, että eduskunnan valvontajärjestelmää pystytään myös tehostamaan, ja tarkastusviraston siirtäminen osaltaan olisi tätä palvelemissa.

Kansainvälinen suunta on myös sellainen, että hallituksen alaiset tarkastusvirastot on siirretty tai parasta aikaa tehdään selvityksiä eräissä maissa niiden siirtämiseksi suoraan parlamentin alaisuuteen. Minusta Suomessa tämä asia täytyy ottaa mahdollisimman realistiselta pohjalta tutkittavaksi. Kun eduskunta syksyllä aloittaa hallitusmuodon VI luvun tarkastelun ja tutkimisen, toivon, että lakialoitteeni hallitusmuodon 71 §:n muuttamisesta ja valtiopäiväjärjestyksen 6 luvun tarkistuksista otettaisiin samassa yhteydessä selvitetäväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

23) Ed. Särkijärven lakialoite n:o 49 laiksi kunnallislain 52 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Täysistunto on päättynyt.

Täysistunto lopetetaan kello 16.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola